

05:04

Brian Krogh Graversen
Karen Tinggaard

LOFT OVER YDELSER

EVALUERING AF LOFTET OVER YDELSER TIL
KONTANTHJÆLPSMODTAGERE

05:04

LOFT OVER YDELSER

EVALUERING AF LOFTET OVER YDELSER TIL
KONTANTHJÆLPSMODTAGERE

Brian Krogh Graversen
Karen Tinggaard

KØBENHAVN 2005
SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

LOFT OVER YDELSER

Afdelingsleder: Lisbeth Pedersen

Afdelingen for beskæftigelse og erhverv

Undersøgelsens følgegruppe består af repræsentanter fra:

Arbejdsdirektoratet

Dansk Arbejdsgiverforening

Arbejdsmarkedsstyrelsen

Kommunernes Landsforening

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration

Københavns Kommune

Landsorganisationen i Danmark (LO)

Socialministeriet

ISSN: 1396-1810

ISBN: 87-7487-779-8

Layout: Hedda Bank

Oplag: 600

Tryk: BookPartnerMedia A/S

©2005 Socialforskningsinstituttet

Socialforskningsinstituttet

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

Socialforskningsinstituttets publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver Socialforskningsinstituttets publikationer, bedes sendt til instituttet.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
	Den kortsigtede beskæftigelseseffekt af loftet	10
	Loftets effekt på jobsøgningen	10
	Effekten på de berørte familiers økonomi	12
	Informationen til kontanthjælpsmodtagerne om loftet	12
	Kommunernes erfaringer med implementeringen af loftet	13
1	SAMMENFATNING	15
	1.1 Formål og metode	15
	1.2 Den kortsigtede beskæftigelseseffekt af loftet	16
	1.3 Loftets effekt på jobsøgningen	17
	1.4 Loftets effekt på økonomi og forbrugsmuligheder	20
	1.5 Udvalgte kommuners erfaringer med implementeringen af loftet	22
	1.6 Konklusion	24
	1.7 Rapportens disponering	25

2	BAGGRUND, FORMÅL OG METODE	27
	2.1 Baggrund og formål	27
	2.2 Interviewundersøgelse blandt kontanthjælpsmodtagere	30
	2.3 Hvem berøres af loftet?	34
	2.4 Bestemmelse af, hvilke interviewpersoner der forventes berørt af loftet	36
	2.5 Problemer og begrænsninger ved undersøgelsen	41
	2.6 Kvalitative interview	42
3	FÅR LOFTET FLERE I BESKÆFTIGELSE?	43
	3.1 Simple analyser af loftets effekt	43
	3.2 Forklarende variable i de statistiske analyser	45
	3.3 Modeller og estimationsresultater	48
	3.4 Mulige fejlkilder i de statistiske analyser	50
4	LOFTETS EFFEKT PÅ JOBSØGNINGEN	53
	4.1 Ønsker flere at få et arbejde?	54
	4.2 Søger flere efter et arbejde, og søger de mere intensivt?	58
	4.3 Stilles der færre krav til arbejdet?	67
5	LOFTETS EFFEKT PÅ ØKONOMI OG FORBRUG	81
	5.1 Ændring i boligstøtten og andre tilskud	82
	5.2 Ændringer i forbrugsmulighederne	86

6	ERFARINGER MED IMPLEMENTERINGEN AF LOFTET	93
6.1	Indledning	93
6.2	Metode og data	95
6.3	Organisering	96
6.4	Sagsbehandlingernes forudsætninger	105
6.5	Information til kontanthjælpsmodtagerne	107
6.6	Ledelsens og sagsbehandlingernes holdning til og vurdering af lovændringen	110
	 BILAG	 113
	Regneeksempler	113
	Estimationsresultater	118
	 LITTERATUR	 127

FORORD

I denne rapport præsenteres resultaterne af en evaluering af loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere, der blev introduceret i Lov om aktiv socialpolitik i 2003. Det væsentligste formål med loftet har været, at det økonomiske incitament til at finde et arbejde skulle øges.

I rapporten undersøges det, om de kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, i højere grad er interesseret i at finde et arbejde, om de gør en større indsats for at få et job, og om flere faktisk er kommet i arbejde. Der ses også på, hvordan den økonomiske situation for de berørte familier har ændret sig. Endelig belyses det, hvilke udfordringer og evt. problemer kommunerne har haft med implementeringen af lovgivningen vedr. loft over ydelser.

Til undersøgelsen har været knyttet en følgegruppe. Medlemmerne af denne takkes for deres bidrag til projektet. Rapporten er desuden blevet læst og kommenteret af lektor Per Kongshøj Madsen, Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet, som takkes for nyttige råd og kommentarer.

Projektet er gennemført i Afdelingen for beskæftigelse og erhverv under ledelse af afdelingsleder Lisbeth Pedersen. Rapporten er udarbejdet af forskningsassistent Karen Tinggaard (kapitel 6) og forsker Brian Krogh Graversen (kapitel 2-5). Kapitel 1 er udarbejdet af forfatterne i fællesskab. Ph.d.-studerende Cecilie Dohlmann Weatherall har stået for gennemfø-

relsen af undersøgelsens første interviewrunde med en gruppe udvalgte kontanthjælpsmodtagere.

Undersøgelsen er udarbejdet for og finansieret af Arbejdsdirektoratet.

København, juni 2005

Jørgen Søndergaard

RESUMÉ

I de seneste år er der gennemført en række ændringer i reglerne for beregningen af den økonomiske hjælp til kontanthjælpsmodtagere for at øge disses økonomiske incitament til at finde et arbejde. En af ændringerne er indførelsen af et loft over, hvor meget kontanthjælpsmodtagerne samlet kan modtage i kontanthjælp, boligsikring og særlig støtte.

I denne rapport undersøges det, hvordan loftet har påvirket de berørte kontanthjælpsmodtagers beskæftigelsessituation, jobsøgning og økonomi. Analyserne er baseret på to tidsmæssigt adskilte interview med godt 1.000 personer, der modtog kontanthjælp i slutningen af 2003. De udvalgte personer blev interviewet første gang omkring årsskiftet 2003/2004, lige før loftet fik virkning, og de samme personer blev interviewet anden gang i september-oktober 2004. Vi fokuserer på gifte og samlevende kontanthjælpsmodtagere, da det især er denne gruppe, der berøres af loftet.

Rapporten belyser også, hvilke udfordringer og problemer kommunerne har haft med implementeringen af loven om loft over ydelser. Denne del af rapporten er baseret på kvalitative interview med kommunale sagsbehandlere og ledere i seks udvalgte kommuner.

DEN KORTSIGTEDE BESKÆFTIGELSESEFFEKT AF LOFTET

Loftet synes ikke at have fået flere kontanthjælpsmodtagere i beskæftigelse i løbet af den betragtede periode. Der er således ikke kommet flere i arbejde blandt de respondenter, der berøres af loftet, end blandt de respondenter, der ikke berøres.

En af årsagerne til den manglende beskæftigelseseffekt kan være, at relativt mange af de betragtede kontanthjælpsmodtagere har problemer ud over ledighed. Ved første interview svarede over halvdelen af respondenterne, at de aldrig havde haft et almindeligt arbejde, og kun 10 pct. oplyste, at de havde haft et arbejde inden for det seneste år. Tre fjerdedele af de interviewede er indvandrere eller flygtninge, og interviewerne har vurderet, at hver tredje respondent kun taler lidt dansk eller et svært forståeligt dansk. Der er også en betydelig andel af kontanthjælpsmodtagerne, som angiver, at de har problemer med helbredet.

Et øget økonomisk incitament til at arbejde vil formentlig have mindre beskæftigelsesmæssig effekt for kontanthjælpsmodtagere med problemer ud over ledighed end for mere arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere.

LOFTETS EFFEKT PÅ JOBSØGNINGEN

For at belyse om beskæftigelseseffekten af loftet kan forventes at blive større på længere sigt, har vi også undersøgt, om de berørte kontanthjælpsmodtagere, der fortsat er på kontanthjælp ved andet interview, i højere grad ønsker at finde et arbejde, om de har øget jobsøgningsindsatsen, om de stiller færre krav for at påtage sig et job, og om kommunerne og Arbejdsformidlingen gør en særlig indsats for at hjælpe dem med at finde et arbejde.

Loftet har ikke fået flere af de berørte kontanthjælpsmodtagere til at ønske eller søge et arbejde. Mens det er godt to tredjedele af kontanthjælpsmodtagerne, som ønsker et arbejde, er det kun ca. en tredjedel, der søger efter et arbejde. At der er mange kontanthjælpsmodtagere, der ikke ønsker eller ikke søger et arbejde, skyldes bl.a., at mange ikke tror, de kan finde et arbejde, selvom de søger efter det. Det er dog ikke kun de personer, der ikke søger arbejde, der mangler troen på, at de vil kunne finde et arbejde. Omkring en tredjedel af dem, der ønsker og søger arbejde, tror

heller ikke på, at de kan finde et arbejde. Den vigtigste grund til, at kontanthjælpsmodtagerne ikke tror, de kan finde et arbejde, er ifølge dem selv, at de er syge, eller at arbejdsgiverne mener, at de mangler kvalifikationer.

For at få et arbejde har det ikke kun betydning, om man søger eller ikke søger et arbejde. Det spiller også en rolle, hvor intensivt man søger arbejde, og hvilke krav man stiller til jobbet. Analyserne viser, at de jobsøgende kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, har øget job-søgningsomfanget lidt i forhold til de jobsøgende kontanthjælpsmodtagere, der ikke er berørt af loftet. De berørte kontanthjælpsmodtagere har brugt flere timer på jobsøgning, og har henvendt sig til arbejdsgivere for at få et arbejde flere gange efter loftets indførelse, hvorimod det modsatte er tilfældet for de personer, der ikke er berørt af loftet. Loftet ser derimod ikke ud til at have betydet, at de berørte kontanthjælpsmodtagere er villige til at tage imod en bredere vifte af jobtilbud. Der er ikke væsentligt flere blandt de berørte, som søger arbejde inden for et andet fagområde, end de evt. er uddannet til eller har erfaring inden for, og de berørte kontanthjælpsmodtagere vil ikke påtage sig væsentligt længere transporttid til og fra arbejde end de kontanthjælpsmodtagere, som ikke berøres af loftet.

Ved det andet interview – godt 9 måneder efter, at loftet fik virkning – er det kun omkring en femtedel af kontanthjælpsmodtagerne, der mener, at de har fået hjælp af kommunen eller Arbejdsformidlingen til at finde et job inden for det seneste år. Respondenterne, der berøres af loftet, har i lidt større omfang fået hjælp til at finde et job, end de respondenter, der ikke berøres af loftet. Kommunernes og Arbejdsformidlingens indsats for at hjælpe kontanthjælpsmodtagerne med at finde et arbejde har især bestået i at arrangere aktiveringsforløb og hjælpe med jobsøgningen. Kun meget få er blevet henvist til ledige job eller er blevet anvist arbejde.

Overordnet set, har loftet ikke betydet væsentlige ændringer i andelen af kontanthjælpsmodtagere, der ønsker og søger et arbejde, job-søgningsomfanget, kravene til at acceptere et arbejde eller indsatsen fra kommunerne og Arbejdsformidlingen. Det er derfor usikkert, om loftet vil betyde, at flere kontanthjælpsmodtagere kommer i beskæftigelse på længere sigt.

EFFEKTEN PÅ DE BERØRTE FAMILIERS ØKONOMI

Reduktionen i ydelserne som følge af loftet mindsker umiddelbart indkomsten og forbrugsmulighederne for de berørte familier. Det har imidlertid været fremført i debatten omkring virkningerne af loftet, at mange af de familier, der berøres af loftet, i højere grad vil kunne få hjælp til enkeltudgifter og sygebehandling mv., fordi de ikke kan klare sig økonomisk for den nedsatte hjælp. Hvis dette er tilfældet, vil de økonomiske konsekvenser af loftet blive mindsket.

Resultaterne af denne undersøgelse tyder imidlertid ikke på, at de berørte kontanthjælpsmodtagere og deres familier i større omfang modtager hjælp til enkeltudgifter eller andre tilskud, som kompenserer for reduktionen i de ydelser, der er omfattet af loftet. Modtagelsen af diverse tilskud og tillæg ud over boligstøtten har ikke udviklet sig forskelligt for de familier, der berøres af loftet, og de familier, der ikke berøres.

Loftets reduktion af hjælpen slår dermed fuldt igennem på de berørte familiers forbrugsmuligheder. Undersøgelsen viser da også, at de kontanthjælpsmodtagere, der berøres af loftet, har fået sværere ved at få pengene til at slå til. Der er således flere blandt de berørte, der har ladet være med at betale husleje, børnepasning samt afdrag på lån og afbetalingskontrakter, efter at loftet fik effekt. De berørte familier har også i mindre omfang kunnet holde ferie uden for hjemmet, købe fodtøj og gå til tandlægen.

Analyserne viser også, at de berørte kontanthjælpsmodtagere i lidt større omfang er flyttet til en anden bolig end de kontanthjælpsmodtagere, der ikke berøres af loftet – og at de i forbindelse med flytningerne har nedbragt deres boligomkostninger. Andelen af respondenterne, hvis familie har bil eller motorcykel, er ikke ændret pga. loftet.

INFORMATIONEN TIL KONTANTHJÆLPSMODTAGERNE OM LOFTET

Kontanthjælpsmodtagerne synes ikke at være blevet informeret tilstrækkeligt omkring loftet og reduktionen i den økonomiske hjælp. Lige inden loftet fik virkning, var det kun en tredjedel af de interviewede kontanthjælpsmodtagere, som kunne forventes at blive berørt af loftet, der havde fået information om, at den økonomiske hjælp ville blive reduceret. At der

ikke er en større andel, som har fået oplysninger om, at hjælpen fra det offentlige vil blive reduceret, kan skyldes, at der ikke er sket en målrettet information til de kontanthjælpsmodtagere, der forventes berørt af loftet, eller at disse personer ikke har forstået den information, de har fået. I de kvalitative interview peger de kommunale sagsbehandlere bl.a. på, at det kan være svært at læse og forstå de breve, der udsendes til borgerne om loftet og reduktionen i ydelserne.

KOMMUNERNES ERFARINGER MED IMPLEMENTERINGEN AF LOFTET

De kommunale ledere og sagsbehandlere giver udtryk for, at der har været en række udfordringer i forbindelse med implementeringen af loven om loft over ydelser. Udformningen af loftet indebærer en adskillelse mellem beregningsgrundlaget, der inkluderer både kontanthjælp og boligsikring, og den egentlige reduktion, der ofte alene foretages i boligsikringen. Dette har medført et stort behov for samarbejde, koordinering og videndeling internt i den kommunale organisation, fordi lovgivningen vedrørende kontanthjælp og boligstøtte typisk administreres af forskellige forvaltningsafsnit med forskellige ledere.

Derudover har der været problemer med samkøring af IT-systemerne til beregning af henholdsvis kontanthjælp og boligsikring. Disse problemer har taget meget af afdelingsledernes tid i implementeringsfasen, og har været en kilde til frustration blandt de fleste af de interviewede. Den tværgående karakter af loftet gør det således helt centralt, at de to IT-systemer kan "tale sammen".

Sagsbehandlerne giver udtryk for, at de ikke havde tilstrækkelig information om lovændringen, da den trådte i kraft. Blandt andet ville de gerne have haft flere konkrete eksempler på sager, der ville blive berørt af loftet, og beregningerne i forbindelse med de konkrete ydelsesreduktioner. Sagsbehandlerne oplever ikke længere behov for yderligere information, fordi der nu kun kommer få nye sager og dermed færre spørgsmål og klager vedrørende loftet.

De kommunale medarbejdere vurderer generelt, at loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere måske kan have en beskæftigelsesfremmende effekt for de borgere, der modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed. Derimod mener de ikke, at et øget økonomisk incitament til at søge arbejde har effekt for borgere med problemer ud over ledighed.

SAMMENFATNING

1.1 FORMÅL OG METODE

I forbindelse med reformen af beskæftigelsespolitikken, der blev indgået forlig om i oktober 2002, er der indført et loft over, hvor meget kontanthjælpsmodtagere samlet set kan modtage i kontanthjælp, særlig støtte og boligstøtte. Det væsentligste argument for loftet og en række andre ændringer i reglerne for beregningen af den økonomiske hjælp til kontanthjælpsmodtagere har været, at det økonomiske incitament til at finde et arbejde skulle øges.

I denne rapport undersøger vi, om loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere har haft den tilsigtede effekt – dvs. om de kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, i højere grad end tidligere er interesseret i at finde et arbejde, om de gør en større indsats for at finde et job, og om flere faktisk er kommet i arbejde. Vi ser også på, hvordan den økonomiske situation for de berørte familier har ændret sig, og om de har problemer med at få pengene til at slå til efter reduktionen af den økonomiske hjælp. Endelig belyses det, hvilke udfordringer og evt. problemer kommunerne har haft med implementeringen af loven om loft over ydelser.

Analyserne vedrørende loftets effekt på kontanthjælpsmodtagernes beskæftigelse, jobsøgning og økonomi er lavet med udgangspunkt i oplysningerne fra to tidsmæssigt adskilte interview med en gruppe udvalgte kontanthjælpsmodtagere. Det første interview blev lavet lige før

loftet fik virkning omkring årsskiftet 2003/2004, og det andet interview blev foretaget i september-oktober 2004. Det er de samme personer, der indgår i de to interviewundersøgelser, og det er således muligt at belyse disse personers situation både før og efter, at loftet fik virkning. I undersøgelsen indgår både kontanthjælpsmodtagere, der berøres af loftet, og personer, der ikke berøres. Virkningerne af loftet bestemmes i de fleste tilfælde ved at sammenligne udviklingen i de berørte og de ikke-berørtes situation fra første til andet interview. Hvis fx de berørte øger jobsøgningsomfanget, mens de, der ikke berøres af loftet, har et uændret jobsøgningsomfang, er det en indikation på, at loftet øger omfanget af de berørtes jobsøgning. Alle de interviewede modtager kontanthjælp ved første interview. Ved andet interview får en femtedel ikke længere økonomisk hjælp i form af kontanthjælp. De er i stedet i beskæftigelse, under uddannelse, på førtidspension, under revalidering mv. Vi har valgt kun at medtage gifte og samlevende kontanthjælpsmodtagere i analyserne, da det især er denne gruppe, der berøres af loftet.

Undersøgelsen af kommunernes erfaringer med implementeringen af loven om loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere er foretaget ud fra kvalitative interview med kommunale sagsbehandlere og ledere i seks udvalgte kommuner.

1.2 DEN KORTSIGTEDE BESKÆFTIGELSESEFFEKT AF LOFTET

Nedsættelsen af den økonomiske hjælp i forbindelse med loftet skulle gøre det økonomisk mere fordelagtigt for de berørte kontanthjælpsmodtagere at være i beskæftigelse frem for at være på kontanthjælp. 9-10 måneder efter at loftet fik virkning, er der imidlertid ikke kommet flere i arbejde blandt de kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, end der er blandt dem, som ikke berøres. Det gælder, både når der ses på dem, der er kommet i almindeligt arbejde uden supplerende offentlig hjælp, og når der ses på dem, som har fået deltidsarbejde med supplerende kontanthjælp. Knap 10 pct. af de interviewede kontanthjælpsmodtagere er kommet i almindeligt arbejde ved andet interview.

En af årsagerne til, at loftet har haft begrænset effekt på beskæftigelsesomfanget, kan være, at den betragtede gruppe af kontanthjælpsmodtagere generelt set har en relativ svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Over halvdelen af de interviewede kontanthjælpsmodtagere har aldrig haft

et almindeligt arbejde ved første interview, og kun 10 pct. har haft et arbejde inden for det seneste år. Omkring 60 pct. har ingen erhvervsuddannelse. Tre fjerdedele af de interviewede er indvandrere eller flygtninge, og interviewerne har vurderet, at hver tredje respondent kun taler lidt dansk eller et svært forståeligt dansk. Der er også en betydelig andel af kontanthjælpsmodtagerne, som angiver, at de har problemer med helbredet. Det er spørgsmålet, om det øgede økonomiske incitament til at arbejde vil øge jobsøgningen blandt de personer, der har problemer udover ledighed. Selv om jobsøgningsomfanget øges blandt de betragtede kontanthjælpsmodtagere, er det heller ikke sikkert, at de kan finde et arbejde, da arbejdsgiverne muligvis foretrækker anden arbejdskraft med mere erhvervs erfaring og bedre dansk kundskaber.

Reduktionen i ydelserne kunne også gøre det mere attraktivt for nogle at tage en uddannelse for at forbedre de fremtidige beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder. Der er dog ikke noget, som tyder på, at flere begynder på en ordinær uddannelse som følge af loftet.

1.3 LOFTETS EFFEKT PÅ JOBSØGNINGEN

Det øgede økonomiske incitament til at arbejde som følge af loftet over ydelser synes ikke at have fået væsentligt flere af de berørte kontanthjælpsmodtagere i arbejde i løbet af den betragtede periode. Det er dog muligt, at beskæftigelseseffekten bliver større på længere sigt. Måske går det først rigtigt op for de berørte kontanthjælpsmodtagere, at den økonomiske hjælp er reduceret på det tidspunkt, hvor loftet bliver effektivt, og der udbetales en mindre ydelse. Hvis reduktionen i hjælpen øger lysten til at finde et arbejde, kan der også gå lidt tid, inden de berørte kontanthjælpsmodtagere evt. reagerer ved at øge jobsøgningsomfanget, og inden den øgede indsats for at finde et arbejde bærer frugt. Hvis kommunerne og AF gør en ekstra indsats for at hjælpe de berørte med at finde et arbejde, kan det også tage nogen tid, før denne indsats får en effekt.

For at belyse, om beskæftigelseseffekten kan forventes at blive større på længere sigt, er det også undersøgt, om de berørte kontanthjælpsmodtagere, der fortsat er på kontanthjælp ved andet interview, i højere grad ønsker at finde et arbejde, om de øger jobsøgningsindsatsen, om de stiller færre krav for at påtage sig et job, og om kommunerne og AF gør en særlig indsats for at hjælpe dem med at finde et arbejde.

Godt to tredjedele af de interviewede kontanthjælpsmodtagere,

som modtager kontanthjælp ved både første og andet interview, ønsker at få et arbejde. Andelen, der ønsker et arbejde, er faldet lidt fra første til andet interview, hvilket bl.a. kan hænge sammen med, at kontanthjælpsmodtagerne gradvist opgiver håbet om at finde et arbejde, jo længere de har været ledige. Måske mister de selvtilliden, deres kvalifikationer forældes, eller de værner sig til at være uden arbejde. Faldet i andelen, som ønsker et arbejde, er imidlertid lidt mindre blandt de personer, der berøres af loftet, hvilket kunne tyde på, at i hvert fald nogle kontanthjælpsmodtagere i højere grad ønsker at finde et arbejde som følge af loftet.

De vigtigste grunde til, at kontanthjælpsmodtagerne ønsker et arbejde, er, at de gerne vil tjene flere penge, og at de gerne vil lave noget. Det er især de personer, som berøres mest af loftet, der anfører ønsket om at tjene flere penge som den vigtigste grund til, at de ønsker et arbejde – både før og efter, at loftet fik virkning. Det tyder på, at denne gruppe kontanthjælpsmodtagere har det største økonomiske incitament til at finde et arbejde. Årsagen til, at en betydelig andel af kontanthjælpsmodtagerne ikke ønsker et arbejde, er især, at de er syge eller har et dårligt helbred. Der er også mange, der venter på udfaldet af en førtidspensions- eller revalideringssag, eller snart skal deltage i et revalideringsforløb. Desuden nævnes børnepasning ofte som en grund til, at kontanthjælpsmodtagerne ikke ønsker et arbejde. Der er derimod relativt få, som angiver, at de ikke ønsker et arbejde, fordi det ikke kan betale sig økonomisk.

Mens det er godt to tredjedele af kontanthjælpsmodtagerne, som ønsker et arbejde, er det kun ca. en tredjedel, der søger efter et arbejde. Ligesom det er tilfældet for andelen, der ønsker et arbejde, er andelen, der søger efter arbejde, faldet fra første til andet interview. Faldet er dog størst blandt de kontanthjælpsmodtagere, der berøres af loftet. Dette resultat tyder umiddelbart på, at loftet får færre til at søge efter et arbejde.

At der er mange kontanthjælpsmodtagere, der ikke ønsker eller ikke søger et arbejde, skyldes bl.a., at mange ikke tror, de kan finde et arbejde, selvom de søger efter det. Det er dog ikke kun de personer, der ikke søger arbejde, der mangler troen på, at de vil kunne finde et arbejde. Omkring en tredjedel af dem, der ønsker og søger arbejde, tror heller ikke på, at de kan finde et arbejde. Den vigtigste grund til, at kontanthjælpsmodtagerne ikke tror, de kan finde et arbejde, er ifølge dem selv, at de er syge, eller at arbejdsgiverne mener, de mangler kvalifikationer (fx manglende dansk kundskaber). Der er også relativt mange, der nævner, at de ikke kan finde et job, fordi arbejdsgiverne ikke bryder sig om deres etniske baggrund.

Næsten alle, der søger arbejde, oplyser, at dette bl.a. skyldes, at de gerne vil tjene nogle flere penge, og gerne vil lave noget. Knap halvdelen af dem, der søger arbejde, siger også, at det har betydning, at familien modtager mindre i økonomisk hjælp end tidligere. Det er også ca. halvdelen af de jobsøgende, der oplyser, at de bl.a. søger arbejde, fordi de ikke kan dække familiens udgifter uden et arbejde. Andelen, der nævner, at de har problemer med at dække de faste udgifter som en årsag til, at de søger arbejde, er steget efter loftets indførelse – og især blandt de kontanthjælpsmodtagere, der berøres mest af loftet.

Blandt de kontanthjælpsmodtagere, der ikke søger arbejde, er der relativt få (under 10 pct.), som siger, at deres manglende jobsøgning skyldes, at det ikke kan betale sig økonomisk at arbejde. De nævner derimod primært en række af de grunde, der også har betydning for, at nogle af respondenterne ikke ønsker et arbejde, og ikke tror, de kan finde et arbejde, hvis de søger efter det – dvs. at de er syge, at de passer børn, at de venter på udfaldet af en førtidspensions- eller revalideringssag, eller at arbejdsgiverne ikke bryder sig om dem eller deres kvalifikationer. Desuden nævner de respondenter, der ikke søger arbejde, ofte, at de er i gang med eller snart skal deltage i aktivering eller uddannelse.

For at få et arbejde har det ikke kun betydning, om man søger eller ikke søger et arbejde. Det spiller også en rolle, hvor intensivt man søger arbejde, og hvilke krav man stiller til jobbet. Resultaterne tyder på, at de jobsøgende kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, har øget jobsøgningsomfanget lidt i forhold til de jobsøgende kontanthjælpsmodtagere, der ikke er berørt af loftet. De berørte kontanthjælpsmodtagere har brugt flere timer på jobsøgning, og har henvendt sig til arbejdsgivere for at få et arbejde flere gange efter loftets indførelse, hvorimod det modsatte er tilfældet for de personer, der ikke er berørt af loftet.

Loftet ser derimod ikke ud til at have betydet, at de berørte kontanthjælpsmodtagere er villige til at tage imod en bredere vifte af jobtilbud. Der er ikke væsentligt flere blandt de berørte, som søger arbejde inden for et andet fagområde, end de evt. er uddannet til eller har erfaring inden for, og de berørte kontanthjælpsmodtagere vil ikke påtage sig væsentligt længere transporttid til og fra arbejde end dem, som ikke berøres af loftet. Loftet betyder heller ikke, at flere vil tage imod et jobtilbud med arbejdsopgaver, som de er overkvalificerede til, eller et jobtilbud, der kræver omskoling eller oplæring. Den laveste løn, som kontanthjælpsmodtagerne vil acceptere for at tage et arbejde, er ca. 100 kr. i timen. Det svarer nogenlunde til mindstelønnen for de lavest lønnede grupper af ufaglærte.

Lønkravet ser ikke ud til at afhænge af, om kontanthjælpsmodtagerne får reduceret den økonomiske hjælp som følge af loftet.

Det er formentlig ikke alene kontanthjælpsmodtagernes egen job-søgningsindsats, der har betydning for, om de finder et arbejde. Den indsats, som gøres af kommunerne og Arbejdsformidlingen (AF), spiller givetvis også en rolle. Ved det andet interview – godt 9 måneder efter, at loftet fik effekt – er det kun omkring en femtedel af kontanthjælpsmodtagerne, der mener, at de har fået hjælp af kommunen eller AF til at finde et job inden for det seneste år. Der er lidt flere blandt dem, der berøres mest af loftet, som oplyser, at de har fået hjælp, end blandt de kontanthjælpsmodtagere, der ikke berøres af loftet. Kommunernes og AF's indsats for at hjælpe kontanthjælpsmodtagerne med at finde et arbejde har især bestået i at arrangere aktiveringsforløb og hjælpe med jobsøgningen. Kun hver femte af de kontanthjælpsmodtagere, der har fået hjælp til at finde et arbejde (eller ca. 4 pct. af de personer, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview), er blevet henvist til ledige job eller er blevet anvist arbejde. At så få er blevet anvist arbejde eller henvist til ledige job hænger formentlig i et vist omfang sammen med, at mange af de betragtede kontanthjælpsmodtagere har problemer ud over ledighed, der gør det svært at få arbejdsgiverne til at ansætte disse personer på normale vilkår.

1.4 LOFTETS EFFEKT PÅ ØKONOMI OG FORBRUGSMULIGHEDER

Loft over ydelser kan betyde en reduktion i den økonomiske hjælp til kontanthjælpsmodtagere på op til ca. 2.000 kr. per familie for gifte og op til ca. 2.700 kr. per familie for samlevende. Det er dog kun en mindre del af kontanthjælpsmodtagerne, der får reduceret den økonomiske hjælp med så store beløb. Blandt de interviewede kontanthjælpsmodtagere, hvis familie har fået reduceret boligstøtten fra første til andet interview, er den gennemsnitlige reduktion i boligstøtten på ca. 1.000 kr. per husstand.

Reduktionen i ydelserne som følge af loftet mindsker umiddelbart indkomsten og forbrugsmulighederne for de berørte familier. De vil være nødt til at tilpasse deres udgifter til den nye økonomiske situation, hvis ikke de er i stand til at finde andre indkomstkilder, som opvejer reduktionen af de ydelser, der er omfattet af loftet. Det har været fremført i debatten omkring virkningerne af loftet, at mange af de familier, der berøres af loftet, i højere grad vil kunne få hjælp til enkeltudgifter og syge-

behandling mv., fordi de ikke kan klare sig økonomisk for den nedsatte hjælp. Hvis dette er tilfældet, vil de økonomiske konsekvenser af loftet blive mindsket.

Resultaterne af denne undersøgelse tyder imidlertid ikke på, at de berørte kontanthjælpsmodtagere og deres familier i større omfang modtager hjælp til enkeltudgifter eller andre tilskud, som kompenserer for reduktionen i de ydelser, der er omfattet af loftet. Modtagelsen af diverse tilskud og tillæg ud over boligstøtten ser ikke ud til at have udviklet sig forskelligt for de familier, der berøres af loftet, og de familier, der ikke berøres.

Loftets reduktion af hjælpen synes altså at slå fuldt igennem på de berørte familiers forbrugsmuligheder. Undersøgelsen viser da også, at de kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, har sværere ved at få pengene til at slå til. Der er således flere blandt de berørte, der har ladet være med at betale husleje, børnepasning samt afdrag på lån og afbetalingskontrakter, efter at loftet fik virkning. Blandt dem, der ikke berøres af loftet, er der derimod færre, som har undladt at betale disse udgiftsposter efter indførelsen af loftet. De berørte familier har også i mindre omfang kunnet holde ferie uden for hjemmet, købe fodtøj, lave reparationer af boligen og gå til tandlægen.

En af måderne at nedbringe udgifterne på for de berørte familier er at finde en billigere bolig. Boligomkostningerne udgør typisk den største enkeltpost på familiebudgettet. Analyserne viser, at de berørte kontanthjælpsmodtagere i lidt større omfang er flyttet til en anden bolig end de kontanthjælpsmodtagere, der ikke berøres af loftet – og at de i forbindelse med flytningerne har nedbragt deres boligomkostninger. Biler og motorcykler er nogle af de andre dyre poster i et familiebudget. De personer, der berøres af loftet, har dog ikke solgt deres evt. bil eller motorcykel, fordi den økonomiske hjælp er reduceret. Der er faktisk lidt flere af de berørte kontanthjælpsmodtagere, der har bil eller motorcykel, efter at loftet fik virkning.

En anden måde at afbøde reduktionen i hjælpen på – i hvert fald på kort sigt – ville være at låne penge. Undersøgelsen tyder dog ikke på, at flere har valgt at stifte gæld på grund af loftet.

De interviewede kontanthjælpsmodtageres egen subjektive vurdering af familiens økonomiske situation er ikke ændret væsentligt efter indførelsen af loftet. Omkring to tredjedele af de kontanthjælpsmodtagere, der berøres mest af loftet (med en forventet ydelsesreduktion på over 500 kr. per måned), vurderer familiens økonomiske situation som dårlig

eller særdeles dårlig. Det er væsentlig flere end blandt de kontanthjælpsmodtagere, der ikke berøres af loftet, hvor ca. 40 pct. vurderer familiens situation som dårlig eller særdeles dårlig.

Kontanthjælpsmodtagerne synes ikke at være blevet informeret ret godt omkring loftet og reduktionen i den økonomiske hjælp. Lige inden loftet fik virkning, var det kun en tredjedel af de interviewede kontanthjælpsmodtagere, som kunne forventes at blive berørt af loftet, der havde fået information om, at den økonomiske hjælp ville blive reduceret. At der ikke er en større andel, som har fået oplysninger om, at hjælpen fra det offentlige ville blive reduceret, kan skyldes, at der ikke er sket en målrettet information til de kontanthjælpsmodtagere, der forventes berørt af loftet, eller at disse personer ikke har forstået den information, de har fået. I de kvalitative interview med kommunale sagsbehandlere, peger sagsbehandlerne bl.a. på, at det kan være svært at læse og forstå de breve, der udsendes til borgerne om loftet og reduktionen i ydelserne.

1.5 UDVALGTE KOMMUNERS ERFARINGER MED IMPLEMENTERINGEN AF LOFTET

Undersøgelsen afdækker en række udfordringer i sammenhængen mellem den kommunale organisering og de opgaver, der følger af implementeringen. Dette har særlig betydning i forhold til deling af viden om lovændringens forskellige aspekter og konsekvenser på tværs af de involverede forvaltningsafsnit. En videndeling, der netop er vigtig i implementeringen af en lovændring, hvor forskellige aspekter af bestemmelserne forvaltes i forskellige forvaltningsafsnit med forskellige sagsbehandlere og i nogle tilfælde forskellige afsnitsledere. Konstruktionen af loftet med en adskillelse mellem beregningsgrundlag, der foretages i forhold til kontanthjælpen, og den egentlige reduktion, der foretages i boligsikringen, medfører stort behov for samarbejde, koordinering og videndeling internt i den kommunale organisation. Den interne koordination er vigtig for at sikre en optimal forvaltning og implementering af lovændringen gennem sagsbehandlernes forståelse af den, men den er i endnu højere grad vigtig for at give de berørte kontanthjælpsmodtagere de bedst mulige forudsætninger for at forstå det beskæftigelsesrettede formål med lovændringen.

Ingen af de seks interviewede kommuner har ændret organisering i forbindelse med implementering af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere, og der har været stort behov for koordinering mellem de be-

rørte afsnit. Behovet for koordinering har blandt andet været affødt af forskellige forhold imellem de berørte afsnit, som for eksempel forskellige ledelser i de implicerede forvaltningsafsnit, at kontanthjælpsydelsen normalt udregnes og udbetales bagud, mens boligsikringen udbetales forud, at beregningerne foretages på forskellige tidspunkter på måneden, at sagsbehandlere i kontanthjælpsafsnittene ikke føler sig tilstrækkelig klædt på til at yde de kontanthjælpsmodtagere, der henvender sig med spørgsmål vedrørende lovændringen, optimal vejledning, og at der hersker forskellige kulturer i de implicerede afsnit.

Kommunerne har udarbejdet forskellige modeller for samarbejdet mellem de implicerede afsnit. For eksempel at samarbejdet er blevet fastlagt af afsnitslederne, at det er blevet fastlagt af to udvalgte sagsbehandlere fra henholdsvis kontanthjælpsafsnit og boligsikringsafsnit, eller at alle sagsbehandlere fra de to afsnit har planlagt samarbejdet på fællesmøder. Samarbejdet foregår i praksis typisk ved, at to sagsbehandlere ringer sammen vedrørende spørgsmål i konkrete sager. Ingen af de interviewede sagsbehandlere afholder fællesmøder mellem sagsbehandlerne fra kontanthjælpsafsnit og boligsikringsafsnit og borgeren.

Samstemmende viser interviewene, at implementeringen af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere på det ledelsesmæssige niveau er foregået på afsnitslederniveau. Implementeringsopgaven har ikke været politisk behandlet i de interviewede kommuner, og der er ikke blevet udarbejdet overordnede strategier i forbindelse med implementeringen. Kommunernes strategi synes i høj grad at knytte sig til sagsbehandlerne vejledningssamtaler med de kontanthjælpsmodtagere, der er blevet omfattet af loftet, og som har rettet henvendelse til socialforvaltningen. Afsnitslederne har primært varetaget administrative opgaver vedrørende opgavefordeling og samarbejde mellem boligsikringsafsnit og de øvrige implicerede afsnit. Derudover har samkøring mellem forskellige IT-systemer til henholdsvis beregning af kontanthjælp og boligsikring medført behov for koordinering. Problemer med denne tekniske del af implementeringen har taget en stor del af afsnitsledernes tid og er en gennemgående frustration i interviewene.

De interviewede sagsbehandlere har meget forskellige forudsætninger for at løse meget forskellige opgaver i forbindelse med implementeringen af lovændringen. Flere af de interviewede sagsbehandlere giver udtryk for, at de ikke har overblik over, hvilke familier, der er omfattet af loftet eller konsekvenserne for de berørte familier. Ligeledes giver størstedelen af de interviewede sagsbehandlere udtryk for, at de særlig i starten af

implementeringsfasen havde behov for mere information om lovændringen, herunder beregningseksempler, idet sagsbehandlerne selv kunne have svært ved at gennemskue beregningerne. Sagsbehandlerne gav udtryk for, at behovet for yderligere indsigt i lovændringen blev mindre efter nogle måneder på grund af færre henvendelser vedrørende loftet.

Kommunerne har ikke udarbejdet retningslinjer for den information, borgerne har fået ved henvendelse til sagsbehandlerne. Sagsbehandlerne oplever, at det kan være svært at læse og forstå de breve, der udsendes til borgerne om nedsættelser af ydelser i forbindelse med loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.

Kommunerne vurderer generelt, at loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere måske kan have en beskæftigelsesfremmende effekt for de borgere, der modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed. Derimod er det kommunernes opfattelse, at et øget økonomisk incitament til at søge arbejde ikke har effekt for borgere med problemer ud over ledighed.

1.6 KONKLUSION

Med baggrund i de gennemførte analyser ser det ikke ud som om, at loftet har betydet, at væsentlig flere af de berørte kontanthjælpsmodtagere er kommet i beskæftigelse. Jobsøgningsomfanget synes heller ikke at være øget i betydeligt omfang, og de krav, som stilles af kontanthjælpsmodtagerne for at acceptere et arbejde, er stort set uændrede. Så det er også usikkert, om loftet vil betyde, at flere kontanthjælpsmodtagere kommer i beskæftigelse på længere sigt.

Analyserne er dog på visse områder mangelfulde. Der tages fx ikke i tilstrækkeligt omfang højde for det forhold, at en del kontanthjælpsmodtagere evt. finder arbejde, før de bliver omfattet af loftet. Forventningen om, at den økonomiske hjælp nedsættes, hvis de bliver i kontanthjælpsystemet, kan gøre, at de forsøger at finde et arbejde, inden loftet bliver effektivt. Desuden kan loftet muligvis have den effekt, at der bliver lidt færre påbegyndte kontanthjælpsforløb, fordi det bliver økonomisk mindre attraktivt at modtage kontanthjælp. Nogle personer vil måske tage et lidt mindre attraktivt arbejde for at undgå kontanthjælpssystemet og risikoen for at blive udsat for en ydelsesreduktion efter et halvt år på kontanthjælp. Der synes derfor at være behov for mere detaljerede analyser af effekterne af loftet for at kunne drage mere håndfaste konklusioner omkring beskæf-

tigelseseffekten af loftet. Loftet bør desuden ses i sammenhæng med de andre initiativer, der er sat i værk for at øge kontanthjælpsmodtagernes incitament til at arbejde. Der er således også indført en reduktion af kontanthjælpen og en forhøjelse af beskæftigelsestillægget for gifte kontanthjælpsmodtagere, der har modtaget kontanthjælp i mere end seks måneder. I skattesystemet er der fra og med 2004 blevet introduceret et beskæftigelsesfradrag, som også gør det økonomisk mere attraktivt at være i arbejde frem for at være forsørget af kontanthjælp. Det vil være interessant at undersøge, hvordan alle disse initiativer samlet set påvirker afgang fra og tilgangen til kontanthjælpssystemet.

Undersøgelsen viser også, at de berørte kontanthjælpsmodtagere har fået sværere ved at få pengene til at slå til, efter at den økonomiske hjælp er reduceret. Hvis levestandarden for disse personer ikke skal blive permanent forringet, kræver det, at de finder et arbejde, eller at de overgår til andre (og mere generøse) offentlige forsørgelsesydelser (fx førtidspension eller revalideringsydelse). I nogle tilfælde kan det dog også lade sig gøre at mindske effekten af reduktionen i den økonomiske hjælp ved, at de berørte personer finder en billigere bolig.

Kommunerne mener ikke, det har været nemt at implementere loven om loft over ydelser, bl.a. fordi lovgivningen vedr. kontanthjælp og boligstøtte ofte administreres af forskellige forvaltningsafsnit. Især i starten af implementeringsfasen havde de kommunale medarbejdere lidt svært ved at forstå den nye lovgivning. Derfor har det også været en udfordring for sagsbehandlere at forklare borgerne, hvorfor deres økonomiske hjælp er blevet reduceret. For at loven skal have den størst mulige beskæftigelsesmæssige effekt, er det vigtigt, at borgerne forstår, at indførelsen af loftet og de andre beskæftigelsesmæssige initiativer betyder, at de kan øge deres indkomst væsentligt ved at finde et arbejde – også selv om det kun er få timers arbejde om ugen.

1.7 RAPPORTENS DISPONERING

I kapitel 2 præsenteres rapportens baggrund, data og metode. Vi forklarer, hvilke forhold der har betydning for, om de enkelte kontanthjælpsmodtagere berøres af loftet, og giver en detaljeret beskrivelse af dataindsamlingen. I kapitel 3 undersøges det, om loftet har betydet, at flere kontanthjælpsmodtagere er kommet i arbejde eller er begyndt på en ordinær uddannelse i løbet af den relativt korte periode, hvor loftet har haft virk-

ning. I kapitel 4 ses der på, om de kontanthjælpsmodtagere, der ikke er kommet i arbejde efter indførelsen af loftet, i højere grad ønsker at finde et job, og om de søger mere intensivt efter et arbejde. I kapitel 5 belyses det, hvordan loftet har påvirket de berørte familiers økonomiske situation, og om de i større omfang har manglet penge til forskellige typer af forbrug efter nedsættelsen af den økonomiske hjælp. Endelig ses der i kapitel 6 på, hvilke erfaringer en række udvalgte kommuner har haft med implementeringen af loftet.

BAGGRUND, FORMÅL OG METODE

2.1 BAGGRUND OG FORMÅL

De senere år har der været en betydelig debat omkring sammenhængen mellem indretningen af indkomstoverførselssystemet og incitamentet til at arbejde. Der er blevet øget opmærksomhed på, at de relativt høje indkomstoverførsler til ledige og den betydelige aftrapning af forskellige offentlige ydelser ved overgangen fra ledighed til beskæftigelse i nogle tilfælde kan gøre det mindre attraktivt at være i beskæftigelse. For nogle grupper kan det ligefrem bedre betale sig at være ledig end at være i arbejde, jf. fx Smith (1998) og Smith, m.fl. (2003). Der er dog ikke enighed om, hvilken betydning de økonomiske incitamenter har for beskæftigelsesomfanget. Nogle peger på, at økonomiske incitamenter ikke har nogen væsentlig effekt på beskæftigelsessituationen for en række resourcesvage grupper, jf. fx Hansen og Hansen (2004) og Andersen, m.fl. (2003).

Ifølge Beskæftigelsesministeriet (2002) har en fjerdedel af de, der er på offentlig forsørgelse, enten begrænset eller slet ingen økonomisk tilskyndelse til at søge et arbejde. Det er bl.a. mange unge, en del ufaglærte samt indvandrere og flygtninge fra mindre udviklede lande, som mangler et økonomisk incitament til at finde et arbejde. Særligt for gifte kontanthjælpsmodtagere er der samspilsproblemer. Med de regler, der var gældende før 2003, skulle en gift kontanthjælpsmodtager tjene op imod 26.000 kr. om måneden (160 kr. i timen), før familien ville være økonomisk

bedre stillet, end hvis begge ægtefæller modtog kontanthjælp. Det er imidlertid ikke realistisk for de fleste kontanthjælpsmodtagere. De vil typisk opnå en timeløn omkring 100 kr., hvis de kommer i arbejde.

I forbindelse med reformen af beskæftigelsespolitikken, der blev indgået forlig om i oktober 2002, blev der gennemført en række ændringer i reglerne for beregningen af den økonomiske hjælp til kontanthjælpsmodtagere. Det væsentligste argument for ændringerne har været, at det økonomiske incitament til at søge og fastholde et arbejde skulle øges.

For at gøre det mere attraktivt at være i arbejde frem for at modtage kontanthjælp er der indført et loft over, hvor meget kontanthjælpsmodtagere samlet set kan modtage i kontanthjælp, særlig støtte og boligstøtte.¹ Loftet over de nævnte ydelser får virkning for personer, der modtager kontanthjælp i mere end seks sammenhængende kalendermåneder efter den 30. juni 2003. De første kontanthjælpsmodtagere blev således omfattet af loftet i januar 2004.

Ud over indførelsen af loftet, der i princippet kan berøre de fleste kontanthjælpsmodtagere, er der også foretaget lovændringer, som alene omfatter gifte kontanthjælpsmodtagere. Efter seks sammenhængende kalendermåneder på kontanthjælp nedsættes kontanthjælpen til gifte med godt 500 kr. om måneden per person. Samtidig med reduktionen i kontanthjælpen efter seks måneder forhøjes beskæftigelsestillægget til gifte, således at ægtepar kan beholde ca. 30 kr. per arbejdstime. Inden for de første seks måneder af et kontanthjælpsforløb er beskæftigelsestillægget for gifte kun på godt 12 kr. per arbejdstime.² Endelig er det gjort økonomisk mindre attraktivt at deltage i individuel jobtræning, idet tillægget til deltagere i denne aktiveringstype er afskaffet. Argumentet for at afskaffe beskæftigelsestillægget ved aktivering har været, at det som hovedregel skal være sådan, at den eneste beskæftigelse, der giver en indkomstfremgang, er ordinær ustøttet beskæftigelse.

For nytilkomne indvandrere og flygtninge samt personer, der har boet uden for Danmark i 1 år eller mere inden for de seneste 8 år, er der

1. Særlig støtte efter § 34 i Lov om aktiv socialpolitik (Beskæftigelsesministeriet, 2003a) er en supplerende økonomisk hjælp til personer, der har særligt høje boligudgifter og/eller mange børn.

2. Kontanthjælpsbeløbet reduceres, hvis en person har arbejdsindtægter fra ustøttet arbejde. Arbejdsindtægter ud over de nævnte beløb per arbejdstime modregnes fuldt ud i kontanthjælpen. Beskæftigelsestillægget per arbejdstime er således den ændring i indkomsten før skat, der opnås ved at arbejde i en time. Beskæftigelsestillægget for enlige og samlevende er på godt 12 kr. per arbejdstime, uafhængigt af hvor længe de har modtaget kontanthjælp.

i 2002 indført en lavere kontanthjælpsydelse – starthjælp og introduktionsydelse på starthjælpsniveau – bl.a. for at give flygtninge og indvandrere et øget incitament til at blive selvforsørgende.

Der er også gennemført ændringer i skattesystemet, som vil gøre det mere attraktivt at være i beskæftigelse frem for at være forsørget af kontanthjælp. Fra og med 2004 er der således introduceret et beskæftigelsesfradrag, som vil øge den disponible indkomst for alle personer, der er i beskæftigelse, jf. Finansministeriet, m.fl. (2003).

Formålet med denne rapport er imidlertid afgrænset til at belyse effekterne af loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.³ I rapporten undersøges det, om loftet betyder, at de kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, i højere grad end tidligere er interesseret i at finde et arbejde, om de gør en større indsats for at finde et job, og om flere faktisk er kommet i arbejde. Der ses også på, hvordan den økonomiske situation for de berørte familier har ændret sig, og om de har problemer med at få pengene til at slå til efter reduktionen af den økonomiske hjælp. Endelig belyses det, hvilke udfordringer og evt. problemer kommunerne har haft med implementeringen af loven om loft over ydelser.

Effekten af de andre tiltag, der skal gøre det mere økonomisk attraktivt at være i arbejde, ses der ikke på i denne rapport. Det ville dog være interessant at undersøge, hvordan alle de nye initiativer samlet set påvirker afgang fra og tilgangen til kontanthjælpssystemet. Beregninger fra Finansministeriet viser, at forskellen i disponibel indkomst ved henholdsvis beskæftigelse og ledighed er øget væsentligt for kontanthjælpsmodtagere i perioden fra 2001 til 2004 – og især for gifte kontanthjælpsmodtagere, jf. Finansministeriet (2004). For kontanthjælpsmodtagere, hvis ægtefælle også modtager kontanthjælp, er forskellen i disponibel indkomst ved at være beskæftiget og ved at være ledig (forskelsbeløbet) gennemsnitligt set øget med ca. 1.700 kr. per måned fra 2001 til 2004. Det gennemsnitlige månedlige forskelsbeløb for denne gruppe kontanthjælpsmodtagere var således 1.200 kr. i 2001 og 2.900 kr. i 2004. I rapportens bilag findes en række regneeksempler, der viser, hvordan ændringerne i

3. Loftet og ægtefællereduktionen får begge virkning efter en kontanthjælpsperiode på seks måneder, hvilket kunne antyde, at der er problemer med at adskille effekterne af de to indgreb. De to indgreb blev imidlertid effektive på forskellige tidspunkter (1. januar 2004 for loftet og 1. juli 2003 for ægtefællereduktionen). Næsten alle de gifte respondenter har allerede fået reduceret ydelsen som følge af ægtefællereduktionen, før første interview gennemføres, og før loftet får virkning. Derfor ændres ydelserne mellem første og andet interview stort set kun som følge af loftet.

reglerne for beregningen af den økonomiske hjælp til kontanthjælpsmodtagere har påvirket kontanthjælpsmodtagernes disponible indkomst og den økonomiske gevinst ved at finde et arbejde.

2.2 INTERVIEWUNDERSØGELSE BLANDT KONTANTHJÆLPSMODTAGERE

For at belyse, hvilken effekt loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere har på beskæftigelsessituationen, jobsøgningen og økonomien for de berørte kontanthjælpsmodtagere, er der gennemført to tidsmæssigt adskilte interview med en gruppe udvalgte kontanthjælpsmodtagere – før og efter lovens ikrafttræden. første interview blev lavet omkring årsskiftet 2003/2004, og andet interview blev foretaget i september og oktober 2004.⁴

For ikke at farve eller skævvride respondenternes svar er der ikke givet detaljeret information om formålet med undersøgelsen, som er at belyse virkningerne af loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere. Respondenterne er blot blevet informeret om, at undersøgelsens formål er at afdække holdninger og ønsker vedr. jobmuligheder, lønforhold og indkomstmuligheder.

2.2.1 Udvælgelsen af deltagere til undersøgelsen

Deltagerne i interviewundersøgelsen er udvalgt med udgangspunkt i oplysninger fra administrative registre vedr. udbetalingen af kontanthjælp og boligstøtte, som er stillet til rådighed af Arbejdsdirektoratet. Udgangspopulationen består af alle de personer, der modtog kontanthjælp i oktober 2003. Det drejer sig om godt 130.000 personer. Ca. 60 pct. er enlige, 20 pct. er gift og 20 pct. er samlevende, jf. Danmarks Statistik (2004).⁵ Omkring 18.000 familier, heraf 7.000 enlige, skønnes at have fået reduceret hjælpen i første kvartal 2004 som følge af loft over ydelser.⁶ Det er altså ca. 15-20 pct. af de personer, der modtog kontanthjælp i slutningen af 2003, som berøres af loftet.⁷

Det er i undersøgelsen valgt at fokusere på effekten af loftet for

4. Mere præcist blev første interview gennemført i december 2003 og den første halvdel af januar 2004. Godt 82 procent af interviewene blev gennemført før årsskiftet.

5. Der skelnes her ikke mellem samlevende med fælles børn og samboende uden fælles børn.

6. Jf. Beskæftigelsesministeriet (2004).

7. Det vides ikke, i hvilket omfang begge ægtefæller/samlevende i parfamilierne berøres af loftet. Hvis

gifte og samlevende kontanthjælpsmodtagere, da det er denne gruppe, som får ydelserne reduceret mest som følge af loft over ydelser. Det forsøges derfor at udskille 4.000 gifte og samlevende til undersøgelsen. De anvendte administrative data indeholder imidlertid ikke generelt oplysninger om samlivsstatus. Kun for personer, der har modtaget boligstøtte i 2003, findes der oplysninger om, hvorvidt de er enlige, gifte eller samlevende.

For at bestemme effekten af loftet udvælges der til interviewundersøgelsen både personer, der forventes berørt af loftet, og personer, der ikke forventes berørt. I denne forbindelse er det uheldigt, at de administrative data kun indeholder oplysninger om hvilke paragraffer, der er udbetalt ydelser efter. Der er ingen oplysninger om størrelsen på de udbetalte kontanthjælps- og boligstøttebeløb. Derudover findes der slet ikke oplysninger om særlig støtte efter § 34 i lov om aktiv socialpolitik. For at være sikker på at opnå et tilstrækkeligt antal personer, som berøres af loftet, er det valgt at medtage relativt mange personer, der har modtaget kontanthjælp i minimum seks sammenhængende måneder per 31. oktober 2003, og som samtidig modtager boligstøtte. Vi har valgt at opdele kontanthjælpsmodtagerne i fem grupper:

1. Gifte kontanthjælpsmodtagere, der er forsørgere eller er over 25 år, som har modtaget kontanthjælp i minimum seks sammenhængende måneder per 31. oktober 2003, og som samtidig modtager boligstøtte⁸
2. Øvrige gifte kontanthjælpsmodtagere
3. Samlevende kontanthjælpsmodtagere, der er forsørgere eller er over 25 år, som har modtaget kontanthjælp i minimum seks sammenhængende måneder per 31. oktober 2003, og som samtidig modtager boligstøtte⁹
4. Øvrige samlevende kontanthjælpsmodtagere
5. Restgruppe af kontanthjælpsmodtagere, der med de tilgængelige oplysninger ikke kan kategoriseres som værende gifte eller samlevende.

begge ægtefæller/samlevere modtager kontanthjælp og får reduceret ydelserne som følge af loftet, er andelen, der bliver berørt, godt 20 procent. Hvis kun den ene ægtefælle/samlever får reduceret ydelserne som følge af loftet, er andelen, der berøres, knap 15 procent.

8. Mere præcist er der medtaget personer, der modtager kontanthjælp og introduktionsydelse på kontanthjælpsniveau efter de satser, der gælder for forsørgere og ikke-forsørgere over 25 år, jf. § 25 i Lov om aktiv socialpolitik. Satserne var i 2004 på henholdsvis 11.174 kr. (forsørgere) og 8.409 kr. (ikke-forsørgere over 25 år).
9. Identifikationen af de samlevende ud fra de tilgængelige administrative registre er ikke særlig god. Faktisk er det kun omkring halvdelen af personerne i gruppe [3] og [4], der er samlevende ifølge interviewene. Resten er gifte personer eller enlige.

Fra hver af de ovenstående fem grupper udvælges et bestemt antal personer ved tilfældig udtrækning, jf. tabel 2.1. I alt er 5.260 personer udvalgt. Dernæst er der indhentet oplysninger om disse personer fra CPR-registret. Personer der er døde, flyttet til udlandet, i fængsel, forskerbeskyttede mv. sorteres fra inden interviewene påbegyndes. Endelig reduceres stikprøven til 4.000 personer ved at udelade et passende antal personer fra gruppe 5. Disse 4.000 personer er i første interviewrunde blevet kontaktet med henblik på lave et telefoninterview. Der blev gennemført 2.485 interview, svarende til 62 pct. af de kontaktede kontanthjælpsmodtagere.

Tabel 2.1

Stikprøveudvælgelse til interviewundersøgelsens første runde.

	Popu- lation	Brutto- stik- prøve	Andel af popula- tion, der udvæl- ges til brutto- stik- prøve	Stik- prøve efter opda- tering	Andel af brutto- stik- prøve, der fal- der fra ved op- datering	Gen- nem- førte eller delvist gen- nem- førte inter- view	Svar- pro- cent
[1] Gifte, der har modtaget kontanthjælp i min. seks mdr., og som modtager boligstøtte	22.464	2.500	11,1	2.290	8,4	1.403	61,3
[2] Øvrige gifte	3.131	420	13,4	380	9,5	229	60,3
[3] Samlevende, der har modtaget kontanthjælp i min. seks mdr., og som modtager boligstøtte	3.238	420	13,0	314	25,2	205	65,3
[4] Øvrige samlevende	1.077	420	39,0	292	30,5	175	59,9
[5] Restgruppe	104.146	1.500	1,4	724	51,7	473	65,3
I alt	134.056	5.260	3,9	4.000	24,0	2.485	62,1

Da formålet med undersøgelsen er at belyse effekten af loftet for gifte og samlevende kontanthjælpsmodtagere, blev personer, der i forbindelse med første interview svarede, at de var enlige (427) eller ikke modtog kontanthjælp på interviewtidspunktet (361), filtreret fra – dvs. at de efter de indledende spørgsmål om samlivsforhold og modtagelsen af kontanthjælp

ikke blev stillet flere spørgsmål. Tilbage er der 1.697 personer, som har svaret helt eller delvist på interviewspørgsmålene i første interviewrunde.

Bruttostikprøven til undersøgelsens anden interviewrunde er de gifte og samlevende kontanthjælpsmodtagere, der har deltaget i første runde, og som har indvilget i at deltage i et opfølgende interview.¹⁰ Efter at have frasorteret personer, der er døde, flyttet til udlandet, i fængsel, forskerbeskyttede mv., er der 1.564 personer tilbage, som er blevet kontaktet for at opnå et interview. Der blev opnået 1.140 interview i anden interviewrunde, hvilket giver en svarprocent på 73 pct.

En nærmere analyse af svarprocenterne viser, at der ved første interview ikke er væsentlige forskelle i tilbøjeligheden til at deltage, når de udvalgte personer opdeles efter alder, køn og civilstand. Derimod er udenlandske statsborgere mindre tilbøjelige til at deltage end danske statsborgere, hvilket bl.a. hænger sammen med, at en del af de udenlandske statsborgere har vanskeligheder med det danske sprog. Svarprocenten er væsentligt lavere i Københavns Kommune (43 pct.) og Roskilde Amt (48 pct.) end i landet som helhed (62 pct.). Ved andet interview er der stort set samme frafaldsmønster som ved første interview. Igen er udenlandske statsborgere mindre tilbøjelige til at deltage end danskere, og svarprocenten er fortsat lavere i Københavns Kommune (51 pct.) end i landet som helhed (73 pct.). Det forhold, at der er et relativt stort frafald blandt personer med mindre gode dansk kundskaber, trækker umiddelbart i retning af en overvurdering af beskæftigelseseffekterne af loftet. Personer, der erhvervsmæssigt er mindre ressourcestærke (bl.a. pga. manglende dansk kundskaber), må således forventes at være dem, der er sværest at få i arbejde.¹¹

10. Ved andet interview behøver deltagerne ikke længere at modtage kontanthjælp. En del vil være kommet i arbejde, og andre kan være overgået til en anden form for offentlig forsørgelse end kontanthjælp (fx førtidspension, sygedagpenge eller arbejdsløshedsdagpenge). Deltagernes familiemæssige forhold kan også være ændret. Det er muligt, at de ikke længere har en ægtefælle eller samlever, eller de har måske fundet en anden partner. Alle, der deltog i første interview, bliver imidlertid interviewet ved andet interview uanset deres aktuelle arbejdsmarkedsmæssige situation og familieforhold.

11. For at opnå en mere præcis vurdering af, hvilken betydning frafaldet har for repræsentativiteten af rapportens resultater, vil det være nødvendigt at foretage mere detaljerede analyser af frafaldsmønstret og betydningen af forskellige individuelle karakteristika for effekterne af loftet. En sådan analyse ligger imidlertid uden for dette projekts rammer.

2.2.2 Kun deltagere, der har deltaget i begge interview, medtages i analyserne

Da det primære formål med undersøgelsen er at belyse, hvordan beskæftigelsessituationen og jobsøgningen ændres for kontanthjælpsmodtagere, som berøres af loft over ydelser, er det i alle analyser valgt at afgrænse populationen til de personer, som har deltaget i både første og andet interview. Det er endvidere valgt kun at medtage personer, der modtager almindelig kontanthjælp og introduktionsydelse på kontanthjælpsniveau, og som enten har forsørgelsespligt over for børn, eller er over 25 år. Det maksimale kontanthjælpsbeløb (ekskl. diverse tillæg) for disse personer var i 2004 på henholdsvis 11.174 kr. (forsørgere) og 8.409 (ikke-forsørgere over 25 år). Der indgår således generelt 1.064 personer i analyserne.¹² I flere delanalyser vil der dog indgå et mindre antal personer, da nogle af interviewpersonerne ikke har besvaret alle spørgsmål.

2.3 HVEM BERØRES AF LOFTET?

For at afgøre om en kontanthjælpsmodtager berøres af loft over ydelser efter at have modtaget hjælp i seks sammenhængende kalendermåneder, er en række informationer nødvendige. Det er således nødvendigt at kende svaret på følgende spørgsmål:

- Hvad får personen udbetalt i kontanthjælp og særlig støtte?
- Hvor mange timers lønnet erhvervsarbejde har personen?
- Hvad får husstanden udbetalt i boligstøtte?
- Hvor mange personer i husstanden er over 18 år?
- Har personen forsørgelsespligt for børn under 18 år?
- Er personen gift, samlevende eller enlig?

12. Blandt de 1.140 respondenter, der har deltaget i begge interviewrunder, er der et mindre antal personer (29), som modtager starthjælp eller introduktionsydelse på starthjælpsniveau. Disse personer er generelt ikke omfattet af loftet. Der er også unge under 25 år, som modtager kontanthjælp efter de såkaldte "ungesatser" (33). Deres kontanthjælpsbeløb er generelt af en sådan størrelse, at de ikke berøres af loftet, så længe de er under 25 år. Endelig er der nogle få personer (14), der modtager ledighedsydelse, får kontanthjælp under forrevalidering eller modtager kontanthjælp efter § 27 (personer over 60 år, der ikke har optjent ret til social pension). De 1.064 personer fremkommer ved at fratrække de nævnte personer fra gruppen af personer, som har deltaget i begge interviewrunder (1140-29-33-14).

- Modtager en evt. partner starthjælp eller introduktionsydelse på start-hjælpsniveau?
- Har en evt. ægtefælle valgt ikke at udnytte sine arbejdsmuligheder på arbejdsmarkedet?

Når disse oplysninger er tilgængelige, kan reduktionen i ydelserne som følge af loftet beregnes på følgende måde for hver enkelt kontanthjælpsmodtager:¹³

Den udbetalte kontanthjælp (for gifte er det kontanthjælpsbeløbet, som det ville have været, hvis hjælpen ikke var reduceret efter seks måneder)

- + boligstøtte per husstandsmedlem over 18 år
- + særlig støtte efter § 34 i Lov om aktiv socialpolitik
- beskæftigelsestillæg til kontanthjælpen (den del af arbejdsindtægten, der ikke modregnes i kontanthjælpen, jf. § 31 i Lov om aktiv socialpolitik)
- tillæg til kontanthjælpen som følge af at en evt. ægtefælle har valgt ikke at udnytte sine arbejdsmuligheder på arbejdsmarkedet, jf. § 26 stk. 5 i Lov om aktiv socialpolitik

= **beregningsgrundlag for loftet**

- loftsbeløb

= **reduktion i ydelser som følge af loftet**

Alle beløb opgøres før skat. Loftsbeløbet i 2004 er 13.939 for enlige forsørgere, 11.174 kr. for enlige ikke-forsørgere samt gifte og samlevende forsørgere og 8.409 for gifte og samlevende ikke-forsørgere. Hvis beregningsgrundlaget for loftet er mindre end loftsbeløbet, sker der ingen ændring i ydelserne. Reduktionen i ydelserne kan ikke overstige 1.327 kr. per person for samlevende og enlige. For gifte er den maksimale reduktion i ydelserne 2.005 kr. per par. Hvis ydelserne reduceres som følge af loftet, sker der først en nedsættelse af hjælpen efter § 34. Hvis denne nedsættelse ikke bringer den samlede hjælp ned under loftet, nedsættes boligstøtten.

Modtager af almindelig kontanthjælp og introduktionsydelse på kontanthjælpsniveau er undtaget fra loftet, hvis deres ægtefælle eller samlever modtager starthjælp eller introduktionsydelse på starthjælpsniveau.

13. For en mere detaljeret gennemgang af reglerne henvises til Arbejdsdirektoratet (2003a, 2004a) og Beskæftigelsesministeriet (2003a).

Det samme er tilfældet for ægtefællen eller samleveren. Modtagere af start-hjælp eller introduktionsydelse på starthjælpsniveau kan kun blive berørt af loftet, hvis de er enlige, eller deres partner ikke modtager kontanthjælp.

Arbejdsdirektoratet (2003b) har lavet en række regneeksempler, der viser, hvordan loftet påvirker ydelserne til kontanthjælpsmodtagere i forskellige familietyper.

2.4 BESTEMMELSE AF, HVILKE INTERVIEWPERSONER DER FORVENTES BERØRT AF LOFTET

Beregningerne af, hvorvidt ydelserne til de enkelte kontanthjælpsmodtagere skal nedsættes som følge af loftet, kan foretages med udgangspunkt i oplysninger, som er tilgængelige i administrative registre. I forbindelse med denne evaluering af loftet har det imidlertid ikke været muligt at tilvejebringe alle de administrative oplysninger, der er nødvendige for at afgøre, om en person berøres af loftet. For at bestemme, om de interviewede og deres partner forventes berørt af loftet efter 1. januar 2004, har det været nødvendigt at kombinere de få administrative oplysninger, som er brugt til at afgrænse stikprøven med, og de oplysninger, der er afgivet i forbindelse med første interview. Fra de administrative data anvendes følgende oplysninger:

- En angivelse af hvilken paragraf, der ydes kontanthjælp efter (dvs. hvorvidt personen er forsørger, om personen er over eller under 25 år, om personen er hjemmeboende, om personen modtager almindelig kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse). Der findes ingen oplysninger om, hvilken paragraf partneren modtager kontanthjælp efter, hvis denne også modtager kontanthjælp.
- En angivelse af ægteskabelig status. Det er ikke oplyst for alle de interviewede, hvorvidt de er gift. Hvis personen modtager eller tidligere har modtaget boligstøtte, kan der være oplysninger om ægteskabelig status. I nogle tilfælde er det også angivet, at kontanthjælpen for en person er nedsat pga. reglerne om reduktion af kontanthjælpen for gifte efter seks sammenhængende måneder med kontanthjælp, hvilket viser at personen er gift.

Fra første interview benyttes oplysninger om:

- Samlivsstatus (gift eller samlevende)
- Hjemmeboende børn under 18 år
- Antal voksne over 18 år i husstanden
- Beløb modtaget i boligstøtte¹⁴
- Interviewpersonens og partnerens indkomst efter skat
- Partnerens beskæftigelsessituation
- Interviewpersonens evt. deltidsarbejde

En væsentlig mangel i datagrundlaget er, at der ikke findes oplysninger om, hvorvidt de interviewede modtager særlig støtte efter § 34.¹⁵ Det er dermed kun muligt at afgøre, om kontanthjælp og boligstøtte tilsammen overstiger loftet.

I det følgende beskrives det mere detaljeret, hvordan det bestemmes, hvorvidt respondenterne forventes berørt af loftet. Vi har valgt at benytte lidt forskellige metoder alt efter respondenternes karakteristika. Der benyttes således en anden beregningsmetode for gifte respondenter, hvis ægtefælle ikke modtager kontanthjælp, end for de øvrige respondenter. Det er også valgt at benytte en særlig beregningsmetode for kontanthjælpsmodtagere, der har et større eller mindre antal ugentlige timer med lønnet erhvervsarbejde. Ved beregningen af den forventede ydelsesreduktion som følge af loftet har det været et væsentligt kriterium, at den beregnede reduktion i hjælpen skulle udvise en høj grad af samvariation med ændringen i boligstøttebeløbet (per husstandsmedlem over 18 år) fra første til andet interview. Som det fremgår af kapitel 5, er der en relativ god overensstemmelse mellem den beregnede forventede ydelsesreduktion og ændringen i boligstøttebeløbet.

14. I det andet interview spørges respondenterne om, hvorvidt det beløb, husstanden får i boligtilskud, er ændret siden slutningen af sidste år, og i bekræftende fald hvor meget. Denne information benyttes i nogle tilfælde til at beregne eller korrigere boligstøttebeløbet på det tidspunkt, hvor første interview er gennemført. Det er tilfældet for personer, som ikke ved første interview har givet oplysninger om, hvor meget deres husstand modtager i boligstøtte, eller hvis de har oplyst samme beløb i de to interview. Nogle respondenter kan således have oplyst boligstøttebeløbet, efter loftet fik virkning. En del af interviewene blev gennemført i januar 2004. Da boligstøtten betales forud, kan respondenterne i disse interview allerede være udsat for, at boligstøtten er reduceret. Andre kan have oplyst det boligstøttebeløb, som kommunen evt. har meddelt dem, at de vil modtage efter årsskiftet 2003/2004.

15. Respondenterne er ikke blevet spurgt om, hvor meget de modtager i særlig støtte efter § 34, da de fleste ikke forventes at være i stand til præcist at adskille den "almindelige" kontanthjælp og særlig støtte fra hinanden.

2.4.1 Gifte interviewpersoner, hvis ægtefælle ikke modtager kontanthjælp

For gifte interviewpersoner uden lønnet erhvervsarbejde, hvis ægtefælle ikke modtager kontanthjælp, foretages følgende beregning for hver enkelt person, for at bestemme om de forventes berørt af loftet:

Estimeret kontanthjælpsbeløb før skat (uden ægtefællereduktion):

- + oplyst boligstøttebeløb for husstanden divideret med antal personer over 18 år i husstanden
- = **estimeret beregningsgrundlag for loftet**
- loftsbeløb
- = **estimeret reduktion i ydelser som følge af loftet**

Det har, som nævnt ovenfor, ikke været muligt at tage højde for særlig støtte i beregningerne. Det estimerede kontanthjælpsbeløb er beregnet ud fra interviewoplysninger om indkomsten efter skat. Ved denne beregning er der taget højde for personfradraget, skattesatserne i hver enkelt kommune samt den evt. reduktion i kontanthjælpen for gifte efter seks måneders modtagelse af kontanthjælp. For at bestemme om indkomsten er reduceret som følge af ægtefællereduktionen, er der anvendt interviewoplysninger om længden af respondenternes aktuelle kontanthjælpsperiode. Oplysningerne om boligstøtte og antal personer i husstanden over 18 år stammer også fra interviewene.

Hvis forskellen mellem det estimerede beregningsgrundlag for loftet og loftsbeløbet er positiv for en given person, forventer vi, at denne person bliver berørt af loftet. Den forventede reduktion af ydelserne svarer til denne forskel med den restriktion, at ydelserne ikke kan nedsættes mere end 2.005 kr.

For personer, der har lønnet erhvervsarbejde og modtager supplerende kontanthjælp, benyttes en anden metode til at afgøre, om loftet reducerer hjælpen.¹⁶ Her tages udgangspunkt i det ugentlige antal arbejds-

16. Det skyldes bl.a., at det er vanskeligt ud fra de tilgængelige oplysninger at afgøre, hvor meget personer, der modtager supplerende kontanthjælp, egentlig får udbetalt i kontanthjælp før skat. Det er således lidt uklart, hvad det oplyste indkomstbeløb efter skat egentlig dækker for disse personer. Ved første interview er der stillet følgende spørgsmål: Hvilken slags indkomst har du? (svarmulighederne var kontanthjælp, lønindkomst og andre ydelser – og kun en indkomsttype kunne angives). Derefter blev følgende spørgsmål stillet: Hvad er din nettoindkomst per måned? Det sidste spørgsmål kan forstås på to måder af personer, der modtager både løn og kontanthjælp.

timer, som respondenterne har oplyst. Når respondenterne har lønnet erhvervsarbejde reduceres deres kontanthjælp, idet kontanthjælpen modregnes i lønindkomsten. Det særlige fradragsfrie beløb per udført arbejdstime (beskæftigelsestillægget) betyder dog, at indkomsten øges i et vist omfang. Beregningsgrundlaget for loftet mindskes, både fordi kontanthjælpsbeløbet mindskes, og fordi beskæftigelsestillægget øges. Samlet set mindskes beregningsgrundlaget for loftet med et beløb, der svarer til arbejdsindkomsten. For respondenterne, som har arbejdsindkomst ved siden af kontanthjælpen, vurderes det for hver enkelt person, om de berøres af loftet ved at sammenligne den estimerede lønindkomst per måned med boligstøttebeløbet per husstandsmedlem over 18 år.¹⁷ Hvis den estimerede lønindkomst for en person er større end boligstøttebeløbet per husstandsmedlem over 18 år, forventer vi, at personen ikke bliver berørt af loftet. Er den estimerede lønindkomst for en person mindre end boligstøttebeløbet per husstandsmedlem over 18 år, kan det ikke med det foreliggende datagrundlag afgøres, om loftet får betydning for hjælpen.

Næsten alle respondenter med lønnet erhvervsarbejde forventes ikke berørt af loftet. Det skyldes bl.a., at blot få timers arbejde om ugen betyder, at kontanthjælpsmodtagerne ikke berøres af loftet, jf. Beskæftigelsesministeriet (2003b).

2.4.2 Andre interviewpersoner

For samlevende og gifte uden lønnet erhvervsarbejde, hvis ægtefælle modtager kontanthjælp, antages vi, at disse personer modtager det maksimale kontanthjælpsbeløb (11.174 kr. for forsørgere og 8.409 for ikke-forsørgere over 25 år). Da disse beløb svarer til loftsbeløbet for de pågældende personer, vil den estimerede reduktion i ydelserne som følge af loftet være lig med boligstøttebeløbet per husstandsmedlem over 18 år.

Baggrunden for at vi benytter en anden beregningsmetode end den, der benyttes for gifte kontanthjælpsmodtagere, hvis ægtefælle ikke modtager kontanthjælp, er, at en betydelig andel af interviewpersonerne oplyser relativt lave indkomstbeløb efter skat. Indkomstbeløbene svarer til kontanthjælpsbeløb væsentligt under de maksimale kontanthjælpsbeløb.

Respondenten kan enten oplyse det beløb, der knytter sig til det første spørgsmål (dvs. kontanthjælpsbeløbet, hvis det i det første spørgsmål oplyses, at der modtages kontanthjælp), eller den samlede nettoindkomst fra både løn og kontanthjælp.

17. Det antages, at timelønnen er 100 kr., hvilket ca. svarer til mindstelønnen for ufaglærte. Den estimerede lønindkomst per måned er lig med det ugentlige antal arbejdstimer*4*100.

Hvis disse personer ikke har nogen lønindkomst, skulle man forvente, at de modtog det fulde kontanthjælpsbeløb. Ved at benytte den valgte metode opnås også den bedste overensstemmelse mellem den beregnede forventede reduktion i ydelserne og de faktiske ændringer i de oplyste boligstøttebeløb fra første til andet interview.

For personer, der har lønnet erhvervsarbejde og modtager supplerende kontanthjælp, benyttes samme metode som for gifte kontanthjælpsmodtagere, hvis ægtefælle ikke modtager kontanthjælp.

2.4.3 Interviewpersonerne opdeles i 4 grupper

I mange af rapportens analyser opdeles kontanthjælpsmodtagerne i 4 grupper:

1. Personer, der ikke forventes at blive berørt af loftet (381 personer/36 pct.)
2. Personer, hvis boligstøtte forventes reduceret med 1-500 kr. (300 personer/28 pct.)
3. Personer, hvis boligstøtte forventes reduceret med over 500 kr. (285 personer/27 pct.)
4. Personer, hvor det ikke ud fra de tilgængelige oplysninger kan afgøres, om loftet får betydning for hjælpen (98 personer/9 pct.)

Den første gruppe, der ikke forventes berørt af loftet, er en form for kontrolgruppe for gruppe 2 og 3. Ændringerne i adfærden fra første til andet interview blandt de berørte kan således holdes op mod ændringerne blandt de ikke-berørte. Hvis der er forskelle i udviklingen fra første til andet interview, kan disse forskelle under visse forudsætninger tilskrives reduktionen i ydelserne. Det kan fx være, at de, der berøres af loftet, øger jobsøgningen fra første til andet interview, mens de, der ikke berøres (kontrolgruppen), ikke ændrer jobsøgningen. Hvis dette er tilfældet, øges jobsøgningen som følge af en reduktion af ydelserne.

Opdelingen af de personer, der forventes berørt af loftet – efter størrelsen af ydelsesreduktionen – er bl.a. foretaget, fordi det må forventes, at effekten af loftet afhænger af, hvor meget ydelserne reduceres. Det kan ikke forventes, at der er væsentlige effekter af meget små reduktioner i den økonomiske hjælp. Hvis loftet har en effekt på jobsøgningen og beskæftigelsessituationen, forventes det, at der findes større effekter for gruppe 3 end for gruppe 2.

2.5 PROBLEMER OG BEGRÆNSNINGER VED UNDERSØGELSEN

Det kan være et problem, at første interviewrunde er gennemført relativt sent i forhold til det tidspunkt, hvor loftet får virkning. Faktisk er ca. 18 pct. af interviewene gennemført efter 1. januar 2004. I nogle tilfælde har de interviewede formentlig allerede oplevet, at den økonomiske hjælp er reduceret som følge af loftet. Det kan også have en effekt på de svar, som disse respondenter giver mht. deres jobsøgning og økonomi.

Det ville have forbedret analysedesignet, hvis første interview var blevet gennemført på et lidt tidligere tidspunkt – gerne inden kontanthjælpsmodtagerne var blevet informeret omkring loftets indførelse. Dermed ville det have været muligt at belyse, om loftet havde en effekt før 1. januar 2004. Forventningen om, at den økonomisk hjælp reduceres på dette tidspunkt, kunne betyde, at nogle kontanthjælpsmodtagere er blevet tilskyndet til at finde arbejde, allerede inden loftet fik virkning. Med de foreliggende data er det kun muligt at belyse, hvordan effekten er for de kontanthjælpsmodtagere, der har været på kontanthjælp så længe, at de allerede berøres, eller inden for få uger vil blive berørt af loftet. Det er således kun muligt at sige noget om effekten af loftet, efter at det har fået virkning.

Beregningen af, hvorvidt de enkelte respondenter bliver berørt af loftet, og hvor meget deres økonomiske hjælp reduceres, kan desværre ikke bestemmes med stor præcision, idet de oplysninger, der er nødvendige for at foretage denne beregning, ikke alle har været tilgængelige. Desuden er beregningerne i betydeligt omfang baseret på respondenternes egne oplysninger om bl.a. indkomst og boligstøtte. Det er generelt svært at få præcise indkomstoplysninger ved interviewundersøgelser, og respondenterne vil ofte blande forskellige indkomsttyper (som fx løn, kontanthjælp, boligstøtte, særlig støtte, hjælp til enkeltudgifter mv.) sammen. I forhold til loftsberegningen er dette problematisk, idet det er nogle helt bestemte afgrænsede indkomster, der indgår i forbindelse med beregningen. Respondenterne bliver i interviewundersøgelsen spurgt om deres indkomst efter skat, som de fleste har lettere ved at huske end bruttoindkomsten. Hvis de imidlertid har rentefradrag i forbindelse med gæld eller andre ligningsmæssige fradrag, vil den beregnede indkomst før skat, som skal benyttes til loftsberegningen, blive overvurderet. Det forhold, at inddelingen af respondenterne efter i hvilket omfang de forventes berørt af loftet ikke kan foretages helt korrekt, vil tendere til at gøre forskellene mellem de

berørte og de ikke-berørte mindre i rapportens analyser. Årsagen er, at evt. forskelle mellem berørte og ikke-berørte respondenter udviskes, når personerne fra de to grupper fejlagtigt “blandes sammen”.¹⁸

2.6 KVALITATIVE INTERVIEW

Undersøgelsen af kommunernes implementering af loft over ydelser for kontanthjælpsmodtagere er foretaget ud fra kvalitative interview med kommunale ledere og sagsbehandlere, og det er deres synsvinkel og erfaring, der danner grundlag for dette kapitel.

Der er udvalgt seks kommuner til undersøgelsen. Kommunerne er udvalgt på en sådan måde, at de repræsenterer forskellighed i størrelse, den politiske ledelse og omfanget af integrationsopgaven. Derudover repræsenterer kommunerne forskellige dele af landet. Der indgår således kommuner fra både Jylland, Fyn og Sjælland. I de seks kommuner er der foretaget i alt 15 interview, heraf otte interview med ledere og syv interview med sagsbehandlere. De ledere, der er udvalgt, varetager de konkrete beslutninger i kommunerne vedrørende implementering af loft over ydelser for kontanthjælpsmodtagere. Det ledelsesmæssige niveau varierer i de interviewede kommuner – blandt andet bestemt af kommunernes størrelse. De syv valgte sagsbehandlere arbejder i forskellige forvaltningsafsnit og med forskellige arbejdsopgaver i forhold til implementering af loft over ydelser for kontanthjælpsmodtagere.

Dataindsamlingen er foretaget som semistrukturerede interview for at sikre belysning af temaer inden for centrale områder i implementeringen, men metoden giver også mulighed for, at ledernes og sagsbehandlernes egne oplevelser af, hvad der har betydning for implementeringen af lovændringen, kan forfølges. Interviewene er foretaget i perioden juni – september 2004.

18. Tænkte man sig, at inddelingen af respondenterne, efter i hvilket omfang de berøres af loftet, var helt tilfældig, og ikke havde noget at gøre med, hvordan respondenterne faktisk berøres af loftet, ville der stort set ikke være nogle forskelle mellem de personer, der kategoriseres som berørte, og de personer, der kategoriseres som ikke-berørte. Evt. forskelle mellem de to grupper ville alene kunne tilskrives tilfældig variation.

FÅR LOFTET FLERE I BESKÆFTIGELSE?

3.1 SIMPLE ANALYSER AF LOFTETS EFFEKT

En central målsætning med loftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere er at gøre det økonomisk mere attraktivt for denne gruppe at finde et arbejde. Hvis en reduktion i hjælpen får flere kontanthjælpsmodtagere til at søge et arbejde, må det forventes, at den beskæftigelsesmæssige effekt er størst for de kontanthjælpsmodtagere, der berøres mest af loftet, da det især er denne gruppe, der får ændret de økonomiske incitament.

Der er imidlertid ikke flere i almindeligt arbejde ved andet interview blandt kontanthjælpsmodtagerne, hvis ydelser forventes reduceret med mere end 500 kr. per måned, end blandt de øvrige respondenter. I gruppen med en forventet reduktion i hjælpen på over 500 kr. er 10 pct. i almindeligt arbejde, mens det er tilfældet for 11 pct. i gruppen, der ikke forventes berørt af loftet, jf. tabel 3.1. Andelen, der er i arbejde med supplerende kontanthjælp, afhænger heller ikke af, i hvilket omfang kontanthjælpsmodtagerne er berørt af loftet. Blandt respondenterne, der forventes berørt af loftet, er 4 pct. i arbejde med supplerende kontanthjælp. Blandt dem, der ikke forventes berørt, er det 5 pct.

Reduktionen i ydelserne kunne også gøre det mere attraktivt for nogle at tage en uddannelse for at forbedre de fremtidige beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder. Der er imidlertid lidt færre, som er begyndt på en uddannelse, blandt de, der forventes berørt af loftet, end blandt de, der ikke forventes berørt. I gruppen, hvis ydelser forventes reduceret med over

Tabel 3.1

Respondenternes arbejdsmarkedsmæssige situation ved andet interview i 2004.

	Forventes ikke be- rørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Kan ikke afgøre om per- son berø- res	Alle
I almindeligt arbejde ¹	11	9	10	2	9
I arbejde med supplerende kontanthjælp	5	4	4	2	4
Under uddannelse	4	3	1	2	3
Modtager kontanthjælp (ekskl. supplerende kon- tanthjælp til et arbejde)	75	80	81	82	79
Modtager førtidspension	2	1	1	1	2
Andet (inkl. uoplyst)	4	3	2	11	4
I alt	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	381	300	285	98	1064

1. Almindeligt arbejde er arbejde uden løntilskud til arbejdsgiveren eller supplerende kontanthjælp til respondenteren.

500 kr., er kun 1 pct. under uddannelse, mens det er tilfældet for 4 pct. i den gruppe, der ikke forventes berørt af loftet.

Tallene i tabel 3.1 indikerer umiddelbart, at der ikke er en gunstig beskæftigelsesmæssig effekt af loftet – snarere tværtimod. Man bør dog her være opmærksom på, at kontanthjælpsmodtagerne, der berøres af loftet, ikke er direkte sammenlignelige med de kontanthjælpsmodtagere, som ikke berøres.

Stort set alle de respondenter, der modtager supplerende kontanthjælp ved første interview, forventes ikke berørt af loftet. 6 pct. af respondenterne, der ikke forventes berørt af loftet, modtager således supplerende kontanthjælp ved første interview, hvorimod der ikke er nogen af de berørte respondenter, som modtager supplerende kontanthjælp. Da der er en betydelig andel af respondenterne med supplerende kontanthjælp ved første interview, som er i almindeligt arbejde uden supplerende kontanthjælp ved andet interview, er den faktiske beskæftigelsesmæssige effekt af loftet mere gunstig, end det fremgår af tabel 3.1.¹

1. Det er ca. en tredjedel af respondenterne, der modtog supplerende kontanthjælp ved første interview, som er i almindeligt arbejde uden supplerende hjælp ved andet interview. Hver anden af dem,

Også på andre punkter er de berørte og de ikke-berørte forskellige. Kontanthjælpsmodtagere, der ikke berøres af loftet, har fx mere erhvervs erfaring og bedre dansk kundskaber end de, der berøres. Disse forskelle vil også trække i retning af, at den beskæftigelsesmæssige effekt af loftet undervurderes, når man blot sammenligner andelen, der er kommet i arbejde, blandt de berørte og de ikke-berørte. Personer med erhvervs erfaring og gode dansk kundskaber har således generelt en større sandsynlighed for at finde et arbejde, end personer uden erhvervs erfaring og med dårlige dansk kundskaber. For at korrigere for forskellene mellem de respondenter, der forventes berørt, og de, der ikke forventes berørt, er der også lavet mere detaljerede statistiske analyser.

3.2 FORKLARENDE VARIABLE I DE STATISTISKE ANALYSER

Tabel 3.2 viser, hvilke forklarende variable, der er medtaget i de statistiske analyser, og illustrerer samtidigt, hvilke forskelle, der er mellem de respondenter, der forventes berørt af loftet, og de respondenter, der ikke forventes berørt. De udvalgte forklarende variable er medtaget, fordi de enten kan have betydning for respondenternes lyst til og mulighed for at søge efter et arbejde (arbejdsudbuddet) eller de beskæftigelsesmuligheder, som de har på arbejdsmarkedet (arbejdskraftefterspørgslen). Nogle variable kan dog både påvirke arbejdsudbuddet og arbejdskraftefterspørgslen. Har en person fx dårligt helbred, kan det både reducere dennes jobsøgningsaktivitet og potentielle arbejdsgivers lyst til at ansætte vedkommende. Der vil ikke her blive argumenteret nærmere for, hvilken effekt de enkelte variable forventes at have på beskæftigelsesmulighederne. Fokus i undersøgelsen er primært på at bestemme effekten af ydelsesreduktionerne i forbindelse med loftet. Baggrunden for at medtage de øvrige variable i de statistiske analyser er alene, at vi gerne vil korrigere for de forskelle i respondenternes beskæftigelsesomfang, som skyldes andre forhold.

Blandt respondenterne, der forventes berørt af loftet, er der relativt mange mænd. Det hænger sammen med, at der er relativt flere mænd

der modtog supplerende kontanthjælp ved første interview, har ikke noget arbejde ved andet interview, og de modtager derfor ikke længere supplerende kontanthjælp. Kun godt hver tiende modtager stadig supplerende kontanthjælp ved andet interview.

Tabel 3.2

Gennemsnit for de forklarende variable, der indgår i de statistiske analyser.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Forventet reduktion i boligstøtte pga. lofter over ydelser (i 1.000 kr.)	0,00	0,30	0,84	0,34
Mand (1=ja, 0=nej)	0,31	0,43	0,43	0,38
Alder:				
Under 25 år (1=ja, 0=nej)	0,12	0,09	0,03	0,08
25-34 år (1=ja, 0=nej)	0,34	0,34	0,34	0,34
35-44 år (1=ja, 0=nej)	0,30	0,34	0,40	0,34
45-54 år (1=ja, 0=nej)	0,18	0,18	0,19	0,18
Over 54 år (1=ja, 0=nej)	0,07	0,05	0,04	0,05
Gift (1=ja, 0=nej)	0,80	0,87	0,92	0,86
Bor i ejerbolig (1=ja, 0=nej)	0,10	0,01	0,01	0,05
Helbredsproblemer (1=ja, 0=nej)	0,14	0,13	0,15	0,14
Supplerende kontanthjælp (1=ja, 0=nej)	0,06	0,00	0,00	0,02
Har friplads eller får tilskud til børne- pasning (1=ja, 0=nej)	0,36	0,42	0,53	0,43
Oprindelsesland:				
Danmark (1=ja, 0=nej)	0,35	0,25	0,17	0,27
Tyrkiet (1=ja, 0=nej)	0,08	0,07	0,04	0,06
Tidl. Jugoslavien (1=ja, 0=nej)	0,08	0,09	0,07	0,08
Irak (1=ja, 0=nej)	0,16	0,15	0,24	0,18
Iran (1=ja, 0=nej)	0,04	0,05	0,02	0,04
Libanon (1=ja, 0=nej)	0,07	0,08	0,13	0,09
Afghanistan (1=ja, 0=nej)	0,03	0,11	0,14	0,09
Somalia (1=ja, 0=nej)	0,02	0,05	0,05	0,04
Europa og Nordamerika (1=ja, 0=nej)	0,03	0,03	0,02	0,03
Andre lande (1=ja, 0=nej)	0,13	0,12	0,11	0,12
Danskkundskaber:				
God til dansk (1=ja, 0=nej)	0,49	0,39	0,30	0,40
Forståeligt dansk med kraftig accent (1=ja, 0=nej)	0,23	0,29	0,31	0,27
Svært forståeligt dansk (1=ja, 0=nej)	0,28	0,32	0,39	0,32
Børn:				
Ingen børn (1=ja, 0=nej)	0,17	0,20	0,07	0,15
Yngste barn 0-2 år (1=ja, 0=nej)	0,33	0,32	0,29	0,31
Yngste barn 3-6 år (1=ja, 0=nej)	0,25	0,23	0,32	0,27
Yngste barn 7-17 år (1=ja, 0=nej)	0,25	0,25	0,32	0,27
Respondent passer børn i hjemmet (1=ja, 0=nej)	0,15	0,16	0,18	0,16

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Uddannelse:				
<i>Ingen erhvervsuddannelse (1=ja, 0=nej)</i>	0,60	0,56	0,58	0,58
Erhvervsfaglig uddannelse (1=ja, 0=nej)	0,15	0,16	0,14	0,15
Videregående uddannelse (1=ja, 0=nej)	0,12	0,10	0,11	0,11
Uddannelse fra udlandet (1=ja, 0=nej)	0,07	0,11	0,13	0,10
Anden uddannelse (1=ja, 0=nej)	0,06	0,07	0,04	0,06
Aktivering:				
<i>Deltager ikke og har ikke udsigt til deltagelse i aktivering (1=ja, 0=nej)</i>	0,60	0,62	0,54	0,59
Deltager i aktivering (1=ja, 0=nej)	0,34	0,32	0,38	0,34
Skal snart deltage i aktivering (1=ja, 0=nej)	0,06	0,06	0,08	0,07
Sidste almindelige arbejde:				
<i>Sidste alm. job afsluttet for under 1 år siden (1=ja, 0=nej)</i>	0,11	0,10	0,07	0,09
Sidste alm. job afsluttet for 1-3 år siden (1=ja, 0=nej)	0,16	0,13	0,12	0,14
Sidste alm. job afsluttet for mere end 3 år siden (1=ja, 0=nej)	0,23	0,22	0,19	0,21
Har aldrig haft et alm. job (1=ja, 0=nej)	0,48	0,54	0,61	0,54
Ingen oplysninger om sidste job (1=ja, 0=nej)	0,01	0,02	0,02	0,02
Tilfredshed med hverdag:				
<i>Tilfreds med hverdag (1=ja, 0=nej)</i>	0,67	0,60	0,62	0,63
Ikke særlig tilfreds med hverdag (1=ja, 0=nej)	0,26	0,35	0,28	0,29
Meget utilfreds med hverdag (1=ja, 0=nej)	0,07	0,05	0,10	0,07
Partners arbejdsmarkeds-mæssige situation:				
<i>Partner modtager kontanthjælp (1=ja, 0=nej)</i>	0,30	0,60	0,67	0,50
Partner i arbejde (1=ja, 0=nej)	0,39	0,13	0,05	0,20
Partner under uddannelse (1=ja, 0=nej)	0,09	0,09	0,05	0,08
Partner er hjemmegående (1=ja, 0=nej)	0,01	0,01	0,02	0,02
Partner modtager varig pension (1=ja, 0=nej)	0,07	0,10	0,18	0,11
Partner modtager arbejdsløshedsdagpenge (1=ja, 0=nej)	0,09	0,04	0,01	0,05
Partner i anden situation (1=ja, 0=nej)	0,06	0,04	0,02	0,04
Arbejdsløshedsprocent i kommunen	6,64	6,58	6,52	6,59
Antal personer	381	300	285	966

Anm.: Variablene, der er skrevet med kursiv, er referencekategorier, og indgår ikke i de statistiske analyser. Ved dannelsen af de forklarende variable er der generelt taget udgangspunkt i oplysningerne fra første interview.

end kvinder blandt de gifte respondenter, der har en ægtefælle, som også modtager kontanthjælp. Da loftet især berører ægtepar, hvor begge er på kontanthjælp, er mændene således overrepræsenteret blandt de berørte. Knap to tredjedele af respondenterne, der forventes berørt af loftet, har en partner, som modtager kontanthjælp. Andelen for de ikke-berørte er kun en tredjedel.

Personer, der berøres af loftet, får i større omfang end de ikke-berørte økonomisk hjælp til børnepasning (friplads eller tilskud), hvilket i et vist omfang hænger sammen med, at de har flere børn. Der er også flere blandt de berørte, der er kommet til Danmark som indvandrere eller flygtninge. Andelen med mangelfulde dansk kundskaber er derfor også større for denne gruppe. En relativ stor andel af de berørte har aldrig haft et almindeligt arbejde. Uddannelsesniveauet er ikke væsentligt forskelligt for de berørte og de ikke-berørte. En relativ stor andel blandt de berørte har dog en udenlandsk uddannelse, hvilket hænger sammen med, at flere i denne gruppe er født uden for Danmark.

Arbejdsløshedsprocenten i den kommune, hvor de enkelte respondenter bor, er medtaget i analyserne for at korrigere for evt. forskelle i beskæftigelsesmulighederne. Der ser dog ikke ud til at være væsentlig forskel i arbejdsløshedsniveauet, der hvor de berørte og de ikke-berørte bor.

3.3 MODELLER OG ESTIMATIONSRESULTATER

Der er estimeret statistiske modeller for om respondenterne ved andet interview

- er i almindeligt arbejde
- er i arbejde med supplerende kontanthjælp
- er i gang med en uddannelse

Det er her valgt at estimere logistiske regressionsmodeller. Den afhængige variabel er i alle analyserne en indikatorvariabel, der kan antage værdierne 0 og 1. I den opstillede model for, om respondenterne er i almindeligt arbejde, er den afhængige variabel for en given person lig med 1, hvis personen er i almindeligt arbejde – ellers er den afhængige variabel lig med 0. Estimationsresultaterne findes i rapportens bilag.

Med baggrund i de estimerede modeller er effekten af en forventet

reduktion i boligstøtten på 1.000 kr. illustreret i tabel 3.3. Beregningerne er foretaget med udgangspunkt i en person med bestemte karakteristika, som i det følgende kaldes "referencepersonen". Da modellerne er ikke-lineære, vil effekten af en given ydelsesreduktion afhænge af niveauet for alle de forklarende variable i modellen. Med andre ord vil en given ændring af ydelserne ikke være ens for to forskellige personer.

I de analyser, der foretages for mænd og kvinder under et, antages det, at referencepersonen er en ugift kvinde under 25 år, der bor sammen med sin partner i en lejebolig. Parret har ingen børn, og de modtager derfor naturligt nok ikke økonomisk hjælp til børnepasning (i form af friplads eller tilskud). Referencepersonen har ikke helbredsproblemer og modtager kontanthjælp uden at have nogen form for erhvervsarbejde (dvs. at der ikke er tale om supplerende kontanthjælp). Hun er født og opvokset i Danmark, er god til dansk, men har ingen erhvervsuddannelse. Hendes sidste almindelige arbejdsforhold blev afsluttet for under 1 år siden. Hun deltager ikke og har ikke udsigt til at skulle deltage i aktivering. Hun er tilfreds med sin hverdag. Partneren modtager også kontanthjælp. Det antages desuden, at arbejdsløshedsprocenten er lig med 6,6 i den kommune, hvor referencepersonen og hendes partner bor. Når der laves separate analyser for mænd og kvinder, ændres referencepersonens køn således, at kønnet svarer til den gruppe, der ses på. Det vil sige, at hvis der ses på mænd, antages referencepersonen at være en mand, og hvis der ses på kvinder, antages referencepersonen at være en kvinde. Alle referencepersonens øvrige karakteristika er de samme for alle analyserne.

Overordnet set viser estimationsresultaterne, at effekten af en reduktion i boligstøtten kun har begrænset betydning for sandsynligheden for at være i almindeligt arbejde, i arbejde med supplerende kontanthjælp og under uddannelse. Effekten er i alle tilfælde meget usikkert bestemt, og det kan ikke med sikkerhed fastslås, om en ydelsesreduktion øger eller mindsker sandsynligheden for at komme i arbejde eller starte på en uddannelse.

For referencepersonen er sandsynligheden for at være i arbejde ved andet interview 4,8 pct., hvis boligstøtten er uændret. Reduceres boligstøtten med 1.000 kr., falder sandsynligheden med 0,2 procentpoint til 4,6 pct., jf. tabel 3.3. Denne effekt er dog meget usikkert bestemt. Hvis man vil bestemme effekten med 95 pct.s sikkerhed, giver resultaterne fra den estimerede model kun mulighed for at fastslå, at ændringen i sandsynligheden ligger i intervallet fra -2,5 procentpoint til 4,4 procentpoint.

Separate estimationer for mænd og kvinder viser, at effekten af en

Tabel 3.3

Den estimerede effekt af en reduktion i boligstøtten på 1.000 kroner.

	Sandsynligheden for det givne udfald før reduktion i boligstøtte (procent)	Ændring i sandsynligheden for det givne udfald ved reduktion i boligstøttebeløbet på 1.000 kr. ¹ (procentpoint)		
		Forventet ændring	Nedre grænse for æn- dring	Øvre grænse for æn- dring
Udfald:				
I almindeligt arbejde ved 2. interview				
Alle	4,8	-0,2	-2,5	4,4
Mænd	24,6	-4,5	-16,2	16,3
Kvinder	1,2	0,4	-0,7	4,0
I arbejde med supplerende kontant- hjælp ved 2. interview	1,3	0,3	-0,8	3,2
Under uddannelse ved 2. interview	3,1	0,9	-2,2	12,7

Anm.: Alle tal i tabellen er beregnet på en referenceperson med givne karakteristika, jf. det ovenstående.

1. Den forventede ændring angiver den mest sandsynlige effekt, mens nedre og øvre grænse for ændringen angiver det interval, som effekten med 95 procents sandsynlighed vil ligge inden for. Jo bredere intervallet er, jo mere usikker er den estimerede effekt af reduktionen i boligstøtten.

boligstøttereduktion er lidt forskellig for de to køn. Mænds sandsynlighed for at være i almindeligt arbejde reduceres ved en nedsættelse af boligstøtten, mens det modsatte er tilfældet for kvinder. Men igen er effekterne meget usikkert bestemt, og det kan ikke ved statistisk test afvises, at effekten er ens for mænd og kvinder.

Sandsynligheden for at være i arbejde med supplerende kontanthjælp og sandsynligheden for at være under uddannelse øges ved en reduktion i boligstøtten, men effekten er ikke statistisk signifikant.

3.4 MULIGE FEJLKILDER I DE STATISTISKE ANALYSER

Ved bestemmelsen af den forventede reduktion i ydelserne som følge af loftet har det ikke været muligt at tage højde for særlig støtte efter § 34. Betydningen af dette forhold afhænger af, hvordan det beløb, som respondenterne modtager i særlig støtte, samvarierer med boligstøttebeløbet. Hvis særlig støtte især gives til personer uden eller med en lav boligstøtte, kan

de estimerede effekter være undervurderede. Hvis det derimod er personer med en høj boligstøtte, der også får særlig støtte, kan effekterne være overvurderede.²

Den beregnede forventede reduktion i ydelserne for de enkelte respondenter kan også være fejlbehæftet, da det beløb, respondenterne modtager i kontanthjælp, er beregnet ud fra disses egne oplysninger om indkomsten efter skat. Det er generelt svært at få sikre indkomstoplysninger ved interviewundersøgelser. Også oplysningerne om boligstøtte kan være fejlbehæftede. Disse fejlkilder vil formentlig trække i retning af en (numerisk) undervurdering af effekterne. Årsagen er, som anført i afsnit 2.5, at en evt. forskel i effekten mellem berørte og ikke-berørte respondenter udviskes, når personerne fra de to grupper fejlagtigt "blandes sammen".

Det fælles loft for gifte og den gensidige forsørgelsespligt gør beslutningen om jobsøgning og valg af beskæftigelse for den enkelte til en beslutning, der kan afhænge af partnerens arbejdsmarkedsmæssige situation. Indretningen af kontanthjælpssystemet og de økonomiske incitamenter i dette tilsiger, at gifte kontanthjælpsmodtagere vil træffe deres valg omkring arbejdsudbud og jobsøgning i fællesskab. Denne gensidige økonomiske afhængighed mellem ægtefællerne er der ikke taget højde for i de anvendte modeller. Det er i denne undersøgelse forsimpelende antaget, at respondenternes valg kun afhænger af ændringerne i den del af husstandsindkomsten, der kan henføres til dem selv.

Endelig er der det forhold, at de økonomiske incitamenter, før loftet får virkning, ikke er ens for dem, der berøres af loftet, og dem, der ikke berøres. Fx vil kontanthjælpsmodtagere, der ikke modtager boligstøtte, ikke opleve at få aftrappet denne, hvis de finder et arbejde. Modellen indeholder ikke en god beskrivelse af individernes økonomiske gevinst ved at finde et arbejde. Hvis den økonomiske gevinst ved at finde et arbejde er størst blandt dem, der ikke forventes berørt, kan den estimerede effekt af den forventede ydelsesreduktion fejlagtigt indeholde beskæftigel-

2. Hvis det især er personer med høj boligstøtte, der modtager særlig støtte, vil de estimerede effekter være lavet med udgangspunkt i for lave forventede ydelsesreduktioner. Den estimerede ændring i den afhængige variabel for en given reduktion i ydelserne vil dermed være for stor. Et tænkt eksempel kan illustrere dette. Er beløbet, der udbetales i særlig støtte, fx altid det samme som boligstøttebeløbet, vil den estimerede effekt af en reduktion i boligstøtten på 1.000 kr. faktisk være baseret på en ydelsesreduktion på 2.000 kr. Den faktiske effekt af en reduktion i ydelserne på 1.000 kr. er dermed kun halvt så stor, som den estimerede.

seseffekten af de forskellige økonomiske gevinster ved at finde et arbejde, før loftet fik virkning. Dette ville trække i retning af en undervurdering af loftets beskæftigelseseffekt. Det ser dog ikke ud som om flere blandt dem, der ikke forventes berørt, ønsker og søger et arbejde ved første interview, end det er tilfældet blandt dem, der forventes berørt, jf. resultaterne i næste kapitel.

LOFTETS EFFEKT PÅ JOBSØGNINGEN

Resultaterne i det foregående kapitel tyder ikke på, at loftet har fået væsentligt flere kontanthjælpsmodtagere i beskæftigelse. Det kan enten skyldes, at de berørte kontanthjælpsmodtagere ikke gør mere for at komme i beskæftigelse end tidligere, eller at de ikke har haft udbytte af deres indsats for at finde et arbejde. Det øgede økonomiske incitament til at være i beskæftigelse vil ikke nødvendigvis øge jobsøgningen. Det kan være, at mange af de betragtede kontanthjælpsmodtagere har opgivet at komme i arbejde, eller at der er forhold, som gør det svært for dem at øge jobsøgningen (fx sygdom og børnepasning). En anden mulighed er, at det på trods af ydelsesreduktionerne fortsat ikke opfattes som værende særlig økonomisk attraktivt at finde et arbejde. Selv om jobsøgningen øges, er det heller ikke sikkert, at kontanthjælpsmodtagerne kan finde et arbejde, da arbejdsgiverne muligvis foretrækker anden arbejdskraft. Det kan fx være fordi de berørte kontanthjælpsmodtagere mangler kvalifikationer (fx dansk kundskaber) mv.

I dette kapitel ses der først på, om loftet har haft betydning for respondenternes ønske om at finde et arbejde (afsnit 4.1). Derefter belyses det i afsnit 4.2, om jobsøgningsaktiviteten har ændret sig som følge af loftet, og om kommunerne og Arbejdsformidlingen har gjort en ekstra indsats for at hjælpe de kontanthjælpsmodtagere, der berøres af loftet, med at finde et arbejde. Endelig undersøges det i afsnit 4.3, om loftet har betydet, at respondenterne er blevet mindre selektive mht. valget af ar-

bejde – dvs. om de vil acceptere længere transporttid, om de er mere villige til at flytte for at få et arbejde, eller om de vil tage et arbejde til en lavere løn.

4.1 ØNSKER FLERE AT FÅ ET ARBEJDE?

Blandt dem, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, er der en lidt mindre andel, som ønsker et arbejde, end det var tilfældet ved første interview. Mens 73 pct. ønskede et arbejde ved første interview, er andelen ved andet interview kun 70 pct., jf. tabel 4.1. Årsagen til faldet i andelen, der ønsker et arbejde, kan bl.a. være, at kontanthjælpsmodtagerne gradvist opgiver håbet om at få et arbejde, jo længere tid de har været ledige. Måske mister de selvilliden, eller de venner sig til en hverdag uden et arbejde.

Faldet i andelen, som ønsker et arbejde, er lidt mindre blandt dem, der berøres af loftet, end blandt dem, der ikke berøres. Andelen, som ønsker et arbejde, reduceres således 2 procentpoint blandt dem, hvis boligstøtte reduceres med over 500 kr. For den gruppe, der ikke berøres af loftet, er reduktionen på 6 procentpoint. Disse resultater er i overensstemmelse med en hypotese om, at ydelsesreduktionerne får de berørte til i højere grad at ønske sig et arbejde.

Ved andet interview er respondenterne også blevet spurgt, om de i højere eller mindre omfang ønsker et arbejde nu, end for 1 år siden. Andelen, der svarer, at de i højere grad ønsker et arbejde (29 pct.), er godt dobbelt så stor som andelen, der svarer, at de i mindre grad ønsker et arbejde (13 pct.), jf. tabel 4.2. Resultaterne i tabel 4.2 tyder altså i modsætning til resultaterne i tabel 4.1 på, at respondenterne i højere grad ønsker et arbejde. Det er umiddelbart svært at finde en forklaring på disse modstridende resultater. Der er ingen klar sammenhæng mellem ændringerne i ønsket om at få et arbejde i løbet af det seneste år og den forventede ændring i den økonomiske hjælp. Blandt dem, som berøres af loftet, er der færre, som siger, at de i højere grad ønsker et job, end blandt dem, der ikke berøres. Samtidigt er der dog også færre blandt de berørte, der angiver, at de ønsker et arbejde i mindre grad, end for et år siden.

Blandt de respondenter, der ønsker et arbejde, er den vigtigste grund, at de gerne vil tjene flere penge, jf. tabel 4.3. Uanset i hvilket omfang respondenterne berøres af loftet, er andelen, der angiver denne grund som den vigtigste til, at de ønsker et arbejde, øget fra første til andet interview. En anden vigtig grund til, at kontanthjælpsmodtagerne gerne vil

Tabel 4.1

Andelen af respondenterne, der ønsker et arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Andel, der ønsker almindeligt arbejde	72 (300)	66 (295)	77 (249)	73 (241)	73 (240)	71 (238)	73 (869)	70 (854)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som har besvaret de relevante spørgsmål. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt procenttal, er angivet i parentes.

have et arbejde, er, at de gerne vil lave noget. Relativt få angiver, at de ønsker et arbejde, fordi de offentlige ydelser er eller vil blive beskåret. Det bør bemærkes, at det er i den gruppe, der berøres mest af loftet, at flest anfører ønsket om at tjene penge som den vigtigste grund til, at de ønsker et arbejde – både ved første og andet interview. Dette tyder på, at denne gruppe har det største økonomiske incitament til at finde et arbejde. Da de forskellige grupper har ret forskellige karakteristika (se kapitel 3), kræver det dog mere detaljerede analyser at sige noget præcist om, hvilken betydning ydelsesreduktionerne som følge af loftet har for dette resultat.

Årsagen til, at en betydelig andel af respondenterne ikke ønsker et arbejde, er især, at de er syge eller har et dårligt helbred, jf. tabel 4.4. Der

Tabel 4.2

Ændring i ønsket om at få et job i løbet af seneste år (oplyst ved andet interview). Procent.

	Forventes ikke be- rørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Ønsker i højere grad et job	31	27	26	29
Ønsker i mindre grad et job	15	13	11	13
Ingen ændring i ønsket om job	51	58	59	55
Ved ikke	3	3	4	4
I alt	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	300	239	240	859

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som har besvaret det relevante spørgsmål.

er også mange, der venter på udfaldet af en førtidspensions- eller revalideringssag, eller snart skal deltage i et revalideringsforløb. Desuden nævnes børnepasning ofte som grund til, at respondenterne ikke ønsker et arbejde. Det er interessant, at der er blevet færre, som ikke ønsker at arbejde, fordi det ikke kan betale sig økonomisk. Ved første interview var der 7 pct. af dem, der ikke ønsker et arbejde, som angav, at den primære årsag var, at det ikke kan betale sig økonomisk. Ved andet interview var der stort set ingen, som angav denne årsag. Det er dog kun blandt dem, der ikke forventes berørt, og blandt dem, hvis boligstøtte forventes reduceret med 0-500 kr., at færre angiver, at det ikke kan betale sig at økonomisk at have et arbejde. Blandt dem, der berøres mest af loftet, er der stort set ingen, der angiver, at de ikke ønsker at arbejde, fordi det ikke kan betale sig økonomisk – hverken ved første eller andet interview.

Tabel 4.3

Den vigtigste grund til at respondenterne ønsker et arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Vil gerne tjene flere penge	49	56	52	55	58	63	51	59
Vil gerne lave noget	50	35	45	36	40	30	47	33
Offentlige ydelser er eller vil blive beskåret	1	1	2	2	0	3	1	2
Kan ikke dække faste udgifter uden et arbejde	1	2	2	1	2	1	1	1
Andet ¹	-	7	-	6	-	4	-	6
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	216	194	192	177	175	169	638	597

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de ønsker et arbejde.

1. Kategorien var ikke medtaget som en svarmulighed i det første interview.

Sammenfattende tyder resultaterne i dette delafsnit på, at loftet har en forholdsvis begrænset effekt på ønsket om at få et arbejde. Nogle af resultaterne viser dog, at de respondenter, der berøres af loftet, i lidt større omfang ønsker et arbejde end de, der ikke berøres.

Tabel 4.4

Den vigtigste grund til at respondenterne ikke ønsker et arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Det kan ikke betale sig økonomisk	11	0	9	0	0	0	7	0
Har allerede et job; arbejder for sig selv, familie eller venner eller starter snart på dette	4	0	0	0	2	1	2	0
I aktivering eller skal snart starte i aktivering	2	7	9	8	8	0	6	5
Passer børn eller andre familiemedlemmer	10	12	5	9	8	13	9	11
Er under uddannelse eller skal snart starte uddannelse	5	5	4	3	8	4	5	4
Venter på udfald af førtidspensions-/revalideringssag eller skal snart starte i et sådant forløb	26	19	12	17	25	19	21	19
Er for gammel ¹	-	6	-	3	-	3	-	4
Er syg, har dårligt helbred eller personlige og psykiske problemer ¹	-	40	-	52	-	55	-	47
Andet ²	43	12	61	8	51	4	49	10
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	84	101	57	64	65	69	231	257

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de ikke ønsker et arbejde.

1. Kategorien var ikke medtaget som en svarmulighed i det første interview.

2. Andelene er ikke sammenlignelige for første og andet interview.

4.2 SØGER FLERE EFTER ET ARBEJDE, OG SØGER DE MERE INTENSIVT?

Sandsynligheden for at komme i arbejde er givetvis højere, hvis kontanthjælpsmodtagerne aktivt søger efter et arbejde, end hvis de ikke gør noget for at få et arbejde. Derfor er det også relevant at se på, om loftet påvirker omfanget og karakteren af jobsøgningen. Mens det er godt to tredjedele af respondenterne, der ønsker et arbejde, er det kun ca. en tredjedel, der søger efter et arbejde, jf. tabel 4.5. Blandt de respondenter, der ønsker et arbejde, søger godt 40 pct. efter et arbejde ved andet interview. Jobsøgningsomfanget reduceres væsentligt, når respondenterne deltager i aktivering. Blandt dem, der ønsker et arbejde, søger 36 pct. af de aktiverede efter det, mens 54 pct. af de ikke-aktiverede søger et arbejde. Blandt de respondenter, der ikke ønsker et arbejde, er andelen, der søger et arbejde, som forventet meget lille – kun 1 pct. søger et arbejde ved andet interview. Der er et betydeligt fald i andelen, der søger arbejde fra første til andet interview. Faldet er faktisk størst for den gruppe respondenter, hvis boligstøtte forventes reduceret med over 500 kr. I denne gruppe reduceres andelen, der søger arbejde, med 8 procentpoint – fra 35 pct. ved første interview til 27 pct. ved andet interview. Reduktionen er kun på 4 procentpoint for respondenterne som helhed. Det ser altså ikke ud til, at der er flere, der søger arbejde som følge af loftet.

At der er en betydelig andel af respondenterne, der ikke ønsker eller ikke søger arbejde, hænger bl.a. sammen med, at mange ikke tror, de kan få et arbejde, hvis de søger efter det. Over 80 pct. af kontanthjælpsmodtagerne, der ikke ønsker et arbejde, tror ikke, at de kan få et arbejde, hvis de søger efter det, jf. tabel 4.6. Blandt respondenterne, der ønsker et arbejde, men ikke søger efter det, er det knap halvdelen, der ikke tror, at jobsøgning vil kunne føre frem til, at de får et arbejde. Det er dog ikke kun de respondenter, der ikke søger arbejde, som mangler troen på, at de vil kunne finde et arbejde. Omkring en tredjedel af dem, der ønsker og søger arbejde, tror heller ikke på, at de kan finde et arbejde.

De vigtigste grunde til, at respondenterne ikke tror, de kan få et arbejde, er, at de er syge, eller at arbejdsgiverne mener, de mangler kvalifikationer (fx manglende dansk kundskaber), jf. tabel 4.7. Der er også relativt mange, der nævner, at de ikke tror, de kan finde et arbejde, fordi arbejdsgiverne ikke bryder sig om deres etniske baggrund.

Næsten alle, der søger et arbejde, oplyser, at dette bl.a. skyldes, at de gerne vil tjene nogle flere penge, og gerne vil lave noget, jf. tabel 4.8.

Tabel 4.5

Andelen af respondenterne, der søger arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Responden- ter, der øn- sker et ar- bejde, og ikke deltager i aktivering	60 (78)	59 (51)	54 (71)	58 (72)	58 (69)	43 (61)	57 (236)	54 (207)
Responden- ter, der øn- sker et ar- bejde, og deltager i aktivering	34 (124)	38 (141)	43 (120)	35 (103)	42 (101)	36 (106)	38 (378)	36 (384)
Alle respon- denter, der ønsker et arbejde	46 (216)	44 (194)	47 (192)	45 (176)	48 (172)	38 (169)	46 (634)	42 (596)
Responden- ter, der ikke ønsker et arbejde	5 (84)	1 (100)	5 (57)	3 (64)	5 (65)	0 (69)	4 (230)	1 (256)
Alle respon- denter	34 (303)	29 (301)	37 (250)	33 (245)	35 (241)	27 (244)	34 (874)	30 (871)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som har besvaret de relevante spørgsmål. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt procenttal, er angivet i parentes.

Knap halvdelen af dem, der søger arbejde, siger også, at det har betydning, at familien modtager mindre i kontanthjælp, boligtilskud og andre tilskud, end tidligere. Andelen, der nævner, at mindre økonomisk hjælp har betydning for, at de søger efter arbejde, er især stor i den gruppe, der berøres mest af loftet. Godt halvdelen af de jobsøgende oplyser, at de bl.a. søger arbejde, fordi de ikke kan dække familiens faste udgifter uden et arbejde. Andelen, der nævner problemer med at dække familiens faste udgifter som en årsag til, at de søger job, er steget fra første til andet interview – og især for dem, der berøres af loftet. Resultaterne tyder på, at reduktionen i ydelserne som følge af loftet er en medvirkende årsag til, at de berørte respondenter søger arbejde.

Blandt de personer, der ikke søger arbejde, er der især mange, som angiver, at en medvirkende årsag til den manglende jobsøgning er, at de er

Tabel 4.6

Andelen af respondenterne, der tror de kan få et almindeligt arbejde, hvis de søger efter det (oplyst ved andet interview). Procent.

	Forventes ikke be- rørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Respondenter, der ønsker og søger et arbejde:				
Tror de kan finde arbejde	51	58	51	52
Tror ikke de kan finde arbejde	38	31	28	33
Ved ikke	12	12	22	15
Beregningsgrundlag	85	78	65	252
Respondenter, der ønsker et arbejde, men som ikke søger:				
Tror de kan finde arbejde	48	32	36	38
Tror ikke de kan finde arbejde	39	56	48	47
Ved ikke	13	12	16	15
Beregningsgrundlag	109	97	104	343
Respondenter, der ikke ønsker et arbejde:				
Tror de kan finde arbejde	12	13	6	10
Tror ikke de kan finde arbejde	80	80	90	83
Ved ikke	8	8	4	7
Beregningsgrundlag	101	64	69	257
Alle respondenter:				
Tror de kan finde arbejde	36	35	30	34
Tror ikke de kan finde arbejde	53	54	55	54
Ved ikke	11	11	15	13
Beregningsgrundlag	302	244	244	871

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som har besvaret de relevante spørgsmål.

for syge eller gamle, jf. tabel 4.9. Det er relativt få, der siger, at deres manglende jobsøgning bl.a. skyldes, at det ikke kan betale sig økonomisk at arbejde. Andelen, der oplyser, at en af grundene til deres manglende jobsøgning er, at det ikke kan betale sig økonomisk at have et arbejde, er dog steget lidt – fra 4 pct. ved første interview til 8 pct. ved andet interview.

For at få et arbejde har det ikke kun betydning, om man søger eller ikke søger arbejde. Det spiller også en rolle, hvordan man søger, og hvor mange ressourcer, der bruges på jobsøgningen. I det følgende ses der derfor på, om loftet har en effekt på omfanget af jobsøgningsaktiviteten blandt de respondenter, der søger arbejde. Det belyses også, om loftet spiller en rolle for, hvordan kontanthjælpsmodtagerne søger arbejde.

Tabel 4.7

Den vigtigste grund til at respondenter ikke tror, de kan få et arbejde (oplyst ved andet interview). Procent.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Er for gammel	10	6	3	7
Er syg, har dårligt helbred eller personlige og psykiske problemer	45	42	55	47
Nogle mener at mine kvalifikationer er forældet eller mangler (fx manglende dansk kundskaber)	18	24	21	21
Arbejdsgivere bryder sig ikke om min etniske baggrund	7	8	7	8
Er ikke interesseret i de job jeg kan få; mangler selvtillid; orker ikke at søge mere	0	1	3	1
Har været arbejdsløs for længe	6	4	2	4
Er nødt til at passe børn	2	2	0	2
Andet	9	11	7	9
Ved ikke	2	2	2	3
I alt	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	161	131	133	466

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de ikke tror, de kan få et almindeligt arbejde, hvis de søger efter det.

De respondenter, der søger arbejde, har brugt lidt mere tid på at søge efter arbejde ved andet interview, end ved første interview. Ved andet interview har de gennemsnitligt søgt arbejde i knap 13 timer i løbet af den sidste måned, hvorimod tallet kun var knap 11 timer ved første interview, jf. tabel 4.10. Antallet af henvendelser til arbejdsgivere i løbet af den sidste måned har derimod ikke ændret sig over tiden. I gennemsnit har de job-søgende respondenter henvendt sig godt to gange til en arbejdsgiver for at få et arbejde. De gennemsnitlige udgifter til jobsøgning (fx rejseudgifter og porto) den sidste måned er halveret fra første til andet interview – fra 110 kr. til 55 kr.

Udviklingen i de tre mål for jobsøgningsomfanget har været lidt forskellig for de personer, der berøres af loftet, og de personer, der ikke berøres. Blandt de personer, der ikke berøres, har der været et fald i alle tre mål. For den gruppe, der berøres mest af loftet, har der derimod været en

Tabel 4.8

Forskellige årsager til at respondenterne søger arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Vil gerne tjene nogle flere penge:								
Ja	93	91	96	95	93	94	94	93
Nej	7	9	4	4	7	6	6	6
Ved ikke	0	0	0	1	0	0	0	0
Vil gerne lave no- get:								
Ja	99	95	97	99	93	98	97	97
Nej	1	3	2	1	6	2	3	2
Ved ikke	0	1	1	0	1	0	1	0
Familien modtager mindre i kontant- hjælp, boligtilskud og andre offentlige tilskud, end tidlige- re: ¹								
Ja	-	45	-	53	-	56	-	49
Nej	-	47	-	40	-	37	-	43
Ved ikke	-	8	-	8	-	8	-	8
Familien kommer til at modtage mindre i kontanthjælp, bo- ligtilskud og andre offentlige tilskud, hvis respondenter ikke arbejder:								
Ja	30	35	34	37	24	44	30	37
Nej	58	55	47	41	52	34	52	45
Ved ikke	12	10	20	22	23	23	18	18
Kan ikke dække faste udgifter uden et arbejde:								
Ja	47	48	46	54	45	59	46	54
Nej	47	47	47	44	48	40	47	43
Ved ikke	6	5	6	1	7	2	7	3
Andre grunde: ¹								
Ja	-	33	-	33	-	25	-	31
Nej	-	62	-	61	-	67	-	64
Ved ikke	-	5	-	6	-	8	-	6
Beregningsgrund- lag ²	101	87	92	78	82	62	295	250

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

1. Kategorien var ikke medtaget som en svarmulighed i det første interview.

2. Beregningsgrundlaget varierer lidt for de forskellige årsager til at søge arbejde. I tabellen oplyses det mindste antal respondenter, som indgår ved beregningen af procenttallene.

Tabel 4.9

Forskellige årsager til at respondenterne ikke søger arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Det kan ikke betale sig økonomisk:								
Ja	6	8	3	9	2	7	4	8
Nej	92	89	94	87	96	87	93	88
Ved ikke	3	3	3	4	2	6	3	4
Har allerede et job:								
Ja	5	5	2	3	1	6	2	5
Nej	94	94	97	95	98	93	97	94
Ved ikke	2	1	1	2	1	1	1	1
Arbejder for sig selv, familie eller venner eller skal snart begynde på det:								
Ja	3	1	0	1	2	1	2	1
Nej	96	98	99	98	96	99	97	98
Ved ikke	1	1	1	2	2	1	1	1
Er eller skal snart starte i aktivering:								
Ja	20	17	27	23	29	21	25	20
Nej	79	82	72	74	69	79	75	79
Ved ikke	1	1	1	2	1	0	1	1
Passer børn eller andre familiemed- lemmer:								
Ja	23	23	19	17	25	21	22	21
Nej	77	76	81	81	74	79	77	78
Ved ikke	1	1	0	1	1	0	1	1
Under uddannelse eller skal snart starte på en ud- dannelse:								
Ja	11	15	18	14	16	12	14	13
Nej	88	84	81	85	83	88	85	86
Ved ikke	1	0	1	1	1	0	1	0
Familie er imod det:								
Ja	1	2	0	0	0	4	0	2
Nej	99	98	100	99	98	95	99	97
Ved ikke	0	0	0	1	2	1	1	1

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
Venter på udfaldet af førtidspensions-/revalideringssag eller skal snart starte et sådant forløb:								
Ja	20	18	15	17	14	13	17	17
Nej	80	80	85	80	84	85	83	81
Ved ikke	1	2	0	3	2	2	1	2
For syg eller gammel; personlige og psykiske problemer: ¹								
Ja	-	49	-	49	-	50	-	49
Nej	-	51	-	51	-	49	-	50
Ved ikke	-	0	-	0	-	1	-	0
Arbejdsgivere bryder sig ikke om eller synes, at denne mangler kvalifikationer: ¹								
Ja	-	10	-	14	-	18	-	14
Nej	-	86	-	81	-	77	-	82
Ved ikke	-	3	-	4	-	5	-	4
Respondent ikke interesseret i de job denne kan få: ¹								
Ja	-	7	-	7	-	9	-	8
Nej	-	88	-	88	-	87	-	87
Ved ikke	-	6	-	4	-	5	-	5
Har været ledig for længe og orker ikke længere at søge arbejde: ¹								
Ja	-	11	-	11	-	8	-	9
Nej	-	88	-	89	-	90	-	89
Ved ikke	-	1	-	1	-	2	-	2
Andre grunde: ²								
Ja	43	30	40	27	39	22	42	26
Nej	55	68	56	73	59	76	56	72
Ved ikke	2	2	4	1	2	2	2	1
Beregningsgrundlag ³	198	207	155	159	153	174	566	596

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de ikke søger efter et almindeligt arbejde.

1. Kategorien var ikke medtaget som en svarmulighed i det første interview.

2. Procentandelene er ikke sammenlignelige for første og andet interview, da der i andet interview er medtaget flere mulige grunde til, at respondenter ikke arbejder.

3. Beregningsgrundlaget varierer lidt for de forskellige årsager til ikke at søge arbejde. I tabellen oplyses det mindste antal respondenter, som indgår ved beregningen af procenttallene.

Tabel 4.10

Jobsøgningsomfanget i løbet af den sidste måned.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Gennemsnitlige antal timer brugt på jobsøgning	13,1	11,5	9,4	15,2	9,8	12,7	10,6	12,8
Gennemsnitlige antal henvendelser til en arbejdsgiver for at få arbejde	2,9	2,3	2,2	1,7	1,6	3,4	2,3	2,3
Gennemsnitlige udgifter til jobsøgning (kr.)	149,8	21,9	112,0	39,3	75,2	136,3	110,1	55,4
Beregningsgrundlag ¹	85	76	75	71	57	55	239	222

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

1. Beregningsgrundlaget varierer lidt for de tre forskellige jobsøgningsmål. I tabellen oplyses det mindste antal respondenter, som indgår ved beregningen af gennemsnittene.

stigning i alle målene. Resultaterne kunne tyde på, at loftet har øget jobsøgningsomfanget lidt blandt de berørte respondenter. Ved fortolkningen af resultaterne i tabel 4.10 bør man dog være opmærksom på, at gennemsnittene er relativt følsomme over for enkelte observationer med store værdier for de betragtede mål. Den typiske respondent (median respondenter) har således brugt ca. 4 timer på jobsøgning, har ikke henvendt sig til en arbejdsgiver for at få arbejde og har ikke haft udgifter til jobsøgning.

Godt halvdelen af respondenterne, der søger arbejde, har været tilmeldt AF som arbejdssøgende, jf. tabel 4.11. Derudover har de søgt arbejde ved at læse jobannoncer (73 pct.), ved direkte henvendelse til arbejdsgivere og vikarbureauer (44 pct.), ved at tale med venner, familie og tidligere arbejdsgivere (44 pct.) samt ved at svare på annoncer i forskellige medier (35 pct.). Omkring hver fjerde venter på svar i forbindelse med en jobsamtale eller en jobsøgning. Der synes ikke at være væsentlige forskelle på, hvordan respondenterne, der er berørt af loftet, og respondenterne, der ikke er berørt, søger arbejde.

Det er formentlig ikke alene kontanthjælpsmodtagernes egen jobsøgningsindsats, der har betydning for, om de finder et arbejde. Den indsats, som gøres af kommunerne og arbejdsformidlingssystemet, spiller gi-

Tabel 4.11

Brugen af forskellige jobsøgningsmetoder blandt respondenterne. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Har været tilmeldt AF som arbejds- søgende:								
Ja	67	55	57	53	49	52	58	54
Nej	30	43	41	46	45	42	38	43
Ved ikke	3	2	2	1	6	6	4	3
Har henvendt sig direkte til arbejds- givere, vikarbu- reauer mv.:								
Ja	50	46	45	43	47	45	47	44
Nej	50	53	55	57	53	55	53	55
Ved ikke	0	1	0	0	0	0	0	1
Har henvendt sig til venner, slægt- ninge eller tidligere arbejdskolleger:								
Ja	55	45	46	39	47	53	49	44
Nej	44	54	54	61	52	45	50	55
Ved ikke	1	1	0	0	1	2	1	1
Har indrykket eller svaret på annoncer i aviser, tv, på in- ternettet mv.:								
Ja	40	37	38	36	25	33	35	35
Nej	60	62	61	64	73	66	64	65
Ved ikke	0	1	1	0	1	2	1	1
Har læst annoncer i aviser, på inter- nettet mv.:								
Ja	73	80	75	73	72	70	72	73
Nej	27	18	25	27	27	30	27	27
Ved ikke	0	1	0	0	1	0	1	0
Venter på svar på samtale, ansøg- ning mv.:								
Ja	29	24	26	24	15	22	23	24
Nej	70	75	74	76	84	78	77	76
Ved ikke	1	1	0	0	0	0	1	0

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Venter på tilladelse, licenser, tilskud mv. til at blive selvstændig:								
Ja	3	2	1	6	1	2	2	4
Nej	96	97	99	94	96	97	97	96
Ved ikke	1	1	0	0	2	2	1	1
Har søgt arbejde på andre måder:								
Ja	6	10	5	6	2	2	4	7
Nej	93	89	94	93	96	98	94	93
Ved ikke	1	1	1	1	1	0	2	1
Beregningsgrundlag ¹	102	87	93	79	79	63	294	253

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

1. Beregningsgrundlaget varierer lidt for de forskellige jobsøgningsmetoder. I tabellen oplyses det mindste antal respondenter, som indgår ved beregningen af procenttallene.

vetvis også en rolle. Der ses derfor også på, om kommunerne og AF har gjort en særlig indsats for at hjælpe de respondenter, der berøres af loftet, med at komme i arbejde.

Det er kun godt hver femte respondent, der mener, at de har fået hjælp af kommunen eller Arbejdsformidlingen til at finde et job inden for det seneste år, jf. tabel 4.12. Der synes ikke at være større forskel på hjælpen til respondenter, der er berørt af loftet, og respondenter, der ikke er berørt. Blandt de mest berørte respondenter er der dog en lidt større andel, der mener, de har fået hjælp til at finde et arbejde, end blandt respondenterne som helhed. Kommunernes og Arbejdsformidlingens indsats for at hjælpe kontanthjælpsmodtagerne med at finde arbejde har især bestået i at arrangere aktiveringsforløb og hjælpe med jobsøgning. Kun hver femte af de respondenter, der har fået hjælp til at finde et arbejde, er blevet henvist til ledige job eller er blevet anvist arbejde, jf. tabel 4.13.

4.3 STILLES DER FÆRRE KRAV TIL ARBEJDET?

Reduktionerne i hjælpen som følge af loftet kan også betyde, at de berørte kontanthjælpsmodtagere bliver mindre kritiske og selektive, når de søger

Tabel 4.12

Andelen af respondenterne, som mener, at kommunen eller arbejdsformidlingen har forsøgt at hjælpe med at finde et job inden for det seneste år (oplyst ved andet interview). Procent.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Har fået hjælp	21	21	24	22
Har ikke fået hjælp	79	78	74	77
Ved ikke	0	1	1	1
I alt	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	302	246	243	871

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som har besvaret det relevante spørgsmål.

arbejde. De vil muligvis være villige til at acceptere længere transporttid til arbejdet eller en lavere løn. I dette afsnit ses der bl.a. på, hvilken type job respondenterne søger, og hvilke krav de stiller for at påtage sig et arbejde.

Det sker relativt sjældent, at de betragtede kontanthjælpsmodtagere afslår et tilbud om arbejde. 3 pct. af respondenterne oplyser ved andet interview, at de har afslået et tilbud om almindeligt arbejde inden for det seneste halve år. Det er en mindre andel end ved første interview, hvor andelen, der havde afslået et tilbud om et almindeligt arbejde, var 7 pct.. Den hyppigste årsag til, at respondenterne har afslået et tilbud om arbejde, er, at de har haft problemer med helbredet, eller at de har været gravide, jf. tabel 4.14. Der er dog også nogle respondenter, som siger, at jobbet ikke kunne betale sig økonomisk, at arbejdstiden ikke passede, eller at jobbet lå for langt væk.

Omkring halvdelen af de respondenter, der søger arbejde, oplyser, at de har søgt arbejde inden for et andet fagområde end det, de er uddannet til eller har erfaring inden for, jf. tabel 4.15. Andelen er øget lidt fra første til andet interview blandt de respondenter, hvis ydelser forventes reduceret med over 500 kr. For de øvrige respondenter er andelen, der søger arbejde uden for deres fagområde, derimod faldet.

Respondenterne søger primært fuldtidsarbejde. Knap tre fjerde-

Tabel 4.13

Kommunernes og arbejdsformidlingens indsats for at hjælpe respondenterne med at finde et arbejde (oplyst ved andet interview). Procent.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Andel respondenter, der har fået hjælp til jobsøgning (fx ved deltagelse i et jobsøgningskursus)	29	39	21	29
Andel respondenter, der deltager/har deltaget i aktivering	45	53	65	54
Andel respondenter, der er blevet henvist til arbejdsgivere med ledige job	8	6	14	10
Andel respondenter, som kommunen eller arbejdsformidlingen har fundet et job til	10	8	9	9
Andel respondenter, der har fået anden hjælp til at finde et arbejde	16	12	7	13
Beregningsgrundlag	62	49	57	188

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at kommunen eller arbejdsformidlingen inden for det seneste år har gjort noget for at hjælpe dem med at finde et arbejde. Procenttallene summer ikke til 100, da respondenterne har kunnet angive mere end en type af hjælp, som kommunerne eller arbejdsformidlingen har ydet dem.

Tabel 4.14

Den vigtigste årsag til, at nogle respondenter har afslået et tilbud om et arbejde (oplyst ved andet interview). Procent.

Var i aktivering, under uddannelse, passede børn eller familiemedlemmer, hjalp familie eller venner, ventede på udfaldet af en førtidspensions- eller revalideringssag	8
Jobbet kunne ikke betale sig økonomisk	12
Jobbet havde ikke min interesse eller passede ikke til mine kvalifikationer	8
Arbejdstiden passede mig ikke; jobbet lå langt væk; transportproblemer	19
Jobbet var for usikkert	4
Graviditet eller problemer med helbredet	50
I alt	100
Beregningsgrundlag	26

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de har afslået et tilbud om almindeligt arbejde inden for det seneste halve år.

Tabel 4.15

Andelen af respondenterne, der har søgt job inden for et andet fagområde end de evt. er uddannet til eller har erfaring inden for. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Har søgt job inden for andet fagområde	58	46	56	47	43	48	52	48
Har ikke søgt job inden for andet fagområde	24	23	29	33	25	22	26	25
Ikke uddannet til noget specielt fagområde	12	26	10	14	18	23	14	21
Har ingen erfaring	5	3	5	6	6	5	5	5
Ved ikke	1	1	0	0	7	2	3	1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	103	87	93	81	83	64	298	256

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

Tabel 4.16

Andelen af respondenterne, der søger fuldtids- eller deltidsarbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Søger fuldtidsarbejde	77	69	68	70	80	77	74	72
Søger deltidsarbejde	12	17	17	10	12	14	14	14
Søger både fuldtids- og deltidsarbejde	12	14	13	17	7	9	11	13
Ved ikke	0	0	2	4	1	0	1	1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	103	86	93	82	85	64	300	256

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

Tabel 4.17

Andelen af respondenterne, der kan begynde på et almindeligt arbejde inden for forskellige tidsrammer. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Kan begynde inden for to uger	80	80	77	78	81	78	79	78
Kan begynde inden for en måned	8	9	5	5	4	3	7	5
Kan begynde senere	9	10	16	13	13	16	12	14
Ved ikke	3	0	1	4	2	3	2	2
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	102	86	93	82	84	64	298	256

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

dele af dem, der søger arbejde, søger efter et fuldtidsarbejde, mens 14 pct. søger deltidsarbejde. 13 pct. søger både fuldtids- og deltidsarbejde.

Knap 80 pct. af de jobsøgende respondenter kan begynde på et arbejde inden for to uger ved såvel første som andet interview, jf. tabel 4.17. Der er lidt flere, som ikke kan begynde på et arbejde inden for en måned, blandt dem, der forventes berørt af loftet, end blandt dem, der ikke forventes berørt. De personer, der ikke kan begynde inden for to uger, begrundet det især med, at de er syge, eller at de er i gang med et kursus eller et uddannelsesforløb (vil typisk være et aktiveringsforløb), jf. tabel 4.18.

Langt de fleste, der søger arbejde, vil tage imod et jobtilbud, som kræver omskoling og oplæring. Hver tiende vil dog ikke tage imod et sådant jobtilbud, jf. tabel 4.19. Andelen, der vil acceptere et job med krav om omskoling og oplæring, er ikke væsentlig forskellig for de, der berøres af loftet, og de, der ikke berøres. Den overvejende del af de jobsøgende respondenter vil også tage imod et jobtilbud med opgaver, som de er overkvalificeret til, jf. tabel 4.20. 12 pct. vil dog ikke tage imod et jobtilbud, som de er overkvalificerede til, og 14 pct. ved ikke, om de vil tage sådan et arbejde.

Respondenterne, der berøres af loftet, er villige til at påtage sig lidt

Tabel 4.18

Den vigtigste årsag til at nogle respondenter ikke kan begynde et arbejde inden for to uger (oplyst ved andet interview). Procent.

	1. interview	2. interview
Afslutter kursus, skole eller uddannelse	36	26
Personlige grunde	16	5
Sygdom	12	26
Passer børn eller familiemedlemmer	18	12
Andet	13	26
Ved ikke	4	4
I alt	100	100
Beregningsgrundlag	55	57

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter jobsøgende respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de ikke kan begynde på et almindeligt arbejde inden for to uger.

Tabel 4.19

Andelen af respondenterne, der ville tage imod et jobtilbud, som kræver omskoling og oplæring. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes be- rørt (0-500 kr.)		Forventes be- rørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
<i>Ville tage imod et jobtilbud, som kræ- ver omskoling og oplæring:</i>								
Ja	75	72	82	70	80	61	79	69
Ja, hvis det ta- ger max. et år	9	10	9	4	5	11	8	8
Ja, hvis man kan regne med at få en højere løn ef- ter omskoling	5	2	3	9	3	9	3	6
Nej	4	9	1	11	7	11	4	10
Ved ikke	7	6	5	6	5	8	6	6
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrund- lag	102	86	93	81	75	64	289	254

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

Tabel 4.20

Andelen af respondenterne, der ville tage imod et jobtilbud med arbejdsopgaver, som de er overkvalificerede til med deres uddannelse og erfaringer. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes be- rørt (0-500 kr.)		Forventes be- rørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
<i>Ville tage imod et job- tilbud med arbejds- opgaver, som de er overkvalificerede til:</i>								
Ja	74	71	75	76	69	69	71	74
Nej	14	15	15	11	6	11	12	12
Ved ikke	11	13	10	13	24	19	17	14
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrund- lag	97	84	89	80	78	62	283	249

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

længere transporttid til og fra arbejde end dem, der ikke berøres, jf. tabel 4.21. Relativt få er dog villige til at påtage sig en samlet daglig transporttid over to timer. Kun 5 pct. er villige til at påtage sig arbejde med en transporttid på over to timer. I lovgivningen er der et krav om, at personer, der modtager kontanthjælp alene pga. ledighed, skal kunne overtage arbejde med en samlet daglig transporttid fra bopæl til arbejdssted på op til tre timer med offentlige transportmidler. I særlige tilfælde stilles der krav om, at en endnu længere transporttid skal accepteres.¹ Tendensen fra første til andet interview er, at respondenterne vil påtage sig mindre samlet transporttid til og fra et arbejde – det er dog mest udtalt for den gruppe, der ikke berøres af loftet.

Godt hver tredje respondent, der søger arbejde, ville være villig til at flytte for at få et varigt arbejde. Andelen er højst blandt de personer, hvis boligstøtte forventes reduceret med over 500 kr. (43 pct.), og lavest blandt dem, der ikke berøres af loftet (32 pct.), jf. tabel 4.22. For at være villige til at flytte stiller respondenterne dog generelt krav om, at ægtefællen eller

1. Jf. Bekendtgørelse om rådighed for personer, der ansøger om eller modtager kontanthjælp eller starthjælp alene på grund af ledighed (Arbejdsdirektoratet, 2004b).

Tabel 4.21

Samlet transporttid til og fra arbejde hver dag, som respondenterne ville påtage sig for at få et arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes be- rørt (0-500 kr.)		Forventes be- rørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Indtil ½ time	16	31	22	21	19	14	18	22
½-1 time	54	45	34	48	43	55	44	49
1-2 timer	19	18	26	11	19	23	22	18
2-4 timer	6	2	6	8	7	2	6	4
Over 4 timer	2	0	3	3	4	2	3	1
Ved ikke	3	3	9	10	7	5	7	6
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Gennemsnit (timer) ¹	1,0	0,8	1,1	1,0	1,1	1,0	1,1	0,8
Beregnings- grundlag	103	87	93	80	83	64	298	254

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

1. Respondenternes svar er af interviewerne blevet kategoriseret inden for fem forskellige tidsintervaller. Gennemsnittet beregnes ved at antage, at den transporttid, som respondenterne er villige til at påtage sig for at få et arbejde, svarer til midtpunktet inden for det relevante interval. Hvis det fx er oplyst, at en respondent er villig til at påtage sig 2-4 timers transporttid, antages det, at denne vil påtage sig tre timers transporttid. For kategorien Over 4 timer sættes transporttiden til fire timer.

Tabel 4.22

Andelen af respondenterne, der ville være villige til at flytte for at kunne få et varigt arbejde. Procent.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Ville være villig til at flytte for at kunne få et varigt arbejde:				
Ja	32	39	43	36
Nej	66	57	54	60
Ved ikke	2	4	3	5
Procentgrundlag	87	82	63	256

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de søger efter et almindeligt arbejde.

samleveren også kan få et varigt arbejde det nye sted, at børnene kan blive passet, og at familien ikke går ned i levestandard.

De respondenter, der ønsker et arbejde, lægger især vægt på, at der er gode kolleger på jobbet, at jobbet giver en god løn, at der er tryghed i ansættelsen, og at jobbet svarer til deres evner og færdigheder, jf. tabel 4.23. Derimod er det mindre vigtigt, at der er frynsegoder forbundet med arbejdet (fx fri bil eller telefon), at arbejdstiden er kort, eller at jobbet kan føre til en højere og bedre lønnet stilling. Lidt flere lægger vægt på, at jobbet giver en god løn ved andet interview, end ved første interview. Ved første interview mente 78 pct., at det er særdeles vigtigt eller vigtigt, at jobbet giver en god løn. Ved andet interview var andelen 87 pct.. Der synes ikke at være de store forskelle på, hvordan, de, der berøres af loftet, og de, der ikke berøres, vurderer forskellige egenskaber ved et job.

Kontanthjælpsmodtagerne er også blevet spurgt om, hvilken løn de mindst skal have for at tage et almindeligt arbejde. De kontanthjælpsmodtagere, der har besvaret spørgsmålet, nævner en løn på gennemsnitligt ca. 10.800 kr. om måneden efter skat som den mindste acceptable løn, jf. tabel 4.24. Til sammenligning er kontanthjælpsbeløbet for forsørgere på ca. 8.000 kr. efter skat, jf. tabel 4.25. Kontanthjælpsmodtagere over 25 år, der ikke har børn, modtager ca. 6.300 kr. i kontanthjælp efter skat.

I undersøgelsen kunne respondenterne selv vælge, om de ville oplyse den lavest acceptable løn per time, per uge, per 14. dag eller per måned. De kunne også vælge, om de ville oplyse lønniveauet før skat eller efter skat. De fleste har valgt at oplyse den mindste acceptable løn per måned efter skat. Svarene er dog overordnet set på samme niveau, når de forskellige beløb omregnes til sammenlignelige størrelser, hvis der altså ses bort fra de beløb, hvor den mindste acceptable timeløn efter skat er oplyst. Niveauet for de oplyste timebeløb er således stort set det samme for de respondenter, der angiver beløbet før skat, og de respondenter, der angiver beløbet efter skat. Det er imidlertid sjældent, at der tales om timelønnen efter skat, og dette beløb vil for mange ikke være veldefineret.² Det er normalt mest naturligt at angive timelønnen før skat. Det kan formentlig forklare den manglende forskel mellem timebeløbene før og efter skat.

Respondenterne vil i gennemsnit have ca. 100 kr. i timen for at

2. Der kan både være tale om den marginale timeløn efter skat (dvs. hvad der modtages efter skat ved at arbejde en time ekstra) eller den gennemsnitlige timeløn efter skat (dvs. hvad der modtages efter skat per arbejdstime).

Tabel 4.23

Respondenternes vurdering af vigtigheden af forskellige egenskaber ved et job. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Hvor vigtigt er det, at jobbet giver en god løn?								
Særdeles vigtigt	25	35	23	42	29	30	26	35
Vigtigt	50	53	52	45	51	57	52	52
Mindre vigtigt	19	9	20	10	13	10	17	10
Ikke vigtigt	2	2	2	2	5	2	3	2
Ved ikke	3	1	3	1	2	2	2	2
Hvor vigtigt er det, at der er gode kolleger på jobbet?								
Særdeles vigtigt	52	59	57	50	45	52	50	54
Vigtigt	43	38	34	46	49	41	43	41
Mindre vigtigt	3	2	3	3	3	4	3	3
Ikke vigtigt	0	1	2	0	1	1	1	0
Ved ikke	2	1	4	1	2	3	2	2
Hvor vigtigt er det, at jobbet kan føre til en højere og bedre lønnet stilling?								
Særdeles vigtigt	11	14	10	13	9	11	9	12
Vigtigt	39	34	42	31	38	39	40	35
Mindre vigtigt	35	33	31	33	34	32	34	34
Ikke vigtigt	10	15	11	16	11	12	11	14
Ved ikke	5	3	6	7	7	5	6	5
Hvor vigtigt er det, at jobbet giver mulighed for selv at tilrettelægge arbejdet?								
Særdeles vigtigt	18	18	16	11	16	13	17	14
Vigtigt	42	44	39	44	37	40	39	42
Mindre vigtigt	27	26	29	28	28	31	29	28
Ikke vigtigt	8	7	9	11	15	10	10	10
Ved ikke	5	5	7	6	4	6	5	6

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Hvor vigtigt er det, at der er andre materielle goder i forbindelse med jobbet (fx fri bil el- ler telefon)?								
Særdeles vigtigt	4	4	3	4	7	4	5	4
Vigtigt	27	15	25	15	27	15	27	16
Mindre vigtigt	39	35	42	38	37	39	40	37
Ikke vigtigt	20	42	17	36	22	37	19	38
Ved ikke	10	4	12	6	8	6	10	6
Hvor vigtigt er det, at jobbet passer til dine evner og fær- digheder?								
Særdeles vigtigt	40	41	29	44	27	30	32	38
Vigtig	49	44	50	40	53	54	50	45
Mindre vigtigt	7	11	12	11	15	12	11	11
Ikke vigtigt	1	2	3	2	3	3	3	2
Ved ikke	3	3	6	4	2	1	4	3
Hvor vigtigt er det, at jobbet har kor- tere arbejdstid?								
Særdeles vigtigt	9	14	8	12	9	13	9	13
Vigtigt	28	19	20	22	20	21	23	21
Mindre vigtigt	36	39	38	34	31	30	35	34
Ikke vigtigt	19	24	26	28	35	32	27	28
Ved ikke	8	3	7	3	4	4	7	4
Hvor vigtigt er det, at der er udfor- dring i jobbet?								
Særdeles vigtigt	23	25	21	14	15	15	19	18
Vigtigt	46	44	43	47	44	40	44	43
Mindre vigtigt	18	16	22	19	23	27	21	21
Ikke vigtigt	7	11	6	12	12	11	8	12
Ved ikke	6	4	8	8	6	7	7	7
Hvor vigtigt er det, at der er tryk- hed i ansættelsen (dvs. lille sandsynlighed for at blive fyret)?								
Særdeles vigtigt	34	43	33	43	30	38	31	41
Vigtigt	47	48	51	43	49	44	50	43
Mindre vigtigt	10	7	7	8	13	10	10	9
Ikke vigtigt	3	1	3	2	4	2	3	2
Ved ikke	6	2	5	4	4	5	5	4
Beregningsgrund- lag ¹	210	187	187	165	166	162	617	566

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som oplyser, at de ønsker et almindeligt arbejde.

1. Beregningsgrundlaget varierer lidt for de forskellige jobegenskaber. I tabellen oplyses det mindste antal respondenter, som indgår ved beregningen af procenttallene.

Tabel 4.24

Den laveste løn respondenterne vil acceptere for at tage et almindeligt arbejde. Gennemsnit angivet i kr.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Per måned før skat	16625 (8)	15688 (8)	14944 (9)	15867 (6)	15667 (9)	14500 (2)	15839 (28)	15606 (16)
Per måned efter skat	10376 (131)	10548 (121)	10450 (103)	11046 (89)	10951 (105)	10753 (81)	10638 (357)	10777 (315)
Per time før skat	100 (10)	112 (4)	108 (6)	97 (9)	97 (3)	114 (3)	103 (19)	104 (16)
Per time efter skat	98 (33)	93 (29)	104 (22)	100 (20)	85 (18)	95 (14)	99 (80)	97 (66)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som har besvaret de relevante spørgsmål. De tal, der er angivet i parentes, angiver beregningsgrundlaget for hver enkelt gennemsnit. Respondenterne kunne enten oplyse et beløb per time, per uge, per 14. dag eller per måned, og det oplyste beløb kunne være før eller efter skat. Der er kun oplyst ét beløb per respondent. Stort set alle har oplyst beløbet per time eller per måned. Er der givet et beløb per uge eller per 14. dag, er det omregnet til et beløb per måned ved at gange med hhv. 4 og 2. Alle andre beløb er ikke bearbejdet. Beløbene er angivet i løbende priser. Ved sammenligning af beløbene for første og andet interview skal man være opmærksom på, at lønniveauet stiger over tiden. Det kan oplyses, at den årlige lønstigningstakt for DA-området har været på ca. 3 procent i den betragtede periode.

være villige til at tage et almindeligt arbejde. Det svarer nogenlunde til mindstelønnen for de lavest lønnede grupper af ufaglærte. Der er ingen væsentlig forskel i den løn, som forsørgere og ikke-forsørgere ønsker, på trods af at kontanthjælpsbeløbet er væsentligt højere for forsørgere.³ Lønkravet synes heller ikke at afhænge af, om respondenterne berøres af loftet. Den ønskede løn per måned efter skat, der oplyses af flest respondenter, falder imidlertid lidt fra første til andet interview (ca. 200 kr.) for den gruppe, der berøres mest af loftet. De øvrige respondenter ønsker en lidt højere løn ved andet interview end ved første interview. Dette resultat kunne tyde på, at kontanthjælpsmodtagerne, der berøres mest af loftet, er villige til at arbejde til en lidt lavere løn pga. loftet.

Det mindstekrav, som respondenterne har til lønnen for at være villige til at tage et arbejde, er ikke nødvendigvis identisk med den løn, de

3. Resultaterne opdelt på forsørgerstatus vises ikke her.

Tabel 4.25

Kontanthjælpsbeløb for forsørgere og ikke-forsørgere over 25 år i 2003 og 2004. Kr.

	2003	2004
Kontanthjælpssatsen for forsørgere:		
Per måned før skat	10859	11174
Per måned efter skat ¹	7773	8004
Per time før skat ²	73	76
Per time efter skat ³	53	54
Kontanthjælpssatsen for ikke-forsørgere over 25 år:		
Per måned før skat	8172	8409
Per måned efter skat ¹	6137	6320
Per time før skat ²	55	57
Per time efter skat ³	41	43

1. Det er antaget, at summen af amts-, kommune- og kirkeskatteprocenterne er 33,6. Det svarer til gennemsnittet blandt de respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview.

2. Det er antaget, at der er 4 uger i en måned og at der er 37 arbejdstimer per uge. Beløbet fremkommer ved at dividere kontanthjælpsbeløbet per måned før skat med det månedlige timetal, som er lig 148.

3. Beløbet beregnes på samme måde som timebeløbet før skat. Her anvendes blot kontanthjælpsbeløbet per måned efter skat.

forventer at få, hvis de får et arbejde. Derfor spørges respondenterne også om, hvor meget de forventer at tjene, hvis de faktisk får et arbejde. Niveauet for den forventede løn er lidt højere, end for den laveste acceptable løn, jf. tabel 4.26. Det kan bl.a. forklares med, at der er en vis lønspredning på arbejdsmarkedet. Hvis respondenterne får et job, vil det ikke nødvendigvis være til den lavest acceptable løn eller mindstelønnen. Der er mulighed for, at de finder et job med en bedre løn.

Tabel 4.26

Den forventede løn, hvis respondenterne får et job. Gennemsnit angivet i kr.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Per måned før skat	21600 (5)	16167 (9)	17929 (7)	16243 (7)	16917 (6)	13333 (3)	18684 (19)	15747 (19)
Per måned efter skat	10636 (117)	11757 (111)	10826 (88)	12275 (91)	11408 (80)	12176 (71)	10992 (302)	12133 (301)
Per time før skat	105 (5)	107 (5)	105 (5)	100 (5)	100 (2)	104 (2)	104 (12)	104 (12)
Per time efter skat	100 (29)	92 (17)	105 (18)	101 (20)	89 (12)	103 (12)	99 (65)	101 (52)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der fortsat modtager kontanthjælp ved andet interview, og som har besvaret de relevante spørgsmål. De tal, der er angivet i parentes angiver beregningsgrundlaget for hver enkelt gennemsnit. Respondenterne kunne enten oplyse et beløb per time, per uge, per 14. dag eller per måned, og det oplyste beløb kunne være før eller efter skat. Der er kun oplyst et beløb per respondent. Stort set alle har oplyst beløbet per time eller per måned. Er der givet et beløb per uge eller per 14. dag, er det omregnet til et beløb per måned ved at gange med hhv. 4 og 2. Alle andre beløb er ikke bearbejdet. Beløbene er angivet i løbende priser. Ved sammenligning af beløbene for første og andet interview skal man være opmærksom på, at lønniveauet stiger over tiden. Det kan oplyses, at den årlige lønstigningstakt for DA-området har været på ca. tre procent i den betragtede periode.

LOFTETS EFFEKT PÅ ØKONOMI OG FORBRUG

Reduktionen i ydelserne som følge af loftet mindsker umiddelbart forbrugsmulighederne for de berørte familier. I afsnit 5.1 ses der på, hvor meget ydelserne er reduceret fra første til andet interview for de betragtede kontanthjælpsmodtagere og deres familier. Der ses ikke alene på ændringen i det beløb, som modtages i boligstøtte, men også på udviklingen i de andre offentlige tilskud, som familierne kan modtage. Det kunne jo hypotetisk tænkes, at ydelsesreduktionen som følge af loftet i mere eller mindre grad bliver kompenseret ved, at de berørte opnår andre offentlige tilskud eller tillæg. Hvis dette er tilfældet, mindskes indkomsteffekten af loftet. Opnår de personer, der er berørt af loftet, ikke andre indtægter til kompensation for den reducerede hjælp (fx ved at andre offentlige tilskud øges, eller ved at de finder et arbejde), har det en negativ betydning for forbrugsmulighederne. I afsnit 5.2 belyses det, om respondenternes familier i større omfang har manglet penge til forskellige typer af forbrug efter ydelsesreduktionerne. Det undersøges også, om de berørte respondenter i højere grad har været nødt til at flytte til en billigere bolig, og om de har stiftet mere gæld for at afbøde indkomstnedgangen.

5.1 ÆNDRING I BOLIGSTØTTEN OG ANDRE TILSKUD

Opdelingen af respondenterne, efter i hvilket omfang de berøres af loftet, stemmer godt overens med den faktiske udvikling i boligstøtten fra første til andet interview. Blandt de respondenter, der forventes berørt af loftet, er det omkring 80 pct., som har oplevet en reduktion i boligstøtten. Blandt dem, der ikke forventes berørt, er andelen, som har fået mindre i boligstøtte, derimod kun 20 pct., jf. tabel 5.1.

Tabel 5.1

Udvikling i boligstøttebeløbet per husstand fra første til andet interview. Procent.

	Forventes ikke be- rørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Boligstøttebeløbet er uændret	59	4	4	25
Boligstøttebeløbet er reduceret	20	78	86	58
Boligstøttebeløbet er øget	21	18	10	17
I alt	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	362	289	275	960

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der ved både første og andet interview har oplyst, hvor meget deres husstand modtager i boligstøtte. Derudover er medtaget respondenter, der ikke har oplyst et boligstøttebeløb ved første interview, men som ved andet interview både har oplyst, hvor meget de aktuelt modtager i boligstøtte, og hvor meget boligstøttebeløbet er ændret siden slutningen af 2003. Det oplyste boligstøttebeløb ved første interview er i enkelte tilfælde korigeret med udgangspunkt i oplysningerne ved andet interview, jf. afsnit 2.4.

Det bør bemærkes, at boligstøtten beregnes ud fra husstandens sammensætning og samlede økonomiske forhold. Ændringer i boligstøtten kan derfor skyldes andre forhold, end at respondenterne berøres af loftet. Boligstøttebeløbet kan således også ændre sig, fordi partneren eller andre husstandsmedlemmer er berørt af loftet, eller fordi der sker ændringer i husstandens sammensætning eller økonomiske forhold. Hvis fx en respondent eller dennes partner finder et arbejde, kan det betyde, at boligstøtten reduceres.¹

Respondenterne er gennem det meste af rapporten blevet inddelt

1. Boligstøtten kan også reduceres som følge af ændringerne i reglerne for bestemmelse af boligstøt-

efter, i hvilket omfang deres boligstøtte ved første interview forventes berørt af loftet. Ved denne inddeling er der taget udgangspunkt i den forventede ændring i den del af boligstøtten, der kan henføres til den enkelte respondent (dvs. husstandens boligstøtte ved første interview divideret med antallet af personer i husstanden over 18 år). I tabellerne i dette afsnit ses der på, hvor meget det faktisk udbetalte boligstøttebeløb ændres for hele husstanden fra første til andet interview – afhængig af i hvilket omfang respondenterne forventes berørt af loftet.

Det gennemsnitlige månedlige boligstøttebeløb per husstand er gennemsnitlig set reduceret med ca. 1.150 kr. blandt de respondenter, der forventes at blive mest berørt af loftet, jf. tabel 5.2. For de respondenter, der forventes berørt af loftet i et lidt mindre omfang (en forventet ydelsesreduktion på 0-500 kr.), er boligstøttebeløbet per husstand mindsket med 425 kr. Respondenterne, der ikke forventes berørt af loftet, har stort set ikke fået ændret deres boligstøtte.

Tabel 5.2

Udvikling i det månedlige boligstøttebeløb per husstand fra første til andet interview. Kroner.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Gennemsnitlige boligstøttebeløb ved 1. interview	365 (380)	824 (300)	1833 (285)	943 (1003)
Gennemsnitlige boligstøttebeløb ved 2. interview	398 (363)	394 (289)	696 (275)	504 (1011)
Gennemsnitlig ændring i boligstøttebeløb fra 1. til 2. interview	29 (362)	-425 (289)	-1149 (275)	-457 (960)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret de relevante spørgsmål. Det oplyste boligstøttebeløb ved første interview er i enkelte tilfælde korrigeret med udgangspunkt i oplysningerne ved andet interview, jf. afsnit 2.4. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt gennemsnit, er angivet i parentes.

Respondenterne er også blevet spurgt om, hvorvidt deres familier modtager forskellige typer af offentlige tilskud, og hvor stort et beløb de sammenlagt modtager. Hermed er det muligt at undersøge, om familierne

ten, jf. Lov om ændring af lov om individuel boligstøtte (By- og Boligministeriet, 1998). Det beløb, der udbetales i boligstøtte, kan dog højst blive reduceret med 1.000 kr. årligt fra 2003 til 2004 som følge af disse ændringer.

med respondenter, der forventes berørt af loftet, har fået et større beløb i andre offentlige tilskud end boligstøtte, således at indkomstreduktionen som følge af loftet modvirkes.

Der er dog ikke noget, som tyder på, at de berørte respondentes familier i større omfang modtager andre tilskud end boligstøtte ved andet interview. Der er faktisk en mindre andel blandt de berørte som har friplads til børnepasning eller modtager tilskud til børnepasning ved andet end ved første interview, jf. tabel 5.3. For dem, der ikke berøres af loftet, er andelen med friplads eller tilskud til børnepasning derimod steget en smule. For en række andre mulige tilskudstyper er det ikke muligt at belyse, hvordan udviklingen har været fra første til andet interview.

Mens det gennemsnitlige boligstøttebeløb per husstand er reduceret med ca. 450 kr. for respondenterne som helhed, ser det ud som om, at summen af alle de beløb, respondenternes husstande modtager i tilskud (inkl. boligstøtte), er øget med ca. 150 kr., jf. tabel 5.4.

Udviklingen i tallene for det samlede tilskudsbeløb til respondenternes husstande fra første til andet interview skal dog tolkes med forsigtighed, idet formuleringen af spørgsmålet er ændret lidt ved andet interview. De forskellige tilskud, som kan modtages, beskrives lidt mere detaljeret over for respondenterne ved andet interview, hvilket formentlig betyder, at respondenterne i mindre grad *glemmer* forskellige tilskud, når de skal oplyse det samlede tilskudsbeløb. Det kan dog ikke helt afvises, at der faktisk er en række tilskud ud over boligstøtten, som er steget fra første til andet interview.

Hvad der er mere interessant i denne sammenhæng er, at forskellen mellem ændringen i det samlede tilskudsbeløb inkl. boligstøtte og ændringen i boligstøttebeløbet er stort set ens for de forskellige grupper. Forskellen er ca. 500-600 kr.² Det ser dermed ikke ud til, at de respondenter, som berøres af loftet, har oplevet en større stigning i tilskuddene ud over boligstøtten, end de respondenter, der ikke berøres. I teorien kunne resultaterne godt være i overensstemmelse med, at de berørte er blevet kompenseret for ydelsesreduktionen ved en forhøjelse af andre tilskud end boligstøtten. Det ville dog kræve, at de tilskud, som ikke er dækket af

2. Disse beløb fremkommer ved at sammenholde den gennemsnitlige ændring i tilskudsbeløbet fra første til andet interview i tabel 5.4 og den gennemsnitlige ændring i boligstøttebeløbet fra første til andet interview i tabel 5.2.

Tabel 5.3

Andelen af respondenterne, hvis husstand modtager forskellige typer af tilskud. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Boligstøtte								
Ja	29	34	93	43	96	57	69	45
Nej	71	64	6	56	1	42	28	53
Ved ikke	0	2	2	1	2	1	4	2
Friplads til børne- pasning								
Ja	14	16	18	17	26	19	19	17
Nej	84	83	80	81	73	80	78	82
Ved ikke	1	1	2	2	1	1	2	1
Tilskud til børne- pasning								
Ja	28	29	29	24	36	28	31	27
Nej	71	70	69	73	60	70	66	70
Ved ikke	1	1	2	3	4	2	3	2
Børnetilskud fra det offentlige (ekskl. børnefamilieydelse) ¹								
Ja	-	13	-	14	-	17	-	15
Nej	-	86	-	84	-	82	-	83
Ved ikke	-	1	-	2	-	2	-	2
Særlig støtte ¹								
Ja	-	1	-	2	-	3	-	2
Nej	-	97	-	96	-	95	-	96
Ved ikke	-	2	-	2	-	3	-	2
Hjælp til særlige udgifter ¹								
Ja	-	9	-	8	-	13	-	10
Nej	-	89	-	90	-	85	-	88
Ved ikke	-	2	-	2	-	2	-	2
Andre tilskud ²								
Ja	6	1	10	1	12	4	9	2
Nej	93	98	87	97	83	95	87	97
Ved ikke	1	1	4	2	5	1	4	2
Beregningsgrund- lag ³	372	373	298	291	276	275	1046	1039

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret de relevante spørgsmål.

1. Ved det første interview blev respondenterne ikke spurgt om, hvorvidt de modtog denne tilskudstype.

2. Procentandelene er ikke direkte sammenlignelige for første og andet interview. Andre tilskud omfatter således flere forskellige tilskudstyper ved første interview end ved andet interview.

3. Beregningsgrundlaget varierer lidt for de forskellige tilskudstyper. I tabellen oplyses det mindste antal respondenter, som indgår ved beregningen af procenttallene.

Tabel 5.4

Udviklingen i det samlede tilskudsbeløb per husstand (inkl. boligstøtte) fra første til andet interview. Kroner.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0- 500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Gennemsnitlige tilskudsbeløb ved 1. interview	629 (315)	1302 (231)	2320 (196)	1290 (768)
Gennemsnitlige tilskudsbeløb ved 2. interview	1149 (315)	1495 (241)	1965 (215)	1499 (834)
Gennemsnitlige ændring i tilskudsbeløbet fra 1. til 2. interview	594 (265)	171 (194)	-682 (157)	134 (638)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret de relevante spørgsmål. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt gennemsnit, er angivet i parentes.

spørgsmålet i det første interview, især gives til de respondenter, der ikke berøres af loftet. Det synes ikke at være særlig sandsynligt.

Respondenterne har ikke været ret godt informeret omkring reduktionen i ydelserne og ændringen i deres indkomst. Kun en tredjedel af respondenterne, der forventes berørt af loftet, har ved første interview fået information om, at deres indkomst ville blive reduceret inden for det næste halve år, jf. tabel 5.5. For de respondenter, der ikke forventes berørt af loftet, har hver fjerde fået oplyst, at deres indkomst ville blive nedsat. At der ikke er større forskel i andelen blandt de berørte og de ikke-berørte, som har fået oplyst, at de vil få en mindre indkomst, kunne skyldes, at der ikke er sket en målrettet information af de respondenter, der forventes berørt, eller at disse personer ikke har forstået den information, de har fået.

5.2 ÆNDRINGER I FORBRUGSMULIGHEDERNE

Den reduktion, der sker i indkomsten som følge af loftet, betyder, at de berørte respondenter familier har sværere ved at få pengene til at slå til. Blandt dem, der berøres mest af loftet, er der flere, som har ladet være med at betale for husleje, børnepasning samt afdrag på lån og afbetalingskontrakter ved andet interview end ved første interview, jf. tabel 5.6. Blandt dem, der ikke forventes berørt, er det lige omvendt. Her har færre haft

Tabel 5.5

Andelen af respondenterne, der ved første interview siger, at kommunen eller arbejdsformidlingen har informeret dem nogle fremtidige ændringer i deres indkomst. Procent.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Er blevet informeret om, at de får samme indkomst de næste seks måneder	10	6	6	8
Er blevet informeret om, at de får reduceret indkomsten inden for de næste seks måneder	25	31	33	29
Er ikke blevet informeret om fremtidige ændringer i indkomsten	60	56	53	56
Ved ikke	5	6	8	7
I alt	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	375	299	280	1046

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der ved første interview har besvaret følgende spørgsmål: Har kommunen eller arbejdsformidlingen oplyst dig om nogle fremtidige ændringer af din indkomst?

problemer med at betale for disse ting. El, vand, gas, telefon mv. er der færre, som har undladt at betale for – både blandt de berørte og de ikke-berørte. De berørte respondentes familier har også i mindre omfang kunne holde ferie uden for hjemmet, købe fodtøj, lave reparationer af boligen og gå til tandlægen.

Svarene på et spørgsmål om, hvordan respondenterne vurderer familiens økonomiske situation, viser derimod ikke, at økonomien er blevet væsentligt dårligere fra første til andet interview. To tredjedele af dem, der berøres mest af loftet, vurderer familiens økonomiske situation som dårlig eller særdeles dårlig ved første interview, jf. tabel 5.7. Ved andet interview er andelen næsten uændret. Det er dog stadigvæk en væsentligt højere andel sammenlignet med dem, der ikke forventes berørt af loftet. Blandt dem, der ikke forventes berørt, vurderer ca. 40 pct. familiens økonomi som værende dårlig eller særdeles dårlig.

Biler og motorcykler er nogle af de dyre poster i et familiebudget. De respondenter, der berøres af loftet, har dog ikke solgt deres evt. bil eller motorcykel på grund af reduktionen i indkomsten. Der er faktisk lidt flere

Tabel 5.6

Andelen af respondenterne, hvis familie har manglet penge til forskellige typer af udgifter. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Har undladt at be- tale husleje								
Ja	11	9	13	12	13	16	12	12
Nej	88	90	86	87	81	84	87	87
Ved ikke/irrelevant	1	1	1	1	1	0	2	1
Har undladt at betale for børnepasning								
Ja	8	5	6	6	6	8	7	6
Nej	63	73	59	66	73	74	65	71
Ved ikke/irrelevant	29	22	34	28	21	18	29	23
Har undladt at be- tale for el, vand, gas, telefon mv.								
Ja	20	10	21	13	24	16	21	13
Nej	78	89	77	85	74	83	77	86
Ved ikke/irrelevant	2	1	2	2	3	1	2	1
Har undladt at betale afdrag på lån og afbetalingskontrakter								
Ja	16	11	18	11	13	15	15	12
Nej	70	72	64	67	65	69	66	70
Ved ikke/irrelevant	14	17	18	22	22	16	18	18
Har undladt at holde ferie uden for hjemmet								
Ja	52	61	59	69	62	69	57	65
Nej	46	38	39	29	35	30	40	34
Ved ikke/irrelevant	2	0	2	1	3	1	3	1
Har undladt at købe fodtøj								
Ja	26	27	25	35	32	39	27	32
Nej	74	73	75	64	66	59	72	67
Ved ikke/irrelevant	1	1	1	1	1	1	1	1
Har undladt af foretage reparatio- ner af boligen								
Ja	13	22	11	28	15	30	13	26
Nej	56	51	49	43	41	43	48	46
Ved ikke/irrelevant	31	27	40	29	44	27	39	28
Har undladt at gå til tandlægen								
Ja	41	44	44	51	44	59	42	50
Nej	57	56	54	48	53	39	55	49
Ved ikke/irrelevant	3	1	2	1	3	1	3	1
Beregningsgrundlag ¹	377	373	298	291	275	274	1043	1033

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret de relevante spørgsmål.

1. Beregningsgrundlaget varierer lidt for de forskellige tilskudstyper. I tabellen oplyses det mindste antal respondenter, som indgår ved beregningen af procenttallene.

Tabel 5.7

Respondenternes vurdering af familiens økonomiske situation. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
<i>Familiens økonomiske situation er:</i>								
Særdeles god	1	1	1	1	0	0	1	1
God	12	16	9	9	6	9	10	11
Nogenlunde	44	41	34	34	28	28	36	35
Dårlig	27	25	37	42	46	39	35	34
Særdeles dårlig	15	16	18	15	19	24	17	18
Ved ikke	1	0	2	1	1	0	2	0
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	380	377	299	294	283	277	1057	1044

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret de relevante spørgsmål.

blandt de berørte, der har bil eller motorcykel ved andet interview, end ved første interview, jf. tabel 5.8.

Boligomkostningerne udgør typisk den største enkeltpost på familiebudgettet. Respondenterne, som berøres af loftet, er flyttet til en anden bolig inden for det senest år i et lidt større omfang end de, der ikke berøres, jf. tabel 5.9. Det er kun den gruppe respondenter, der berøres mest af loftet, som har mindsket boligomkostningerne i forbindelse med flytningerne. For denne gruppe respondenter er boligomkostningerne således reduceret med ca. 450 kr. blandt dem, der er flyttet, jf. tabel 5.10. Når der ses på den gruppe respondenter, der berøres mest af loftet, er det

Tabel 5.8

Andelen af respondenterne, hvis husstand har bil eller motorcykel. Procent.

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Har bil eller motorcykel	61 (381)	60 (381)	48 (299)	48 (300)	48 (285)	51 (285)	54 (1063)	54 (1063)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret de relevante spørgsmål. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt procenttal, er angivet i parentes.

Tabel 5.9

Andelen af respondenterne, der er flyttet til en anden bolig inden for det seneste år. Procent.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Er flyttet inden for sene- ste år	12 (381)	15 (300)	13 (285)	13 (1063)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret det relevante spørgsmål. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt procenttal, er angivet i parentes.

også karakteristisk, at huslejen ved det første interview var højere blandt dem, der efterfølgende er flyttet, end blandt dem, der ikke er flyttet. Det er ikke tilfældet for de respondenter, der ikke berøres af loftet, og de respondenter, der berøres i mindre omfang. Disse forhold tyder på, at økonomien har haft en vis betydning for flytningerne blandt de respondenter, der berøres mest af loftet.

En måde at afbøde en indkomstreduktion på er at låne penge. Ændringen i respondenternes gæld fra første til andet interview er dog ikke væsentlig forskellig blandt de berørte og de ikke-berørte, jf. tabel 5.11. Der er lidt færre, som har gæld til det offentlige og lidt flere, der har gæld til andre end det offentlige. Samlet set har lidt flere gæld ved andet interview end ved første interview, og de, der har gæld, skylder lidt mere væk.

Tabel 5.10

Udviklingen i boligudgifterne (ekskl. udgifter til el, vand og varme) fra første til andet interview. Kroner.

	Forventes ikke berørt	Forventes berørt (0-500 kr.)	Forventes berørt (over 500 kr.)	Alle
Respondenter, der er flyttet inden for det seneste år:				
Gennemsnitlige boligudgifter ved 1. interview	3997 (44)	4505 (40)	5110 (36)	4515 (129)
Gennemsnitlige boligudgifter ved 2. interview	4189 (42)	4543 (44)	4696 (35)	4510 (131)
Ændring	171 (42)	87 (40)	-461 (35)	-27 (126)
Respondenter, der ikke er flyttet inden for det seneste år:				
Gennemsnitlige boligudgifter ved 1. interview	4544 (323)	4546 (254)	4887 (246)	4637 (898)
Gennemsnitlige boligudgifter ved 2. interview	4534 (320)	4557 (249)	5227 (242)	4745 (895)
Ændring	30 (313)	-6 (247)	326 (239)	124 (873)
Alle respondenter:				
Gennemsnitlige boligudgifter ved 1. interview	4479 (367)	4540 (294)	4915 (282)	4621 (1028)
Gennemsnitlige boligudgifter ved 2. interview	4494 (362)	4555 (293)	5160 (277)	4714 (1027)
Ændring	47 (355)	7 (287)	226 (274)	105 (1000)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter de respondenter, der har besvaret de relevante spørgsmål. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt gennemsnit, er angivet i parentes.

Tabel 5.11

Gæld til det offentlige og andre end det offentlige

	Forventes ikke berørt		Forventes berørt (0-500 kr.)		Forventes berørt (over 500 kr.)		Alle	
	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.	1. int.	2. int.
Gæld til det offentlige:								
Andel, der har gæld til det offentlige (procent)	31 (318)	29 (319)	35 (267)	26 (268)	34 (247)	25 (251)	32 (906)	27 (922)
Gennemsnitlig gæld til det offentlige, blandt dem der har denne type gæld (kr.)	33672 (100)	62837 (92)	31098 (93)	41957 (70)	30345 (83)	28235 (63)	36630 (291)	48246 (250)
Gennemsnitlig gæld til det offentlige, blandt alle respondenter (kr.)	10589 (318)	18122 (319)	10832 (267)	10959 (268)	10197 (247)	7087 (251)	11765 (906)	13082 (922)
Gæld til andre end det offentlige:								
Andel, der har gæld til andre end det offentlige (procent)	45 (307)	47 (308)	41 (273)	40 (259)	41 (249)	50 (246)	42 (892)	45 (892)
Gennemsnitlig gæld til andre end det offentlige, blandt dem der har denne type gæld (kr.)	45334 (139)	53086 (144)	41887 (112)	53181 (104)	43234 (101)	45254 (123)	44215 (376)	50446 (400)
Gennemsnitlig gæld til andre end det offentlige, blandt alle respondenter (kr.)	20526 (307)	24820 (308)	17184 (273)	21354 (259)	17537 (249)	22627 (246)	18638 (892)	22622 (892)
Samlet gæld:								
Andel, der har gæld (procent)	58 (297)	61 (300)	58 (256)	56 (250)	56 (236)	62 (242)	57 (849)	60 (870)
Gennemsnitlig gæld, blandt dem der har gæld (kr.)	54223 (173)	69877 (183)	49455 (148)	41935 (141)	50057 (133)	48616 (151)	54930 (481)	55937 (519)
Gennemsnitlig gæld, blandt alle respondenter (kr.)	31585 (297)	42625 (300)	28591 (256)	23651 (250)	28210 (236)	30335 (242)	31120 (849)	33369 (870)

Anm.: Tallene i denne tabel omfatter respondenter, der ikke bor i ejerbolig eller andelsbolig, og som har besvaret de relevante spørgsmål. Personer, der bor i ejerbolig eller andelsbolig, kan have en stor boliggyld. Det er ikke denne gyldstype, vi er interesseret i at beskrive i denne sammenhæng. Antallet af respondenter, som indgår ved beregningen af hvert enkelt procenttal og gennemsnit, er angivet i parentes.

ERFARINGER MED IMPLEMENTERINGEN AF LOFTET

6.1 INDLEDNING

6.1.1 Intentionerne bag loftet og kommunernes implementering

Det er kommunerne, der er ansvarlige for implementeringen af *loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere* inden for de rammer, der er udstukket i tilhørende bekendtgørelser og vejledninger. Implementeringen af lovændringen kan betragtes som omsætning af politikernes vedtagelse til realisering af lovændringens bestemmelser over for de berørte borgere – altså hvordan lovændringen omsættes til praksis. Det vil både sige de konkrete nedsættelser i ydelserne og formidlingen vedrørende ændringerne til de berørte kontanthjælpsmodtagere. De berørte kontanthjælpsmodtagere vil typisk forstå og opleve lovændringen og intentionerne bag lovændringen via kommunernes implementering. En forståelse og oplevelse, der har betydning for kontanthjælpsmodtagernes jobsøgningsadfærd og beskæftigelsessituation. Implementeringen af loft over ydelser har derfor betydning for, om lovændringens intentioner opfyldes.

Det er intentionen med loft over ydelser at sikre, at kontanthjælpsmodtagere har et økonomisk incitament til at tage et ordinært arbejde. Lovændringen implicerer således en forståelse af, at kontanthjælpsmodtagernes økonomiske situation har direkte betydning for deres beskæftigelsessituation. Loftet ændrer ikke kravene til kommunernes beskæftigelsesindsats, men lovændringen indgår som et tiltag under Lov om aktiv

social politik (Beskæftigelsesministeriet, 2003a). Kommunernes forvaltning af de mere beskæftigelsesrettede tiltag efter Lov om aktiv Socialpolitik spiller derfor en aktiv rolle i opfyldelsen af intentionerne bag loftet.

6.1.2 Forhold med betydning for implementeringen

Når kommunerne implementerer en lovændring som loft over ydelser, er der forskellige forhold, som har betydning for implementeringen. Implementeringen af loftet er i høj grad influeret af kommunernes organisering i forskellige forvaltningsafsnit. Loftet er opbygget på en måde, der går på tværs af kommunernes organisering, og samarbejdet mellem de berørte forvaltningsafsnit får herved betydning for implementeringen af tiltaget. Kommunerne kan desuden fordele opgaverne vedrørende implementeringen i forskellige afsnit, og de forskellige måder at organisere sig og fordele arbejdsopgaverne på har forskellige fordele og ulemper for implementeringen.

Som det fremgår ovenfor, er loft over ydelser et tiltag, der mindsker i de berørte kontanthjælpsmodtageres ydelser. Det står dog kommunerne frit for at støtte op om lovændringens intentioner med en øget beskæftigelsesindsats over for de kontanthjælpsmodtagere, der bliver omfattet af lovændringen. Det er en ledelsesmæssig overvejelse, om der skal iværksættes overordnede strategier og prioriteringer i kommunen med det formål at støtte op om intentionerne bag loft over ydelser og herigennem bidrage yderligere til en forbedring af kontanthjælpsmodtagernes beskæftigelsessituation. Ledelsesmæssige synspunkter og beslutninger er derfor et vigtigt parameter med betydning for implementeringen af loft over ydelser.

Når opgaverne i forbindelse med implementeringen af loft over ydelser er fastlagt af ledelsen og placeret i forvaltningsafsnittene, er det sagsbehandlerne i de respektive afsnit, der foretager den konkrete reduktion i kontanthjælpsmodtagernes ydelser. Det er ligeledes sagsbehandlerne, der varetager og udfører de eventuelle opgaver, ledelsen måtte have udstukket i forbindelse med implementeringsopgaven. Hvis kontanthjælpsmodtagere retter henvendelse til kommunerne med henblik på vejledning eller klager i forbindelse med, at de er omfattet af loftet, er det deres sagsbehandler, de får kontakt med. Da sagsbehandlerne således har den direkte kontakt til borgerne og fremstår som sidste led i implementeringskæden mellem de politiske intentioner og borgernes økonomiske rammer, er deres forudsætninger og måde at gribe opgaverne an på af stor betydning for implementeringen af loft over ydelser.

Kommunernes opgave med at oplyse de borgere, der er omfattet af lovændringen og konsekvenserne af disse ændringer fastlægges ude i de enkelte kommuner inden for rammerne af den relevante lovgivning på området. Det kan derfor være forskelligt, hvilken information kontanthjælpsmodtagerne modtager om lovændringen, og hvordan de modtager informationen. Deres forudsætninger for at forstå lovtiltaget kan dermed blive forskellige.

6.1.3 Kapitlets opbygning

Dette kapitel belyser kommunernes implementering af loft over ydelser. I afsnit 6.2 beskrives det, hvordan undersøgelsen er gennemført. De organisatoriske rammer i kommunerne og deres betydning for implementeringen samt de ledelsesmæssige overvejelser i forbindelse med implementeringen belyses i afsnit 6.3. I afsnit 6.4 ses der på sagsbehandlernes forudsætninger for at varetage opgaverne i forbindelse med implementeringen, og afsnit 6.5 indeholder en beskrivelse af den information, kommunerne har tilrettelagt og givet borgerne. Afslutningsvis gives der i afsnit 6.6 en beskrivelse af de holdninger til lovændringen og vurderinger af lovændringens effekt, som de interviewede ledere og sagsbehandlere har tilegnet sig gennem deres arbejde med implementeringen af lovændringen. Deres holdninger og vurderinger er medtaget for at give læseren en baggrundsforståelse for nogle af de overvejelser og valg, der ligger til grund for tilrettelæggelsen og udførelsen af implementeringen. Desuden kan oplysningerne bidrage til en mere nuanceret forståelse af de resultater, der er fremkommet i den øvrige del af rapporten.

6.2 METODE OG DATA

Undersøgelsen af kommunernes implementering af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere er foretaget ud fra kvalitative interview med kommunale ledere og sagsbehandlere, og det er deres synsvinkel og erfaring, der danner grundlag for dette kapitel.

Der er udvalgt seks kommuner til undersøgelsen. Kommunerne er udvalgt, så de repræsenterer forskellighed i størrelse, den politisk ledelse og omfanget af integrationsopgaven. Derudover repræsenterer kommunerne forskellige dele af landet, og der indgår således kommuner fra både Jylland, Fyn og Sjælland. I de seks kommuner er der foretaget i alt 15 interview, heraf otte interview med ledere og syv interview med sagsbehandlere. De

ledere, der er udvalgt, varetager de konkrete beslutninger i kommunerne vedrørende implementeringen af loftet. Dette ledelsesmæssige niveau varierer i de interviewede kommuner – blandt andet bestemt af kommunernes størrelse. De syv valgte sagsbehandlere arbejder i forskellige forvaltningsafsnit og med forskellige arbejdsopgaver i forhold til implementeringen af loftet.

Dataindsamlingen er foretaget som semistrukturerede interview for at sikre belysning af temaer inden for centrale områder i implementeringen, men metoden giver også mulighed for, at ledelsernes og sagsbehandleres egne oplevelser af, hvad der har betydning for implementeringen af lovændringen, kan forfølges.

Interviewene er foretaget i perioden juni – september 2004.

6.3 ORGANISERING

Loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere er et tiltag, der berører forskellige forvaltningsafsnit i kommunernes socialforvaltninger.¹ I det følgende gives der en overordnet beskrivelse af nogle af de måder, kommunerne er organiseret på i forhold til de opgaver, der knytter sig til loftet. Formålet med denne beskrivelse, er primært at skabe en forståelsesramme for vores efterfølgende analyse af organiserings betydning for implementeringen af loftet.

I alle de interviewede kommuner varetages implementeringen af loft over ydelser i socialforvaltningen, men de konkrete opgaver, der knytter sig til implementeringen, er fordelt forskelligt i forhold til kommunernes eksisterende forvaltningsafsnit. Den forskellige organisering og opgavefordeling medfører, at den følgende beskrivelse af kommunernes organisering og analyse af organiserings betydning må betragtes som eksempler på den organisatoriske ramme for implementeringen.

1. Begrebet afsnit bruges forskelligt i kommunerne. Nogle kommuner bruger i stedet begrebet sektor. Sektor-begrebet bruges i andre kommuner som en overordnet organisering af afsnit. I denne gennemgang vil begrebet afsnit og forvaltningsafsnit omfatte den organisatoriske enhed i socialforvaltningen, hvor sagsbehandlere konkret varetager opgaver vedrørende loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.

De forskellige forvaltningsafsnit

De forvaltningsafsnit, der typisk varetager implementeringsopgaver i relation til loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere, er kontanthjælpsafsnittet, boligsikringsafsnittet, aktiveringsafsnittet, beskæftigelsesafsnittet og integrationsafsnittet.² Afsnittene har typisk følgende arbejdsfordeling:

Kontanthjælpsafsnittet

Kontanthjælpsafsnittet udregner og udbetaler kontanthjælp. Disse udregninger danner beregningsgrundlag for, hvorvidt en kontanthjælpsmodtager er omfattet af loft over ydelser. Sagsbehandlerne i kontanthjælpsafsnittet har typisk ingen kontakt til kontanthjælpsmodtagerne i forbindelse med henvendelser, der vedrører loft over ydelser. Sagsbehandlernes kontakt med kontanthjælpsmodtagerne varierer i øvrigt meget. I nogle kommuner har sagsbehandlerne ingen borgerkontakt, mens de i andre kommuner tager sig af borgerhenvendelser vedrørende spørgsmål om kontanthjælpen.

I nogle kommuner har man oprettet en visitationsgruppe som en selvstændig enhed under kontanthjælpsafsnittet. Denne visitationsgruppe består af sagsbehandlere, der udelukkende behandler førstegangshenvendelser fra borgere, som søger kontanthjælp. Visitationsgruppen er ansvarlig for bevilling af (eller afslag på) kontanthjælp, opstart af kontanthjælp og visitation af kontanthjælpsmodtagere til aktiveringsafsnittet eller beskæftigelsesafsnittet. Visitationsgruppen er endvidere ansvarlig for at informere borgerne om reglerne vedrørende kontanthjælp – herunder reglerne om loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.

Endelig har nogle kommuner etableret særlige enheder under kontanthjælpsafsnittene, der varetager ansøgninger om enkeltydelser. Disse enheder kan have opgaver, der relaterer sig til loft over ydelser, hvis kontanthjælpsmodtagerne søger flere enkeltydelser som en konsekvens af, at de berøres af loftet.³

2. Endvidere kan revalideringsafsnittene have berøring med loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere i forbindelse med borgere, som modtager kontanthjælp under forrevalidering. Flere af de interviewede ledere vurderer dog, at der kun er meget få ægtepar i denne situation, og der er derfor ikke foretaget interview i disse afsnit.

3. Der er ikke foretaget interviews i disse enheder, da ansøgningerne ikke har direkte relation til lovændring om loft over ydelser for kontanthjælpsmodtagere, og sagsbehandlerne i disse afsnit ikke har direkte berøring med denne lovændring.

Boligsikringsafsnittet

I boligsikringsafsnittet varetages opgaver vedrørende udregning, udbetaling og information til borgerne om boligsikring. Da den konkrete reduktion i forbindelse med loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere ofte sker ved reduktion i kontanthjælpsmodtagerens boligsikring, er det typisk fra dette afsnit, at den konkrete udførelse af lovændringen foretages. I en af de interviewede kommuner skal borgerne rette henvendelse til boligsikringsafsnittet, hvis de har spørgsmål vedrørende loftet. Sagsbehandlerne i boligsikringsafsnittet har i øvrigt kun borgerkontakt med borgere, der henvender sig med spørgsmål omkring boligsikring.

Aktiveringsafsnittet og beskæftigelsesafsnittet

Aktiveringsafsnittet og beskæftigelsesafsnittet er ansvarlige for den beskæftigelsesrettede indsats over for kontanthjælpsmodtagerne i kommunen. Opgavefordelingen mellem aktiveringsafsnittet og beskæftigelsesafsnittet er typisk knyttet til en vurdering af, om kontanthjælpsmodtageren har problemer ud over ledighed. Sagsbehandling af kontanthjælpsmodtagere, der vurderes til at have problemer ud over ledighed, varetages i aktiveringsafsnittet, mens opgaver vedrørende kontanthjælpsmodtagere, der vurderes til at modtage kontanthjælp alene på grund af ledighed, varetages i beskæftigelsesafsnittet.

I de kommuner, hvor der ikke er en visitationsgruppe, er sagsbehandlerne i aktiveringsafsnittet og beskæftigelsesafsnittet ansvarlige for bevilling af kontanthjælp og information til borgerne vedrørende bevilling af kontanthjælp, herunder reglerne om loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere. I fem af de interviewede kommuner skal kontanthjælpsmodtagere, der er omfattet af loft over ydelser, rette henvendelse til deres sagsbehandler i aktiveringsafsnittet eller beskæftigelsesafsnittet vedrørende information om eller klage over lovændringen. Placeringen af klageinstansen i et af disse to afsnit er uafhængig af, om der er en visitationsgruppe i kommunen. De interviewede sagsbehandlere i aktiverings- og beskæftigelsesafsnittene har ikke praktisk erfaring med at beregne kontanthjælp eller boligsikring. Sagsbehandlerne i disse afsnit har direkte borgerkontakt i forbindelse med varetagelse af opgaver, der vedrører kommunernes beskæftigelsesrettede tiltag.

Integrationsafsnittet

I nogle kommuner er størsteparten af de borgere, hvis ydelser nedsættes med det maksimale beløb som følge af loftet (det vil sige ægtepar, hvis

ydelser nedsættes med 2.005 kr. per måned), tilknyttet et integrationsafsnit. Integrationsafsnittet kan være organiseret som et selvstændigt afsnit eller som en enhed under socialforvaltningens kontanthjælpsafsnit eller under aktiveringsafsnittet. Integrationsafsnittet varetager i nogle kommuner alle opgaver i forbindelse med bevilling og udbetaling af ydelser samt beskæftigelsesindsatsen for de flygtninge/indvandrere, der modtager kontanthjælp i kommunen. Opgaverne i integrationsafsnittet går således på tværs af opgavefordelingen mellem de andre typer afsnit. Dog er boligsikring typisk fortsat placeret i et selvstændigt afsnit.

6.3.1 Organiseringens betydning for implementeringen af loftet

Som det fremgår ovenfor, berører implementeringsopgaven vedrørende loftet flere forskellige forvaltningsafsnit. Opgavefordelingen og samarbejdet mellem disse afsnit har derfor betydning for implementeringen, idet de forskellige afsnit har viden om forskellige aspekter af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.

Det fremgår af vores interview med ledere og sagsbehandlere, at samarbejdet blandt andet er påvirket af kulturen blandt lederne og sagsbehandlerne afsnittene imellem, og at kulturen blandt andet er præget af den nærmeste leder samt hvilken type af arbejdsopgaver, sagsbehandlerne sidder med.

Betydningen af nærmeste ledelse og arbejdsopgavernes karakter

Både ledere og sagsbehandlere peger på, at afsnit, der er placeret organisatorisk tæt på hinanden med samme leder, kan have lettere ved at samarbejde end to afsnit med hver deres leder. I de seks interviewede kommuner er der stor forskel på, hvordan forvaltningsafsnittene er organiseret i forhold til hinanden og dermed hvor mange ledere, der er involveret i implementeringsopgaverne. Dette giver forskellige udfordringer, fordele og ulemper i forbindelse med implementeringen af loftet.

Alle afsnittene er placeret i socialforvaltningerne, men underopdelingerne er forskellige. For eksempel er der blandt de interviewede kommuner socialforvaltninger, der er organiseret så beskæftigelse og aktivering har én leder, og kontanthjælp og boligsikring har en anden.

Med denne organisering adskilles opgaver, der vedrører kontanthjælpsmodtagernes økonomiske ydelser, fra opgaver, der vedrører kontanthjælpsmodtagerens beskæftigelsesmæssige situation, hvilket både giver fordele og ulemper for implementeringen af loftet. Det kan være en fordel

med samme leder for kontanthjælps- og boligsikringsafsnittet, idet det giver god mulighed for ensartet prægning af kulturen og dermed et godt samarbejde mellem disse to afsnit, der i praksis står for henholdsvis at beregne, i hvilket omfang ydelserne skal reduceres som følge af loftet, og at gennemføre ydelsesreduktionen. Samtidig giver det aktiveringsafsnittet og beskæftigelsesafsnittet mulighed for at koncentrere sig om indsatsen med hensyn til de beskæftigelsesrettede tiltag, at de ikke skal bruge tid på at afklare kontanthjælpsmodtagerens økonomiske situation.

Denne underopdeling kan dog også være til ulempe for implementeringen. Således peger flere af de interviewede ledere fra beskæftigelsesafsnit og aktiveringsafsnit med denne type organisering på, at samarbejdet med kontanthjælpsafsnittet og boligsikringsafsnittet kan være sårbart. Dette begrundes med, at de ledere og sagsbehandlere, der arbejder med henholdsvis lovbestemte ydelser uden direkte borgerkontakt (det vil sige kontanthjælpsafsnittene og boligsikringsafsnittene), og de ledere og sagsbehandlere, der arbejder ud fra socialfaglige vurderinger med hyppig borgerkontakt (det vil sige aktiveringsafsnit og beskæftigelsesafsnit), kan have en tilbøjelighed til at udvikle forskellig holdning og kultur i deres arbejde. Dette kan medføre, at ledere og sagsbehandlere i nogle tilfælde kan være mindre tilbøjelige til at kontakte hinanden i konkrete sager med risiko for, at der ikke forekommer en optimal videndeling til gavn for den kontanthjælpsmodtager, der har henvendt sig.

Andre kommuner har organiseret deres socialforvaltning i forhold til forskellige borgergrupper. For eksempel kan aktiveringsafsnittet og kontanthjælpsafsnittet have samme leder, mens boligsikring har en anden leder. Denne organisering giver god mulighed for ensartet kultur og dermed samarbejde mellem de to afsnit, der henholdsvis tager stilling til en borgers ret til kontanthjælp (i aktiveringsafsnittet) og henholdsvis udregner det konkrete beregningsgrundlag for loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere (i kontanthjælpsafsnittet). Denne organiseringsform kan dog medføre sårbarhed i forhold til samarbejdet med boligsikringsafsnittet, der modtager et beregningsgrundlag fra et kontanthjælpsafsnit, som ligger i en anden organisatorisk enhed med en anden leder. Dette samarbejde er yderligere sårbart, idet de forskellige edb-programmer, som de to afsnit benytter, ikke er gearret til denne type samkøringsopgaver. Dette forhold uddybes senere i kapitlet.

Ud over disse eksempler er der kommuner, der har en leder for hvert afsnit, og der er kommuner med en leder for alle afsnit. Flere af de interviewede ledere peger på, at det i forbindelse med kommunalreformen,

kan blive aktuelt at omorganisere nogle af afsnittene. Særligt nævnes en samling af beskæftigelsesindsatsen med (yderligere) adskillelse fra de økonomiske ydelser. Hvis disse ændringer foretages, kan det være relevant at inddrage de overvejelser vedrørende fordele og ulemper ved en sådan organisatorisk adskillelse, som er skitseret ovenfor.

Samarbejdet mellem boligsikring og de øvrige afsnit

Det er et gennemgående træk ved interviewene, at det særligt er samarbejdet mellem boligsikringsafsnit og de øvrige afsnit, der har givet store udfordringer og har medført behov for koordinering i forbindelse med implementeringen af loftet.

I denne sammenhæng nævnes to forhold, der i praksis besværliggør implementeringsopgaverne: Dels er der forskellige beregnings- og udbetalingsprocedurer i henholdsvis boligsikringsafsnit og kontanthjælpsafsnit. Dels giver praksis vedrørende borgerhenvendelser i forbindelse med behov for øget information eller ønske om at klage til kommunen vanskeligheder i forhold til de opgaver vedrørende loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere, som afsnittene i øvrigt varetager.

Boligsikringsydelsen beregnes tidligere på måneden, end kontanthjælpsydelsen, og dermed får boligsikringsafsnittet først besked om beregningsgrundlaget for boligsikringen efter, at beregningen er foretaget. Dette medfører risiko for, at beregningen og udbetalingen af boligsikringen bliver ukorrekt og må korrigeres den efterfølgende måned. Desuden udbetales boligsikringsydelsen forud, mens kontanthjælpsydelsen betales bagud. Beregningsgrundlaget for loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere bliver herved forskudt en måned i forhold til den konkrete udregning i boligsikring. Disse forhold medfører, at nogle borgere får breve med *forkerte* beregninger, der efterreguleres måneden efter. De interviewede sagsbehandlere giver udtryk for, at det herved bliver svært både for sagsbehandlerne selv og kontanthjælpsmodtagerne at gennemskue både størrelsen på de korrekte ydelser og de beregninger, der fremgår af de udsendte breve.

I en af de seks interviewede kommuner er det besluttet at placere behandlingen af henvendelser og klager fra kontanthjælpsmodtagere, som vedrører loft over ydelser, i boligsikringsafsnittet. Med denne opgaveplacering bliver det den samme sagsbehandler, der foretager udregningen og reduktionen i ydelsen, som også udsender breve med beregningerne, og som efterfølgende er ansvarlig for at forklare tallene for kontanthjælpsmodtagerne. Dette giver en god basis for sagsbehandlernes vejledningsni-

veau, idet de har gode forudsætninger for selv at forstå udregningerne, der fremgår af brevene.

I de fem øvrige kommuner varetages information og klager over reduktion i boligsikring som følge af at være omfattet af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere i et af de øvrige afsnit. Det vil typisk sige kontanthjælpsafsnittet, aktiveringsafsnittet, beskæftigelsesafsnittet eller integrationsafsnittet. Denne ansvarsfordeling begrundes med, at grundlaget for beregningerne foretages i forbindelse med bevilling af kontanthjælp, og at henvendelser vedrørende reduktion i ydelserne derfor må rettes til det afsnit, der er ansvarlig for denne bevilling. I disse kommuner bliver det således boligsikringsafsnittet, der foretager de konkrete nedsættelser og varetager information i form af breve til kontanthjælpsmodtagerne vedrørende ændringer i udbetaling af boligsikring, mens ansvaret for at besvare borgernes henvendelser vedrørende de dele af brevene, der vedrører loftet, er placeret i et af de andre afsnit. Alle de interviewede sagsbehandlere giver udtryk for, at det kan være svært for kontanthjælpsmodtagerne at gennemskue, om en nedsættelse i boligsikringsydelsen er en følge af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere, eller om det er en følge af reduktion af andre årsager. Dette medfører i praksis, at sagsbehandlerne i kontanthjælpsafsnittene, aktiveringsafsnittene eller beskæftigelsesafsnittene får henvendelser om ydelser, som kan vise sig at skulle behandles i boligsikringsafsnittet.

Størsteparten af de interviewede sagsbehandlere, der ikke arbejder i boligsikringsafsnit, giver udtryk for, at de har svært ved at gennemskue breve fra boligsikringsafsnittene, hvor reduktion i boligsikringsydelsen både kan vedrøre kontanthjælpsloftet og efterregulering i boligsikringen. Sagsbehandlerne giver udtryk for, at det kan være svært – også for dem – at skelne mellem tallene og dermed vide, hvor borgeren skal henvende sig. Det kan derfor være vanskeligt for sagsbehandlerne i disse afsnit at give kontanthjælpsmodtagere, der henvender sig en optimal rådgivning, hvilket kan medføre risiko for, at kontanthjælpsmodtageren oplever at blive *kastebold* mellem de forskellige afsnit.

I nogle kommuner er opgaver vedrørende kontanthjælpsmodtagernes spørgsmål eller klage over loft over ydelser placeret i aktiveringsafsnittet. De sagsbehandlere, der arbejder i aktiveringsafsnit og ikke har opgaver vedrørende kontanthjælp, er ikke vant til at arbejde med kontanthjælpsmodtagernes økonomi, og de interviewede sagsbehandlere fra denne type afsnit giver udtryk for at have meget dårlige forudsætninger for at

gennemskue de breve med beregninger, kontanthjælpsmodtagerne ønsker hjælp til.

Tilrettelæggelse af samarbejdet og samarbejdet i praksis

De nævnte udfordringer til samarbejde, opgavefordeling og koordinering er behandlet forskelligt i de interviewede kommuner. I nogle kommuner, hvor udregning og udbetaling af kontanthjælpen organisatorisk er skilt fra beskæftigelsesindsatsen, har der været afholdt fællesmøde mellem alle sagsbehandlere i de to afsnit. Denne form kan være hensigtsmæssig, hvis de to afsnit har relativt få sagsbehandlere ansat, men kan være meget tidskrævende, hvis mange sagsbehandlere fra to forskellige afsnit sammen skal vedtage opgavefordeling og arbejdsprocedurer i sager, der er omfattet af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere. I andre kommuner er der udpeget en sagsbehandler fra hvert af de afsnit, der har opgaver vedrørende implementeringen af loftet, og som har særlig kompetence inden for området. Disse to sagsbehandlere har så afholdt møde og fastlagt samarbejdet, hvorefter de har givet tilbagemelding til deres kolleger i de respektive afsnit.

Flere af de interviewede sagsbehandlere giver dog udtryk for, at de ikke har modtaget retningslinjer for samarbejdet med de øvrige afsnit vedrørende implementeringsopgaver, der følger af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.

Samarbejde mellem de forskellige afsnit forekommer i de sager, hvor borgere henvender sig med spørgsmål eller klage vedrørende reduktion i boligsikring som følge af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere. Samarbejdet foregår typisk ved, at en sagsbehandler, som har fået en henvendelse fra en kontanthjælpsmodtager, ringer til en sagsbehandler i boligsikringsafsnittet. Ingen af de interviewede sagsbehandlere fra kontanthjælpsafsnittet, aktiveringsafsnittet eller beskæftigelsesafsnittet har haft sagsbehandlere fra boligsikringsafsnittet med til de møder, som de har haft med kontanthjælpsmodtagere, der har henvendt sig vedrørende loftet.

Tekniske barrierer

Ud over de organisatoriske barrierer er der en række tekniske barrierer, der gør sig gældende i forbindelse med tilrettelæggelse af implementeringen. De interviewede ledere fortæller, at tekniske opgaver i forbindelse med forskellige IT-systemer har udgjort en stor del af deres arbejde. Særligt nævnes samkøring – eller mangel på samme – mellem IT-systemerne til beregning af henholdsvis kontanthjælp (hvilket i praksis vil sige KMD-

aktiv eller BIS som de to IT-systemer, der typisk bruges til beregning af kontanthjælp) og IT-systemet til beregning af boligsikring som en gennemgående frustration i interviewene. Frustrationen dækker over besværligheder med at få KMD-aktiv eller BIS og IT-systemet i boligsikring til at *tale* sammen. Dette fylder meget for både afsnitsledere og sagsbehandlere i langt størsteparten af interviewene. En leder udtrykker det med at “vi har ikke et IT-værktøj der understøtter lovændringen”, hvilket vurderes at være yderst centralt for implementeringen af en lovændring, der vurderes til især at være en administrativ opgave, som implementeres via IT-systemerne.

6.3.2 Ledelsesmæssige overvejelser i forbindelse med implementeringen

Placering af det ledelsesmæssige niveau i socialforvaltningerne

I de seks interviewede kommuner er de ledelsesmæssige opgaver vedrørende implementeringen af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere varetaget på afsnitslederniveau. Dette niveau varierer i forhold til organiseringen i kommunerne, men er typisk placeret som det er beskrevet ovenfor i afsnit 6.3.1.

Alle de interviewede afsnitsledere vurderer, at opgaven vedrørende implementeringen af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere har kunnet løses inden for den eksisterende organisering, og at implementeringsopgaven ikke har budt på problemer, der ikke har kunnet løses i de allerede eksisterende forvaltningsafsnit i socialforvaltningen. Flere af lederne begrundet denne vurdering med, at lovændringen ligger i forlængelse af den allerede eksisterende arbejdsmarkedsrettede lovgivning på beskæftigelsesområdet, og at kommunerne allerede har organiseret sig i forhold til de behov og opgaver, denne lovændring medfører. Lederne vurderer således, at lovændringen ikke har medført behov for omorganisering af de respektive kommuners forvaltningsafsnit. Ingen afsnitsledere har drøftet opgaven og organiseringen omkring opgaven med kommunernes politikere.

Strategi og prioritering

Det fremgår entydigt af interviewene, at kommunernes strategier og prioriteringer i forbindelse med implementeringen primært vedrører de opgaver, der har knyttet sig til henvendelser fra borgerne.

En afsnitsleder fortæller, at de nok var forberedt på, at der kom “en storm” af borgerhenvendelser i starten af året, og at afsnittet forholdt

sig til dette ved at sætte tid af til de samtaler, der vedrørte loftet. Det fremgår ikke af interviewene, hvor stor denne "storm" reelt blev, men alle interviewene peger på, at der var en del henvendelser i starten af året, som aftog efter 1–2 måneder. Ifølge flere af de interviewede sagsbehandlere, der arbejder med beskæftigelsesrettede tiltag, blev øvrige samtaler, som for eksempel opfølgningssamtalerne, i denne periode nedprioriteret. Denne strategi og følgerne af den fremstår som typisk for de seks interviewede kommuner.

Kommunernes strategi og prioritering har således i høj grad været baseret på de borgere, der har taget initiativ til selv at rette henvendelse, og har i høj grad vedrørt administrative processer vedrørende implementeringen.

Implementering som en administrativ opgave

Alle de interviewede kommuner har valgt at gøre implementeringen til en administrativ opgave på afsnitslederniveau. Det vil sige, at opgaven primært vedrører fastlæggelse af samarbejde mellem sagsbehandlerne i kontanthjælpsafsnit og boligsikringsafsnit samt ansvarsfordeling i sager, der kræver manuel behandling.⁴

Som tidligere beskrevet har kommunerne etableret forskellige modeller for samarbejdet mellem de to afsnit, og i de største af de interviewede kommuner fastlægges samarbejdet af de to afsnitsledere fra henholdsvis kontanthjælpsafsnittet og boligsikringsafsnittet, som så videregiver retningslinjerne til sagsbehandlerne i deres afsnit.

Afsnitslederne er desuden involverede i løsning af problemer vedrørende samkøring mellem IT-systemerne i de to afsnit. Opgaver og frustrationer vedrørende dette er nærmere beskrevet i foregående afsnit.

6.4 SAGSBEHANDLERNES FORUDSÆTNINGER

De interviewede sagsbehandleres forudsætninger for at løse opgaver vedrørende implementeringen af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere er meget forskellig. En af de interviewede sagsbehandlere fra et aktiviseringsafsnit, der ikke varetager udbetaling af ydelser, har en sagsstamme

4. Manuelle sager omfatter bl.a. suppleringssager, personer der er omfattet af loftet, som er på barsel, flytninger på adressen m.v.

med ca. 250 sager, mens en sagsbehandler, der arbejder i et integrationsafsnit, har 50 sager. Det fremgår tydeligt – og ikke overraskende – af interviewene, at sagsbehandleren i integrationsafsnittet, der har 50 sager, som alle er flygtninge/indvandrerfamilier, og hvis arbejdsopgave både omfatter aktivering og udbetaling af ydelser og kontanthjælp, har oparbejdet konkret viden om lovændringen og erfaring i arbejdet med implementeringen af lovændringen samt viden om omstændighederne hos de familier, der er omfattet af kontanthjælpsloftet og konsekvenserne af reduktionen i ydelserne. Denne viden og erfaring findes ikke i samme grad hos de sagsbehandlere, der har op til 250 aktiveringssager, men som ikke sidder med udbetalinger. Sidstnævnte sagsbehandlere giver udtryk for, at de ikke har overblik over, hvilke eller hvor mange af borgerne i deres sagsstamme, der er omfattet af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.

Det fremgår ikke direkte, hvordan disse forskellige forudsætninger kommer til udtryk i implementeringen af lovændringen, men udsagn fra flere af de interviewede sagsbehandlere om at de og/eller deres kolleger nu har opgivet at finde ud af lovændringen, og at de håber, at der ikke kommer flere henvendelser, peger på en risiko for, at borgere, der henvender sig til disse sagsbehandlere, ikke får en optimal rådgivning og vejledning vedrørende spørgsmål, der relaterer sig til reduktion i ydelser som følge af at være omfattet af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere.

Det fremgår af interviewene med sagsbehandlerne, at de ikke har fået tilbudt særlige kurser vedrørende lovændringen eller implementeringen af lovændringen. De interviewede afsnitsledere og sagsbehandlere har kunnet søge information om lovændringen via Schultz lovsamling på deres computer. Sagsbehandlerne oplyser, at de har opsøgt information i forbindelse med konkrete henvendelser fra kontanthjælpsmodtagere, der er omfattet af loftet, men ikke mere generelt har sat sig ind i lovændringen. Alle de interviewede sagsbehandlere har fået gennemgået lovændringen på et gruppemøde af deres afsnitsleder. I en af de interviewede kommuner er der endvidere afholdt en kursusdag, hvor lovændring om loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere indgik som en del af flere lovændringer på beskæftigelsesområdet, der blev gennemgået. Socialrådgiverne i denne kommune kan ikke huske, hvornår denne dag var i forhold til lovændringernes ikrafttrædelse.

Opstartsfasen og sagsbehandlernes behov for øget information

Sagsbehandlerne oplever, at de startede implementeringen af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere i begyndelsen af 2004 i forbindelse med, at borgere ringede med spørgsmål om breve, der blev udsendt sidst på året i 2003 før lovændringen trådte i kraft, og da borgere i januar og februar klagede over afgørelser. Størsteparten af sagsbehandlerne giver udtryk for, at de selv havde behov for yderligere information om lovændringen, da den trådte i kraft. Blandt andet havde sagsbehandlerne gerne set flere konkrete eksempler på sager, der ville blive berørt af kontanthjælpsloftet og beregningerne i forbindelse de konkrete reduktioner i kontanthjælpen.

Sagsbehandlerne oplever ikke længere behov for yderligere information, fordi der nu kun kommer få nye sager og dermed færre henvendelser vedrørende spørgsmål om og klager over kontanthjælpsloftet. En sagsbehandler, der har undervist borgere i lovændringerne og som kollegerne henvender sig til vedrørende spørgsmål om lovændringen, ønsker i højere grad mulighed for at diskutere loftet og implementeringen af den, hvilket han ikke finder lejlighed til under de nuværende rammer.

Ingen af de interviewede ledere oplever, at sagsbehandlerne har udtrykt ønske om øget information.

6.5 INFORMATION TIL KONTANTHJÆLPSMODTAGERNE

De interviewede kommuner har oplyst om lovændringen over for kontanthjælpsmodtagerne gennem generel information i aviser og via breve til de berørte kontanthjælpsmodtagere.

Derudover har de kontanthjælpsmodtagere, der er omfattet af loft over ydelser, modtaget individuel information om den konkrete reduktion i deres boligsikring via breve udsendt fra boligsikringsafsnittene. Disse breve udsendes fortløbende en gang om måneden. Endelig har kontanthjælpsmodtagerne kunnet få yderlige information ved selv at rette henvendelse til deres sagsbehandler i henholdsvis kontanthjælpsafnittet, aktiveringsafnittet, beskæftigelsesafnittet, integrationsafnittet eller boligsikringsafnittet.

Generel information

De interviewede ledere oplyser, at der er udsendt generel skriftlig information vedrørende loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere til borgere

med risiko for at blive omfattet af kontanthjælpsloftet. I fem af de seks interviewede kommuner er lovændringen blevet annonceret i lokalaviser, og borgere med risiko for at blive omfattet af loftet har fået en generel skrivelse om lovændringen i december 2003. I en af de interviewede kommuner er der udarbejdet en pjece med uddybende information. Pjecen er skrevet på forskellige sprog og er udleveret til de borgere, der selv har rettet henvendelse til socialforvaltningen. En kommune har afholdt en fælles informationsdag for borgerne om lovændringens ikrafttrædelse. En anden kommune overvejede denne mulighed, men lod være med den begrundelse, at borgere, der er omfattet af kontanthjælpsloftet, taler forskellige sprog.

Informationen til kontanthjælpsmodtagerne har fokuseret på de økonomiske ændringer, mens beskæftigelsesformålet kun i nogle tilfælde er blevet nævnt sekundært. Vedrørende den generelle information giver de interviewede ledere udtryk for, at denne prioritering er foretaget ud fra en vurdering af, at lovændringen i sig selv ikke omfatter ændringer i de beskæftigelsesrettede tiltag, som kommunerne i øvrigt arbejder med. Ligeledes vurderer de interviewede ledere og sagsbehandlere, at lovændringen ikke direkte berører kontanthjælpsmodtagernes beskæftigelsesmæssige muligheder på arbejdsmarkedet, og at de derfor ikke har fundet det relevant at inddrage denne dimension i informationen.⁵ Direkte adspurgt er der en enkelt leder, der vurderer, at det muligvis kunne have været hensigtsmæssigt med større fokus på beskæftigelsesformålet.

Individuel information

Ingen af de interviewede kommuner har udarbejdet retningslinjer for at indkalde de berørte kontanthjælpsmodtagere til individuel rådgivende samtale i forbindelse med implementeringen af loftet. Ifølge interviewene med sagsbehandlerne ville en sådan indkaldelse kræve, at sagsbehandlerne selv dannede sig et overblik over, hvilke kontanthjælpsmodtagere, der ville blive omfattet af loftet, hvilket seks ud af de syv interviewede sagsbehandlere ikke havde.

I alle de interviewede kommuner udsendes der breve fra boligsikringsafsnittet til de berørte borgere, hvor den konkrete beregning for deres reduktion i boligsikringen fremgår. Alle de interviewede sagsbehandlere giver udtryk for, at de beregninger, der fremgår af brevene, kan være svære

5. Dette forhold uddybes nedenfor i afsnit 6.6.

at læse og forstå for kontanthjælpsmodtagerne. En sagsbehandler nævner som eksempel et brev fra boligsikring, hvor der øverst står, at borgeren er berettiget til et bestemt antal kroner i boligsikring, mens det længere nede i brevet fremgår, at vedkommende på grund af loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere får reduceret sin ydelse, så vedkommende får mindre og måske ingen boligsikring udbetalt. Et andet eksempel er, at det kan være svært at skelne mellem tal, der vedrører reduktion i forbindelse med tidligere restancer fra for meget udbetalt boligsikring og nedsættelse på grund af loftet. Sagsbehandlerne giver udtryk for, at det særligt er sammenhængen mellem loftet og boligsikringsydelsen – altså at et loft over kontanthjælpsydelse kan medføre en reduktion i kontanthjælpsmodtagerens boligsikring – der kan være svært at forstå for de berørte borgere. Konsekvenserne af disse breve kan være, at borgerne ikke forstår indholdet og derfor ikke har det fornødne grundlag til at sikre sig en retmæssig ydelse.

Borgerne har selv kunne rette henvendelse til kommunen, hvis de har fundet behov for yderligere information og individuel rådgivning. Flere kommuner omtaler disse henvendelser som *klager*. Størsteparten af de interviewede ledere giver udtryk for, at det særligt er *klagesager*, der har taget ressourcer i forbindelse med implementeringen af lovændringen. Det fremgår af interviewene med sagsbehandlerne, at der ikke har været udarbejdet retningslinjer for den information, borgerne har fået ved henvendelse og klage til sagsbehandlerne. Sagsbehandlerne oplever, at de selv har planlagt disse samtaler, og de ved i de fleste tilfælde ikke, hvordan deres kolleger har grebet disse henvendelser an.

Sagsbehandlerne giver alle udtryk for, at individuelle samtaler og information om lovændringen primært har vedrørt spørgsmål om og forklaring af de økonomiske ændringer. Ingen af de interviewede sagsbehandlere har konsekvent inddraget beskæftigelsesformålet i forbindelse med forklaring af lovændringen. Sagsbehandlerne har foretaget denne (ned)prioritering, da de ikke synes, at reduktion i ydelserne i sig selv ændrer borgernes muligheder for at få et arbejde, og at reduktionen ikke tager højde for, hvor borgeren befinder sig i forhold til arbejdsmarkedet (for eksempel i forhold til sprogundervisning og -kundskaber, behandling i forbindelse med sygdom, barsel el.lign).

Kontanthjælpsmodtagerne har i seks af de interviewede kommuner skullet rette henvendelse til deres sagsbehandler i kontanthjælpsafsnittet, aktiveringsafsnittet, beskæftigelsesafsnittet eller integrationsafsnittet. De interviewede sagsbehandlere kan selv have svært ved at læse og forstå de

beregninger, der fremgår i brevene, som borgerne henvender sig om. Sagsbehandlernes vanskeligheder med at forstå udregningerne medfører risiko for, at borgerne ikke ydes den optimale service ved henvendelser, der drejer sig om beregninger og nedsættelse af ydelser som konsekvens af kontanthjælpsloftet.⁶

6.6 LEDELSENS OG SAGSBEHANDLERNES HOLDNING TIL OG VURDERING AF LOVÆNDRINGEN

I en vurdering af lovændringens effekt skelner kommunerne typisk mellem borgere, der vurderes som arbejdsmarkedsparete, det vil sige borgere der modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed, og borgere der vurderes til ikke at være arbejdsmarkedsparete, fx på grund af sygdom, misbrug, traumer o.a. I forlængelse heraf vurderer kommunerne, at vanskeligheder med at tale og forstå dansk, samt hvor længe kontanthjælpmodtageren har modtaget kontanthjælp, er to vigtige parametre i en vurdering af lovændringens relevans og effekt.

Arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere og personer med problemer ud over ledighed

Kommunerne vurderer generelt, at loftet eventuelt kan have en effekt hos de borgere, der modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed. Men det vurderes entydigt, at et øget økonomisk incitament ikke har effekt for borgere med problemer ud over ledighed.

Ingen af de interviewede ledere finder, at loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere er et egnet værktøj i beskæftigelsesindsatsen. Dette begrundes med, at borgere, der modtager kontanthjælp udover seks måneder, vurderes at have problemer ud over ledighed, og at et øget økonomisk incitament til at søge arbejde ikke bidrager til at ændre disse problemer. Hertil knytter der sig ligeledes en kritik af, at reduktion i ydelser som følge af kontanthjælpsloftet ikke indebærer en socialfaglig vurdering. Lederne peger på, at en socialfaglig vurdering er et vigtigt moment i andre af beskæftigelsesindsatsens værktøjer. For eksempel at bagudbetaling af kontanthjælpen medfører mulighed for – efter en socialfaglig vurdering – at

6. Dette forhold er beskrevet nærmere i afsnit 6.3.1.

trække i kontanthjælpsydelsen ved udeblivelse fra aktivering. Denne mulighed fremhæves flere steder som et godt økonomisk funderet redskab i beskæftigelsesindsatsen.

Sprog og varighed centrale elementer i vurderingen

I vurderingen af de borgere, der berøres af loftet, peger kommunerne på sprogvanskeligheder og længden af kontanthjælpsperioden som to centrale kriterier i vurderingen af lovændringens effekt.

Kommunerne giver alle udtryk for, at sproglige vanskeligheder i princippet ikke i sig selv medfører en socialfaglig vurdering af, at en kontanthjælpsmodtager har problemer ud over ledighed, og at kontanthjælpsmodtagere, der ikke har andre problemer end de sproglige, derfor må vurderes som arbejdsmarkedsparate. Denne vurdering giver i praksis forskellige vanskeligheder for en effektiv beskæftigelsesindsats. Under interviewene kommer det for eksempel til udtryk, at nogle personer, der vurderes som arbejdsmarkedsparate, ikke kan få et job, fordi hans/hendes sproglige forudsætninger ikke matcher arbejdsmarkedets krav. En sagsbehandler kommer med et eksempel på, at en borger – efter at være blevet omfattet af loftet – af økonomiske årsager har taget ufaglært deltidsarbejde, der ikke kræver eller udvikler færdigheder i dansk i stedet for opkvalificering og sprogskole. Sagsbehandleren vurderer, at opkvalificering og sprogskole på sigt i højere grad vil kunne bidrage til denne borgers selvforsørgelse.

Vedrørende længden af kontanthjælpsperioden og dens betydning for loft over ydelser til kontanthjælpsmodtagere, giver de interviewede kommuner udtryk for følgende overvejelser: Begrundelsen for, at kontanthjælpsloftet først træder i kraft efter seks måneder, er dels at øge incitamentet til hurtigt at vende tilbage til arbejdsmarkedet, dels at give tid til eventuelt at tilpasse forbruget til den nye økonomiske situation. Kommunerne giver samstemmende udtryk for, at de seneste års øgede fokus på beskæftigelse har medført, at der i dag ikke er mange borgere i kommunen, som modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed efter seks måneder, idet disse borgere har fået beskæftigelsestilbud inden disse seks måneder. En kommune har taget konsekvensen af denne vurdering, og borgere, der ikke er i beskæftigelse efter seks måneders kontanthjælp, omvisiteres derfor til gruppen af kontanthjælpsmodtagere, der vurderes til at have andre problemer end ledighed.

De borgere, der blev omfattet af loftet i forbindelse med lovændringens ikrafttrædelse, havde dog typisk modtaget kontanthjælp mere

end seks måneder og har ifølge interviewene typisk problemer af en karakter – typisk sproglige vanskeligheder – der medfører, at det ikke har været muligt at finde beskæftigelse til dem. De interviewede ledere og sagsbehandlere vurderer sammenstemmende, at det at blive omfattet af loftet ikke ændrer kontanthjælpsmodtagerens problemer og dermed muligheder for at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet.

Vedrørende tilpasning af forbrug til det nye nedsatte hjælpeniveau peger en kommune på, at en del af de familier, der bliver berørt af kontanthjælpsloftet, bliver berettiget til enkeltydelser, de ikke var berettiget til før indførelsen af loftet. En sagsbehandler i et integrationsafsnit oplever, at familiernes fokus og ressourcer herved flyttes fra at søge beskæftigelse til at få familiens økonomi til at hænge sammen – ved at søge enkeltydelser.⁷

De interviewede ledere og sagsbehandlere vurderer, at der fremover vil være færre familier, der bliver omfattet af loftet og får maksimal reduktion i boligsikringen. Dette begrundes med, at der ikke kommer så mange nyansøgninger vedrørende kontanthjælp fra borgere, der er gift. En sagsbehandler i et integrationsafsnit kæder dette forhold sammen med en oplevelse af, at der ikke flytter så mange flygtninge/indvandrerfamilier til kommunen som tidligere på grund af regeringens skærpede udlændingepolitik. De fleste nyansøgninger om kontanthjælp kommer fra borgere, der ikke er gift, og de berøres dermed ikke (så hårdt) af loftet efter seks måneder, og det økonomiske incitament har derfor ikke samme størrelse, som hos de (gifte) kontanthjælpsmodtagere, der blev omfattet, da lovændringen trådte i kraft.

De kommunale ledere og sagsbehandleres vurdering af loftet over ydelser og deres holdninger til lovændringen er knyttet til implementeringsfasen – både som følge af undersøgelsestidspunktet, men også som følge af, at de vurderer, at der fremover vil komme færre familier, der kan formodes at blive omfattet af loftet. Vurderingerne og holdningerne er således udviklet sideløbende med de organisatoriske vanskeligheder i implementeringsfasen, der er beskrevet tidligere i afsnittet. Både ledere og sagsbehandlere giver dog sammenstemmende udtryk for, at deres vurdering af lovændringens effekt og deres holdning til den ikke er et udtryk for disse organisatoriske vanskeligheder, men bygger på en socialfaglig vurdering af de kontanthjælpsmodtagere, der er blevet omfattet af loftet.

7. Ansøgning om enkeltydelser er ikke placeret hos de øvrige interviewede sagsbehandlere, og dette forhold er derfor ikke belyst nærmere.

BILAG

REGNEEKSEMPLER

De følgende regneeksempler viser, hvordan ændringerne i reglerne for beregningen af den økonomiske hjælp til kontanthjælpsmodtagere har påvirket den økonomiske gevinst ved at finde et arbejde for par, hvor begge er på kontanthjælp, og hvor mindst en har modtaget kontanthjælp i 6 eller flere sammenhængende kalendermåneder. For kontanthjælpsmodtagere, der har modtaget hjælp i mindre end 6 måneder er beregningen af den økonomiske hjælp uændret. I eksemplerne ses der på følgende familietyper:

1. et ægtepar uden børn
2. et ægtepar med to børn
3. et samlevende par uden børn
4. et samlevende par med to børn

Familierne bor i en lejebolig, og huslejen antages at være 4.000 kr. om måneden for familierne uden børn og 4.200 kr. om måneden for familierne med børn. De månedlige udgifter til vand, varme og el er henholdsvis 600 kr. og 700 kr. for familierne uden børn og familierne med børn. Familierne med børn antages at have et barn i vuggestue og et barn i børnehave. Den årlige udgift til disse er (før fripladstilskud og søskenderabat) henholdsvis 29.500 kr. og 16.700 kr. Hvis kontanthjælpsmodta-

gerne finder et arbejde, antages det, at lønnen er 100 kr. i timen. Ved beregningen af familiernes indkomstskat og arbejdsmarkedsbidrag antages den samlede skatteprocent for beregning af kommune-, amts- og kirkeskatten at være 33,3 procent, hvilket svarer til skatteprocenten i en gennemsnitskommune. Der tages i alle beregninger udgangspunkt i skatte- og boligstøttere reglerne for 2004.

Tabel 2.a

Regneeksempel 1: Gevinsten ved deltids- eller fuldtidsarbejde for et ægtepar uden børn, der begge er på kontanthjælp, beregnet henholdsvis før og efter ændringerne i reglerne for beregningen af ydelserne til kontanthjælpsmodtagere. Kroner per måned.

	Begge ægtefæller er uden arbejde	Den ene ægtefælle arbejder 10 timer om ugen	Begge ægtefæller arbejder 10 timer om ugen	Den ene ægtefælle arbejder 37 timer om ugen	Begge ægtefæller arbejder 37 timer om ugen
Før ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	16818	13384	9949	4091	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbidrag og ATP	4237	4730	5223	6093	11449
Indkomst efter skat	12581	12986	13392	14030	20615
Husleje, vand, varme og el	4600	4600	4600	4600	4600
Boligstøtte	600	600	600	600	0
Rådighedsbeløb	8581	8986	9392	10030	16015
Gevinst ved at arbejde		405	811	1449	7434
Efter ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	15756	13081	10406	5833	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbidrag og ATP	3825	4613	5401	6798	11449
Indkomst efter skat	11931	12801	13671	15067	20615
Husleje, vand, varme og el	4600	4600	4600	4600	4600
Boligstøtte	0	300	600	422	0
Rådighedsbeløb	7331	8501	9671	10889	16015
Gevinst ved at arbejde		1170	2340	3558	8684
Ændring i gevinsten ved at arbejde		765	1530	2110	1250

Kilde: Beregninger fra Arbejdsdirektoratet.

Anm.: Rådighedsbeløbet er indkomsten efter skat og boligudgifter. I beregningerne er der ikke taget højde for, at der kan være transportomkostninger og andre udgifter forbundet med at have et arbejde. Gevinsten ved at arbejde er beregnet som forskellen mellem rådighedsbeløbet ved den angivne ugentlige arbejdstid og rådighedsbeløbet i den situation, hvor begge ægtefæller er uden arbejde.

Tabel 2.b

Regneeksempel 2: Gevinsten ved deltids- eller fuldtidsarbejde for et ægtepar med børn, der begge er på kontanthjælp, beregnet henholdsvis før og efter ændringerne i reglerne for beregningen af ydelserne til kontanthjælpsmodtagere. Kroner per måned.

	Begge ægtefæller er uden arbejde	Den ene ægtefælle arbejder 10 timer om ugen	Begge ægtefæller arbejder 10 timer om ugen	Den ene ægtefælle arbejder 37 timer om ugen	Begge ægtefæller arbejder 37 timer om ugen
Før ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	22348	18914	15479	9621	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbidrag og ATP	6383	6876	7369	8239	11449
Indkomst efter skat	15965	16371	16776	17414	20615
Husleje, vand, varme og el	4900	4900	4900	4900	4900
Boligstøtte	690	582	473	325	0
Udgifter til daginstitutionspladser	1674	1768	1831	1958	2652
Børnefamilieydelse	2095	2095	2095	2095	2095
Rådighedsbeløb	12177	12379	12612	12976	15157
Gevinst ved at arbejde		203	436	799	2981
Efter ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	21286	18611	15936	11363	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbidrag og ATP	5971	6759	7546	8989	11449
Indkomst efter skat	15315	16186	17056	18406	20615
Husleje, vand, varme og el	4900	4900	4900	4900	4900
Boligstøtte	0	318	391	0	0
Udgifter til daginstitutionspladser	1547	1705	1895	2210	2652
Børnefamilieydelse	2095	2095	2095	2095	2095
Rådighedsbeløb	10963	11993	12747	13390	15157
Gevinst ved at arbejde		1030	1784	2428	4194
Ændring i gevinsten ved at arbejde		828	1348	1628	1214

Kilde: Beregninger fra Arbejdsdirektoratet.

Anm.: Rådighedsbeløbet er indkomsten efter skat, boligudgifter og daginstitutionsbetaling. I beregningerne er der ikke taget højde for, at der kan være transportomkostninger og andre udgifter forbundet med at have et arbejde. Der er heller ikke taget højde for, at familien evt. passer børnene i hjemmet (og dermed sparer udgifter til bør-nepasning), hvis den ene eller begge ægtefæller ikke har et arbejde. Gevinsten ved at arbejde er beregnet som forskellen mellem rådighedsbeløbet ved den angivne ugentlige arbejdstid og rådighedsbeløbet i den situation, hvor begge ægtefæller er uden arbejde.

Tabel 2.c

Regneeksempel 3: Gevinsten ved deltids- eller fuldtidsarbejde for et samlevende par uden børn, der begge er på kontanthjælp, beregnet henholdsvis før og efter ændringerne i reglerne for beregningen af ydelserne til kontanthjælpsmodtagere. Kroner per måned.

	Begge samlever er uden arbejde	Den ene samlever arbejder 10 timer om ugen	Begge samlever arbejder 10 timer om ugen	Den ene samlever arbejder 37 timer om ugen	Begge samlever arbejder 37 timer om ugen
Før ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	16818	13384	9949	8409	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbi- drag og ATP	4237	4730	5223	7843	11449
Indkomst efter skat	12581	12986	13392	16598	20615
Husleje, vand, varme og el	4600	4600	4600	4600	4600
Boligstøtte	600	600	600	0	0
Rådighedsbeløb	8581	8986	9392	11998	16015
Gevinst ved at arbejde		405	811	3417	7434
Efter ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	16818	13384	9949	8409	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbi- drag og ATP	4237	4730	5223	7843	11449
Indkomst efter skat	12581	12986	13392	16598	20615
Husleje, vand, varme og el	4600	4600	4600	4600	4600
Boligstøtte	0	300	600	0	0
Rådighedsbeløb	7981	8686	9392	11998	16015
Gevinst ved at arbejde		705	1411	4017	8034
Ændring i gevinsten ved at arbejde		300	600	600	600

Kilde: Beregninger fra Arbejdsdirektoratet.

Anm.: Rådighedsbeløbet er indkomsten efter skat og boligudgifter. I beregningerne er der ikke taget højde for, at der kan være transportomkostninger og andre udgifter forbundet med at have et arbejde. Gevinsten ved at arbejde er beregnet som forskellen mellem rådighedsbeløbet ved den angivne ugentlige arbejdstid og rådighedsbeløbet i den situation, hvor begge samleverer er uden arbejde.

Tabel 2.d

Regneeksempel 4: Gevinsten ved deltids- eller fuldtidsarbejde for et samlevende par med børn, der begge er på kontanthjælp, beregnet henholdsvis før og efter ændringerne i reglerne for beregningen af ydelserne til kontanthjælpsmodtagere. Kroner per måned.

	Begge samlever er uden arbejde	Den ene samlever arbejder 10 timer om ugen	Begge samlever arbejder 10 timer om ugen	Den ene samlever arbejder 37 timer om ugen	Begge samlever arbejder 37 timer om ugen
Før ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	22348	18914	15479	11174	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbi- drag og ATP	6383	6876	7369	8916	11449
Indkomst efter skat	15965	16371	16776	18290	20615
Husleje, vand, varme og el	4900	4900	4900	4900	4900
Boligstøtte	690	582	473	0	0
Udgifter til daginstitutions- pladser	1674	1768	1831	2179	2652
Børnefamilieydelse	2095	2095	2095	2095	2095
Rådighedsbeløb	12177	12379	12612	13306	15157
Gevinst ved at arbejde		203	436	1130	2981
Efter ændringerne i reglerne:					
Kontanthjælp	22348	18914	15479	11174	0
Lønindkomst	0	4333	8666	16032	32064
Skat, arbejdsmarkedsbi- drag og ATP	6383	6876	7369	8916	11449
Indkomst efter skat	15965	16371	16776	18290	20615
Husleje, vand, varme og el	4900	4900	4900	4900	4900
Boligstøtte	0	291	473	0	0
Udgifter til daginstitutions- pladser	1674	1768	1831	2179	2652
Børnefamilieydelse	2095	2095	2095	2095	2095
Rådighedsbeløb	11487	12088	12612	13306	15157
Gevinst ved at arbejde		602	1126	1820	3671
Ændring i gevinsten ved at arbejde		399	690	690	690

Kilde: Beregninger fra Arbejdsdirektoratet.

Anm.: Rådighedsbeløbet er indkomsten efter skat, boligudgifter og daginstitutionsbetaling. I beregningerne er der ikke taget højde for, at der kan være transportomkostninger og andre udgifter forbundet med at have et arbejde. Der er heller ikke taget højde for, at familien evt. passer børnene i hjemmet (og dermed sparer udgifter til bør-nepasning), hvis den ene eller begge samlever ikke har et arbejde. Gevinsten ved at arbejde er beregnet som forskellen mellem rådighedsbeløbet ved den angivne ugentlige arbejdstid og rådighedsbeløbet i den situation, hvor begge samlever er uden arbejde.

ESTIMATIONSRESULTATER

I de følgende tabeller vises estimationsresultaterne fra statistiske modeller (logitmodeller), hvor det er analyseret, hvilke forhold der har betydning for, om de interviewede kontanthjælpsmodtagere ved andet interview er i almindeligt arbejde, i arbejde med supplerende kontanthjælp eller under uddannelse.

Tabel 3.a

Logitmodel for, om respondenterne er i almindeligt arbejde ved andet interview i 2004

Forklarende variable	Est. ¹		Std. ²	Effekt ³
Konstant	-3,982	**	0,935	
Forventet reduktion af ydelser (i 1000 kr.)	-0,037		0,379	-3,5
Mand	0,968	**	0,271	144,3
25-34 år	0,491		0,537	58,6
35-44 år	0,439		0,579	51,1
45-54 år	-0,522		0,694	-39,5
Over 54 år	-1,429		0,987	-75,1
Gift	0,186		0,399	19,2
Bor i ejerbolig	-0,118		0,599	-10,7
Helbredsproblemer	-0,646		0,441	-46,4
Supplerende kontanthjælp	1,562	**	0,534	304,4
Friplads eller tilskud til børnepasning	-0,444		0,305	-34,7
Tyrkiet	-0,498		0,670	-38,1
Tidl. Jugoslavien	0,826		0,587	115,2
Irak	0,379		0,529	42,9
Iran	0,429		0,783	49,7
Libanon	-0,526		0,650	-39,8
Afghanistan	1,154	*	0,607	187,4
Somalia	-0,532		0,880	-40,1
Europa og Nordamerika	1,058		0,654	164,3
Andre lande	-0,300		0,581	-25,0
Forståeligt dansk med kraftig accent	-0,266		0,377	-22,5
Svært forståeligt dansk	-0,745	*	0,418	-51,3
Yngste barn 0-2 år	0,368		0,493	41,5
Yngste barn 3-6 år	0,307		0,494	33,6
Yngste barn 7-17 år	0,342		0,434	38,1
Respondent passer børn i hjemmet	-0,658		0,447	-47,0
Erhvervsfaglig uddannelse	0,568	*	0,336	70,2
Videregående uddannelse	-0,300		0,451	-25,0
Uddannelse fra udlandet	0,309		0,434	33,9
Anden uddannelse	0,499		0,448	59,7
Deltager i aktivering	0,917	**	0,269	133,4
Skal snart deltage i aktivering	-0,002		0,538	-0,2
Sidste alm. job afsluttet for 1-3 år siden	0,250		0,381	26,7

Forklarende variable	Est. ¹		Std. ²	Effekt ³
Sidste alm. job afsluttet for mere end 3 år siden	-0,641		0,407	-46,1
Har aldrig haft et alm. job	-0,851	**	0,371	-56,1
Ikke særlig tilfreds med hverdag	-0,710	**	0,299	-49,6
Meget utilfreds med hverdag	-0,704		0,542	-49,3
Partner i arbejde	0,177		0,367	18,2
Partner under uddannelse	-0,079		0,502	-7,3
Partner er hjemmegående	0,504		0,878	60,5
Partner modtager varig pension	0,218		0,497	22,9
Partner modtager arbejdsløshedsdagpenge	-0,326		0,697	-26,9
Partner i anden situation	1,461	**	0,510	272,4
Arbejdsløshedsprocent i kommunen	0,150	*	0,078	15,2
P(alle) ⁴	0,099			
P(ref) ⁵	0,048			
Pseudo R2 ⁶	0,149			
Antal observationer	966			

Anm.: Den afhængige variabel har to udfald: Enten er respondenterne i almindeligt arbejde ved andet interview (den afhængige variabels værdi er lig med 1), eller også er de ikke i almindeligt arbejde (den afhængige variabels værdi er lig med 0). For en introduktion til logitmodeller, se fx Maddala (1989).

1. I denne søjle angives parameterestimerne fra logitmodellen og estimaternes signifikansniveau. ** angiver signifikans på 5 procents niveau, og * angiver signifikans på 10 procents niveau.

2. Standardafvigelse for parameterestimerne.

3. Lad P angive sandsynligheden for at responsvariablen er lig med 1. Tallene i denne kolonne angiver da den procentvise ændring i P ved en ændring i de forklarende variable på én enhed. Beregningerne er foretaget med udgangspunkt i referencepersonens karakteristika, som er beskrevet i kapitel 3, og tallene angiver således, hvor mange procent sandsynligheden P ændres, når en af de forklarende variable øges med én enhed i forhold til, hvad der karakteriserer referencepersonen, mens de øvrige forklarende variable holdes fast på de værdier, der gælder for referencepersonen. Hvis referencepersonen fx er en mand i stedet for en kvinde (dvs. at variabelen Mand ændres fra 0 til 1), så øges P med 144 procent.

4. Andelen af respondenterne, hvis værdi af den afhængige variabel er lig med 1.

5. Sandsynligheden for at den afhængige variabel antager værdien 1 for referencepersonen, beregnet med udgangspunkt i tabellens parameterestimer.

6. I forbindelse med estimationen af logitmodeller kan der ikke beregnes en sædvanlig R2 teststørrelse for, hvor godt modellen forklarer variationen i data. Som alternativ er der i stedet beregnet en teststørrelse, der betegnes Pseudo R2. Jo større dette mål er, jo bedre er modellen. Teststørrelsen er nærmere beskrevet i Maddala (1989).

Tabel 3.b

Logitmodel for, om respondenterne er i almindeligt arbejde ved andet interview i 2004, opdelt efter køn.

Forklarende variable	Est. ¹		Mænd			Kvinder	
			Std. ²	Effekt ³	Est. ¹	Std. ²	Effekt ³
Konstant	-2,468	*	1,311		-5,635	**	1,612
Forventet reduktion af ydelser (i 1000 kr.)	-0,258		0,515	-18,2	0,310		0,614
Mand	-		-	-	-		-
25-34 år	0,036		0,851	2,7	0,645		0,789
35-44 år	-0,321		0,885	-22,2	1,471	*	0,872
45-54 år	-1,574		1,017	-74,3	0,457		1,151
Over 54 år	-2,443	*	1,476	-88,8	-1,045		1,633
Gift	-0,222		0,577	-15,8	0,507		0,679
Bor i ejerbolig	-0,248		1,258	-17,5	0,658		0,815
Helbredsproblemer	-1,261	*	0,763	-65,6	0,006		0,619
Supplerende kontant-hjælp	1,397	*	0,769	131,2	2,348	**	0,913
Friplads eller tilskud til børnepasning	-0,570		0,418	-36,7	-0,059		0,540
Tyrkiet	-0,194		0,907	-13,9	-1,025		1,513
Tidl. Jugoslavien	0,715		0,932	62,7	1,955	**	0,850
Irak	0,359		0,758	29,4	1,404	*	0,832
Iran	1,049		1,118	96,0	1,156		1,277
Libanon	0,093		0,819	7,2	- ⁷		-
Afghanistan	1,096		0,904	100,8	2,508	**	0,943
Somalia	-0,040		1,043	-3,0	- ⁷		-
Europa og Nord-amerika	1,245		1,028	115,9	1,726	*	0,926
Andre lande	-0,266		0,847	-18,7	0,381		0,964
Forståeligt dansk med kraftig accent	0,348		0,577	28,4	-1,347	**	0,588
Svært forståeligt dansk	0,081		0,624	6,2	-2,071	**	0,679
Yngste barn 0-2 år	-0,111		0,670	-8,2	0,368		0,860
Yngste barn 3-6 år	0,100		0,656	7,7	-0,111		0,892
Yngste barn 7-17 år	0,523		0,588	44,3	-0,647		0,796
Respondent passer børn i hjemmet	-0,457		0,639	-30,4	-0,765		0,729
Erhvervsfaglig uddannelse	0,431		0,486	35,8	0,632		0,559
Videregående uddannelse	-0,984		0,689	-55,8	0,067		0,668
Uddannelse fra udlandet	0,776		0,592	68,7	-0,105		0,882
Anden uddannelse	0,886		0,583	79,6	-0,568		0,968
Deltager i aktivering	1,014	**	0,381	92,5	0,969	**	0,461

Forklarende variable	Mænd					Kvinder	
	Est. ¹	Std. ²	Effekt ³	Est. ¹	Std. ²	Effekt ³	
Skal snart deltage i aktivering	0,070	0,741	5,4	0,132	0,901	14,0	
Sidste alm. job afsluttet for 1-3 år siden	-0,031	0,489	-2,3	1,404	*	0,802	292,8
Sidste alm. job afsluttet for mere end 3 år siden	-0,650	0,533	-40,8	-0,697		0,833	-49,9
Har aldrig haft et alm. job	-1,081	**	0,482	-59,5	-0,590	0,802	-44,3
Ikke særlig tilfreds med hverdag	-0,997	**	0,407	-56,3	-0,633	0,514	-46,6
Meget utilfreds med hverdag	-1,743	**	0,851	-78,0	-0,016	0,863	-1,5
Partner i arbejde	0,517		0,577	43,7	0,035	0,549	3,5
Partner under uddannelse	0,498		0,698	42,0	-0,505	0,918	-39,4
Partner er hjemmegående	-0,094		1,231	-6,9	2,867	*	1,732 1368,3
Partner modtager varig pension	1,284	*	0,718	119,9	-0,728	0,873	-51,4
Partner modtager arbejdsløshedsdagpenge	- ⁷		-	-	1,041	0,826	177,2
Partner i anden situation	1,570	**	0,727	148,2	2,615	**	0,871 1088,0
Arbejdsløshedsprocent i kommunen	0,204	*	0,119	16,2	0,184	0,128	19,9
P(alle) ⁴	0,159			0,062			
P(ref) ⁵	0,246			0,012			
Pseudo R2 ⁶	0,147			0,215			
Antal observationer	370			596			

Anm.: Se tabel 3.a.

1.-6. Se tabel 3.a.

7. Variablen kunne ikke medtages i modellen, da den afhængige variabel kun antager værdien 0, når denne variabel er lig med 1.

Tabel 3.c

Logitmodel for, om respondenterne er i arbejde med supplerende kontanthjælp ved andet interview i 2004

Forklarende variable	Est. ¹		Std. ²	Effekt ³
Konstant	-5,543	**	1,333	
Forventet reduktion af ydelser (i 1000 kr.)	0,192		0,555	20,9
Mand	1,672	**	0,431	404,5
25-34 år	-0,563		0,689	-42,8
35-44 år	-0,586		0,764	-44,0
45-54 år	-1,002		0,913	-63,0
Over 54 år	-0,433		1,127	-34,9
Gift	-0,959		0,584	-61,4
Bor i ejerbolig	-0,872		1,118	-57,9
Helbredsproblemer	0,316		0,544	36,6
Supplerende kontanthjælp	0,833		0,835	126,3
Friplads eller tilskud til børnepasning	0,524		0,435	67,4
Tyrkiet	-0,250		0,864	-21,9
Tidl. Jugoslavien	-0,765		1,003	-53,2
Irak	-0,971		0,845	-61,8
Iran	0,156		1,054	16,6
Libanon	-0,545		0,850	-41,7
Afghanistan	-1,891		1,275	-84,7
Somalia	0,382		0,909	45,7
Europa og Nordamerika	-. ⁷		-	-
Andre lande	0,447		0,723	55,2
Forståeligt dansk med kraftig accent	0,466		0,589	58,1
Svært forståeligt dansk	0,336		0,641	39,2
Yngste barn 0-2 år	-0,394		0,792	-32,3
Yngste barn 3-6 år	0,202		0,759	22,1
Yngste barn 7-17 år	0,539		0,673	69,9
Respondent passer børn i hjemmet	-0,256		0,635	-22,3
Erhvervsfaglig uddannelse	0,117		0,563	12,3
Videregående uddannelse	0,076		0,680	7,8
Uddannelse fra udlandet	0,566		0,676	74,4
Anden uddannelse	0,298		0,636	34,2
Deltager i aktivering	0,684	*	0,398	95,7
Skal snart deltage i aktivering	0,378		0,722	45,1
Sidste alm. job afsluttet for 1-3 år siden	0,431		0,689	52,8
Sidste alm. job afsluttet for mere end 3 år siden	0,138		0,720	14,6
Har aldrig haft et alm. job	0,599		0,677	80,1
Ingen oplysninger om sidste job	2,845	**	0,917	1324,4
Ikke særlig tilfreds med hverdag	-0,341		0,436	-28,6
Meget utilfreds med hverdag	-0,069		0,683	-6,6
Partner i arbejde	0,782		0,542	115,4
Partner under uddannelse	1,100	*	0,607	193,0
Partner er hjemmegående	0,642		1,146	87,9
Partner modtager varig pension	0,305		0,733	35,1
Partner modtager arbejdsløshedsdagpenge	1,469	**	0,673	316,6

Forklarende variable	Est. ¹	Std. ²	Effekt ³
Partner i anden situation	-0,766	1,163	-53,2
Arbejdsløshedsprocent i kommunen	0,182	0,111	19,6
P(alle) ⁴	0,042		
P(ref) ⁵	0,013		
Pseudo R2 ⁶	0,161		
Antal observationer	966		

Anm.: Den afhængige variabel har to udfald: Enten er respondenterne i arbejde med supplerende kontanthjælp ved andet interview (den afhængige variabels værdi er lig med 1), eller også er de ikke i arbejde med supplerende kontanthjælp (den afhængige variabels værdi er lig med 0). For en introduktion til logitmodeller, se fx Maddala (1989).

1.-6. Se tabel 3.a.

7. Se tabel 3.b.

Tabel 3.d

Logitmodel for, om respondenterne er under uddannelse ved andet interview i 2004

Forklarende variable	Est. ¹		Std. ²	Effekt ³
Konstant	-5,465	**	1,745	
Forventet reduktion af ydelser (i 1000 kr.)	0,255		0,774	27,9
Mand	-0,699		0,589	-49,5
25-34 år	0,201		0,595	21,4
35-44 år	-0,887		0,823	-58,1
45-54 år	0,394		1,133	46,2
Over 54 år	-. ⁷		-	-
Gift	0,294		0,651	32,7
Bor i ejerbolig	-1,125		1,236	-66,8
Helbredsproblemer	-1,799		1,120	-83,0
Supplerende kontanthjælp	-0,772		1,229	-53,0
Friplads eller tilskud til børnepasning	-0,110		0,546	-10,1
Tyrkiet	0,357		0,886	41,1
Tidl. Jugoslavien	-. ⁷		-	-
Irak	-1,633		1,186	-80,0
Iran	1,672	*	0,910	369,2
Libanon	0,173		0,842	18,2
Afghanistan	-0,815		1,350	-55,0
Somalia	0,385		1,241	44,8
Europa og Nordamerika	-. ⁷		-	-
Andre lande	-1,635		1,219	-80,0
Forståeligt dansk med kraftig accent	-0,621		0,638	-45,5
Svært forståeligt dansk	-2,978	**	1,143	-94,8
Yngste barn 0-2 år	1,657	*	0,918	363,2
Yngste barn 3-6 år	0,514		0,958	63,7
Yngste barn 7-17 år	-0,414		1,060	-33,2
Respondent passer børn i hjemmet	-1,290	*	0,700	-71,8
Erhvervsfaglig uddannelse	0,118		0,675	12,0
Videregående uddannelse	-0,192		0,886	-17,0
Uddannelse fra udlandet	-. ⁷		-	-
Anden uddannelse	-1,163		1,159	-68,1
Deltager i aktivering	-0,692		0,540	-49,2
Skal snart deltage i aktivering	-0,808		1,238	-54,7
Sidste alm. job afsluttet for 1-3 år siden	-1,061		0,827	-64,7
Sidste alm. job afsluttet for mere end 3 år siden	-1,850	*	0,961	-83,9
Har aldrig haft et alm. job	-0,257		0,729	-22,1
Ingen oplysninger om sidste job	-. ⁷		-	-
Ikke særlig tilfreds med hverdag	0,217		0,524	23,3
Meget utilfreds med hverdag	-. ⁷		-	-
Partner i arbejde	1,375	**	0,641	262,2
Partner under uddannelse	2,209	**	0,627	627,8
Partner er hjemmegående	-. ⁷		-	-
Partner modtager varig pension	-. ⁷		-	-
Partner modtager arbejdsløshedsdagpenge	1,365		0,960	259,1

Forklarende variable	Est. ¹		Std. ²	Effekt ³
Partner i anden situation	- ⁷		-	-
Arbejdsløshedsprocent i kommunen	0,307	*	0,172	34,4
P(alle) ⁴	0,029			
P(ref) ⁵	0,031			
Pseudo R2 ⁶	0,314			
Antal observationer	966			

Anm.: Den afhængige variabel har to udfald: Enten er respondenterne under uddannelse ved andet interview (den afhængige variabels værdi er lig med 1), eller også er de ikke under uddannelse (den afhængige variabels værdi er lig med 0). For en introduktion til logitmodeller, se fx Maddala (1989).

1.-6. Se tabel 3.a.

7. Se tabel 3.b.

LITTERATUR

- Andersen, J. G., Larsen, C. A. & Jensen, J. B. (2003): *Marginalisering og velfærdspolitik : arbejdsløshed, jobchancer og trivsel*. København: Frydenlund.
- Arbejdsdirektoratet (2003a): Orienteringsbrev til kommunerne, m.fl. af 4. juni 2003. http://www.adir.dk/extern/obreve/obrev_L191.pdf
- Arbejdsdirektoratet (2003b): Orienteringsbrev til kommunerne af 9. oktober 2003. http://www.adir.dk/extern/obreve/obrev_091003.pdf
- Arbejdsdirektoratet (2004a): Vejledning nr. 46 af 25. maj 2004 til bekendtgørelse nr. 908 af 14. november 2003 om nedsættelse og efterregulering af den samlede hjælp efter § 25b i Lov om aktiv socialpolitik.
- Arbejdsdirektoratet (2004b): Bekendtgørelse nr. 1161 af 30. november 2004 om rådighed for personer, der ansøger om eller modtager kontanthjælp eller starthjælp alene på grund af ledighed.
- Beskæftigelsesministeriet (2002): Handlingsplan for flere i arbejde. http://www.bm.dk/publikationer/2002/flere_i_arbejde_handlingsplan/handlingsplan.pdf
- Beskæftigelsesministeriet (2003a): Bekendtgørelse nr. 709 af 13. august 2003 af lov om aktiv socialpolitik.

- Beskæftigelsesministeriet (2003b): Familietypeeksempler ved indførelse af loft over kontanthjælp, boligstøtte og særlig støtte samt ydelsesreducering med 500 kr. (2003-tal). http://www.bm.dk/nyheder/Bilag_om_kontanthj%C3%A6lpsloftet_2003-tal.pdf
- Beskæftigelsesministeriet (2004): Beskæftigelsesministerens besvarelse af § 20 spørgsmål nr. S 739 af 11. november 2004 stillet af Villy Søvnald (SF). <http://www.ft.dk/samling/20041/spoergsmaal/S739/svar/endeligt/20041209/130662.PDF>
- By- og Boligministeriet (1998): Lov nr. 1002 af 23. december 1998 om ændring af lov om individuel boligstøtte. Danmarks Statistik (2004): *Hjælp efter lov om aktiv socialpolitik 2003*. Statistiske Efterretninger, sociale forhold, sundhed og retsvæsen. 2004:15.
- Finansministeriet (2004): Fordeling og incitamenter 2004. <http://www.fm.dk/1024/visPublikationesForside.asp?artikelID=6644&soegningID=75690>
- Finansministeriet, Økonomi- og erhvervsministeriet & Skatteministeriet (2003): Lavere skat på arbejdsindkomst. <http://www.fm.dk/1024/visPublikationesForside.asp?artikelID=5378>
- Hansen, F. K. & Hansen, H. (2004): *Starthjælp og introduktionsydelse – Hvordan virker ydelserne?* København: Center for Alternativ Samfundsanalyse.
- Maddala, G. S. (1989): *Introduction to econometrics*. New York: Macmillan.
- Smith, N. (1998): *Arbejde, incitamenter og ledighed*. Rockwoolfondens Forskningsenhed: Aarhus Universitetsforlag.
- Smith, N., Pedersen, P. J., Schultz-Nielsen, M. L. & Pedersen, S. (2003): *Fra mangel på arbejde til mangel på arbejdskraft*. Rockwoolfondens Forskningsenhed: Spektrum.

LOFT OVER YDELSER

EVALUERING AF LOFTET OVER YDELSER TIL KONTANTHJÆLPSMODTAGERE

I de seneste år er der gennemført en række ændringer i reglerne for beregningen af den økonomiske hjælp til kontanthjælpsmodtagere for at øge disses økonomiske incitament til at finde et arbejde. En af ændringerne er indførelsen af et loft over, hvor meget kontanthjælpsmodtagerne samlet kan modtage i kontanthjælp og boligstøtte.

I denne evalueringsrapport undersøger forfatterne, om de kontanthjælpsmodtagere, der er berørt af loftet, i højere grad end tidligere er interesserede i at finde et arbejde, om de gør en større indsats for at få et job, og om flere faktisk er kommet i arbejde. De ser desuden på, hvordan den økonomiske situation for de berørte familier har ændret sig. Endelig belyser de, hvilke udfordringer og problemer kommunerne har haft med implementeringen af lovgivningen vedrørende loft over ydelser.

Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Arbejdsdirektoratet.

Socialforskningsinstituttet

05:04

110,00 kr. inkl. moms

ISSN 1396-1810

ISBN 87-7487-779-8